

2017-2021 GIZARTERATZEKO IV. EUSKAL PLANA

Amaierako ebaluazioaren txostena

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LAN ETA ENPLEGU
SAILA

DEPARTAMENTO DE TRABAJO
Y EMPLEO

Aurkibidea

---

1. Aurkezpena, helburuak eta metodologia	3
1.1. Sarrera	3
1.2. Helburuak	3
1.3. Metodologia	4
1.4. Ebaluazio-baldintzak	6
1.5. Txostenaren egitura	8
2. Gizarteratzeko IV. Euskal Planaren betetze-maila.....	9
2.1. Sarrera.....	9
2.2. Enplegua.....	13
2.3. Diru-sarreraren bermea.....	16
2.4. Gizarte-zerbitzuak.....	18
2.5. Osasuna	20
2.6. Etxebizitza	23
2.7. Hezkuntza	25
2.8. Artikulazioa eta koordinazioa	27
3. Premia-egoeren eta baliabideen bilakaera.....	33
3.1. Sarrera	33
3.2. Pobreziako eta gizarte-bazterkeriako egoeren bilakaera Planaren indarraldian zehar	33
3.3. Gizarteratzeko Euskal Planean planteatutako helburuen betetze-maila	44
3.4. EAEn gizarteratzeko politikak garatzeko baliabideak.....	46
3.5. Bazterkeriaren aurkako politiken eraginkortasuna	52
4. Gizarteratzearen esparruko erakundeen eta eragileen balorazioa.....	56
4.1. Sarrera.....	56
4.2. IV. Planaren balorazio orokorra	56
4.3. IV. Planaren emaitzen balorazioa	59
4.4. Gizarteratzeko V. Planaren orientazioa	63
5. Amaierako ebaluazioaren oinarritzko emaitzak.....	70
5.1. Zein izan da IV. Planean aurreikusitako helburu eta jarduketan betetze-maila?.....	70
5.2. Zein dira bazterkeria murrizteari dagokionez eraginik handiena duten neurriak?	71
5.3. Zer bilakaera izan dute gizarte-bazterkeriako egoerek Plana indarrean egon den bitartean?	72
5.4. Bete al dira Planak pobreziaren murrizketari buruz ezarritako helburuak?	74
5.5. Zer baliabide bideratu dituzte administrazioek gizarteratze-politiketara?	75
6. Gizarteratzeko V. Euskal Plana egiteko orientabideak	77
6.1. Aurrerapenak eta aldaketak gizarteratzeko politikan Euskadin.....	77
6.2. V. Planerako irizpide orokorrak	80
6.3. V. Planaren lehentasunak: giza taldeak eta jarduerak	82

Eranskinak

Erakunde informatzaileen zerrenda
Baremoa: balorazio-irizpideak
Helburuen, xedeen eta jarduketan betetze-taula
Testuinguru-adierazleen bilakaera

1. Kapituluia.

Aurkezpena, helburuak eta metodologia

1.1. Sarrera

Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko abenduaren 23ko 18/2008 Legeak Gizarteratzeko Euskal Plana ezarri zuen EAeko gizarteratze-eremurako plangintza-tresna nagusi gisa. Ondoren, Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Legea aldatu zuen azaroaren 24ko 4/2011 Legeak ezarri zuenez, Eusko Jaurlaritzak, gizarteratzeko eta diru-sarrerak bermatzeko eskumena duen sailaren bitartez, bost urtean behin egingo du plan horren ebaluazioa, Eusko Legebiltzarrari helarazteko.

Lege-betebehar horri erantzuteko, 2018ko otsailaren 26an, Gizarteratze Aktiboko IV. Euskal Plana onartu zen. Plan hori Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailaren Enplegu eta Gizarteratze Zuzendaritzak sustatu zuen, eta Gizarteratzeko Erakunde arteko Batzordeak gauzatu. Erakunde horren barruan dira, adierazitako sailaz gain, hiru foru-aldundiak eta EUDEL.

Bestalde, 18/2008 Legearen 81. artikulua ezartzen du, beste xedapen batzuen artean, planak bere ebaluazio sistematiko eta jarraiturako beharrezko mekanismoak jaso behar dituela.

1.2. Helburuak

Ondorioz, IV. Planak urteko¹ jarraipen-txostenak egiteko betebeharra jasotzen du, bai eta amaierako ebaluazio-txostena egitekoa ere, indarraldia amaitu ondoren, alegia. Dokumentu honek azken konpromiso horri erantzuten dio, honako helburu hauek lortuz:

- Haren indarraldian gauzatutako jardueren garapen-maila laburtzea, elementurik esanguratsuenak nabarmentzeko, bai gehien aurreratutzat jo daitezkeen jarduketei dagokienez, bai behar bezala garatzen ari ez direnei dagokienez.
- Jarduketa horiek bazterketa-egoeran diren biztanleengan izan dezaketen eraginari buruzko hurbilketa bat ezartzea (COVID-19aren krisiaren eragin handia ahaztu gabe).
- Gizarteratzearen eremuan inplikaturako erakundeek Planaren garapenari, emaitzei eta balizko berrorientazioari buruz egiten duten balorazioa laburbiltzea.
- Azkenik, ahal den neurrian, Gizarteratze Aktiboko V. Plan eraginkor bat egiteko lagungarri izan daitezkeen ondorioak ateratzea, kontuan hartuta ondo egokituta egon behar duela bai aplikatu behar den testuinguru instituzionalera bai egoera hobetu nahi zaien pertsonen beharretara.

---

¹ 2018ko, 2019ko, 2020ko eta 2021eko ekitaldiei buruzko jarraipen-txostenak egin dira.

- Amaitzeko, garrantzitsua da aipatzea IV. Planaren ebaluazio-txosten hau prozesu zabalago baten parte dela, eta hor sartzen dela, halaber, Gizarteratze Aktiboko V. Euskal Plana diseinatzeko oinarriak ezarriko dituen dokumentu bat egitea (abian). Ebaluazioa zein oinarrien dokumentua egitea Gizarteratzeko Erakunde arteko Batzordearen eta Lantalde Tekniko-Zuzendariaren eskumena dira, eta hari laguntzen aritu da Eguía Careaga Fundazioaren Informazio eta Ikerketa Sozialeko Zerbitzua (SIIS).

1.3. Metodologia

Ezarritako helburuetatik abiatuta, honako ebaluazio-galdera² hauei erantzun nahi zaie:

- Zein izan da IV. Planean aurreikusitako helburu eta jardueren betetze-maila?
- Zer balorazio egiten dute erakundeek horri buruz?
- Zer jarduketa gauzatu dira, eta, aitzitik, zer jarduera-eremutan egon da garapen txiki-agoa?
- Zer neurrik izan dute eraginik handiena pobrezia- eta bazterkeria-egoerak prebenitzeko eta murrizteko?
- Nola lagundu du Planak hasieran planteatutako helburuak lortzen? Zer puntu jotzen dira indartsutzat eta zein birplanteatu beharko liriateke?
- Bete al dira Planak berak pobrezia- eta bazterkeria-egoerak murrizteko ezartzen zituzten helburuak?
- Zer bilakaera izan dute pobrezia- eta bazterkeria-egoerak —eta egoera horien azpian dauden faktoreek— Planaren indarraldian?
- Zer baliabide bideratu dituzte administrazioek gizarteratze-politikak garatzera?
- Zein dira ebaluazio-prozesutik ondorioztatzen diren ikaskuntzak eta ikasgaiak V. Plana lantzeari begira?

Lehen lau galdera horiei erantzuteko, Planaren indarraldian egindako urteko jarraipen-prozesuen esparruan bildutako informazioa erabili da funtsean:

- Lehenengo bi galderei erantzuteko, Planaren hedapenean zuzenean inplikaturako erakundeek³ 2018., 2019., 2020. eta 2021. urteetan beren jarduerari buruz emandako informazioaren zeharkako irakurketa sintetiko bat eginez lortu dira datuak.
- Hirugarren eta laugarren ebaluazio-galderak izaera kualitatiboko kontsulta-prozesu batetik abiatuta ebatzi dira. Prozesuan parte hartu dute Euskadin gizarteratzeko politiken esparruan esku hartzen duten eragile publiko eta pribatu nagusiek. Horretarako, galdetegi bat bidali zaie erakundeek⁴, eta honako gai hauen inguruan zer pertzepzio

² Eusko Jaurlaritzaren politika publikoak ebaluatzeko gidaren arabera (2021), «ebaluazio orok ebaluazio-galdera multzo bat izan behar du, ebaluazioaren ardatz nagusi gisa funtzionatzen duena».

³ Jardueren txostenari dagokionez, erantzun-tasa apur bat jaitsi da urteekin, seguruenik COVID-19aren krisiaren ondorioz sorturiko larrialdiak direla eta. Hala, 2019an erantzun-tasa % 80koa izan bazen, 2020an % 71ra jaitsi zen eta 2021ean % 64koa izan da.

⁴ Ekarpen kualitatiboen kasuan, 33 galdetegi bete jaso ziren, hau da, % 50 inguruko erantzun-tasa

duten galdetu zaie: plana, haren garapena, emaitzak eta COVID-19aren krisiaren eraginaren ondoren eman dakioken orientazio berria.

Beste hiru ebaluazio-galderen erantzuna EAEn eskuragarri dauden estatistika-iturri nagusien azterketan oinarritu da, bai bazterkeria-egoeren bilakaerari eta horien azpiko faktoreei dagokienez, bai bazterkeria prebenitzeko eta hari aurre egiteko politika nagusietara bideratutako baliabideei dagokienez. Analisiaren helburua bikoitza da:

- Alde batetik, planak eragin beharreko egoerek Planaren indarraldian izan duten bilakaera aztertu da.
- Bestetik, planak ezarritako helburu kuantitatiboak bete diren aztertu da. Azterketamota horrek bazterkeria-egoerek eta horiek lantzeko eta prebenitzeko baliabide publikoek zer bilakaera izan duten zehazteko aukera ematen badu ere —teorikoki plana martxan jarri zenetik, amaiera teorikora arte—, ezin da inpaktu-ebaluazioaz hitz egin, zentzu hertsian, ezinezkoa baita zehaztea erregistratutako aldaketak zergatik gertatu diren: Planean aurreikusitako jarduketek «ondorioz», edo «nahiz eta» jarduketa horiek egin, edo jarduketa horiek «gorabehera». Esan gabe doa muga hori bereziki erabakigarria izan dela IV. Plana indarrean egon den azken bi urteetan, COVID-19aren pandemiarekin bat egin baitu, zeinak, osasun-ondorioak alde batera utzita, aurrekaririk gabeko krisi sozioekonomikoa ekarri baitu, eta horren ondorioak oraindik ere nabari dira.

Azkenik, ikaskuntzei eta ikasgaiei buruzko azken galderaren erantzuna ebaluazio-prozesuan zehar planteatutako gai guztien irakurketa integralaren bidez atera da.

1.4. Ebaluazio-baldintzatzaileak

Ebaluazio honen emaitzak testuinguruan jartzerakoan, prozesua neurri handiagoan edo txikiagoan baldintzatu duten muga jakin batzuk argitu beharra dago. Baldintza horiek honela laburbil daitezke:

a) COVID-19ak eragindako krisiaren inpaktua

IV. Planaren hedapena eta, ondorioz, haren ebaluazioaren prozesua eta emaitzak baldintzatu dituzten faktoreen artean, COVID-19ak eragindako pandemiaren inpaktua nabarmendu behar da beste ezereen gainetik. Osasun-krisiak eta haren ondorio sozioekonomikoek eragin nabarmena izan dute bai ebaluazio-prozesuan, bai Plana hedatzeko ardura duten erakundeen landinamikan, eta bertan behera utzi dituzte diagnostikoa, plangintza eta aurreikusitako helburuak. Hona hemen eragin horren ondorioak:

- Pandemiaren salbuespenezko zirkunstantziak direla medio, izugarri egin du gora artatu beharreko premien kopuruak.
- Lan-gainkarga gertatu da, eta aurrekontua handitu behar izan da, gero eta handiagoa den eskaerari erantzuteko.
- Premiazko neurriak aktibatzea lehenetsi behar izan da, hasiera batean Planean aurreikusitako jarduketan aurretik.

Ebaluazio-prozesuaren esparru espezifikoan, eta, zehazkiago, informazioa biltzerakoan, pandemiaren eragina bi alderdi zehatzagotan islatu da:

- Telelanari lotutako arazoak, oro har, eta neurriak betearazteari buruzko datuak urrutitik eskuratzeko zailtasunak, bereziki.
- Informatzaileekin eta funtsezko beste eragile batzuekin aurrez aurreko bilerak eta/edo talde-elkarrizketak egiteko oztopoak.

b) Informazio-sistemaren gabeziak

Ebaluazio-muga nagusietako bat informazio-sistema egituratu baten gabezia da. Horren ondorioz, eskuragarri dauden datuak ez dira ez sendoak ez homogeneoak.

Jarraipen- eta ebaluazio-prozesuen esperientziak agerian utzi du ez dagoela sistematizatorik informazioaren bilketan eta tratamenduan, eta, beraz, gauzatutako jardueren txostena problematikoa dela Planaren hedapenean inplikaturako erakunde gehienentzat. Erakundeek adierazi dute zailtasunak dituztela informazioa aurkitzeko, gauzatze-adierazle gutxi daudela egiaztatu da, eta, askotan, erakundeak berak aurreko urteetan emandako datuak ezezagunak dira. Hori dela eta, bidalitako informazioaren kantitatea eta kalitatea oso desberdinak dira erakunde batetik bestera, eta zaila da, irizpide homogeneoetan oinarrituta, jarraipen sistematikoa bermatzea, Ingurumen Inpaktu Integratuaren Planaren esparruan gauzatutako jarduketei dagokienez.

Erakundeek planari buruz egiten duten balorazioan islatzen dira gabezia horiek (ikus 4. kapitulu-
lua). Erantzunetan agerian uzten dutenez, sumatzen dute informazio-sistemaren diseinua eta
funtzionamendua ez direla egokiak, eta informazio-sistema funtsezkoa da gizarteratzeko be-
harrak eta politikak behar bezala ebaluatu, planifikatu eta birbideratu ahal izateko.

Nolanahi ere, ebaluazio-prozesuan zehar, konpentsatu egin dira informazio-sistemaren gabe-
zia horiek, neurri handi batean informatzaileen inplikazioari esker, neurrien betearazpenari
buruzko datuak zein kontsiderazio kualitatiboagoak eman baitituzte, eta, horri esker, neurrien
karakterizazio objektibo eta uniforme samarra egin ahal izan da (ikus 2. kapitulu-
a).

c) Informatzaileetan oinarritutako informazio-eskaintza

Aurreko puntuarekin hertsiki lotuta, ohartarazi behar da ebaluazio-txosten honetan ez direla
jarduera guztiak jaso; erakundeek haiei buruzko informazioa eman badute soilik jaso dira. Hau
da, ez dago informaziorik ebaluazio-prozesuan parte hartu duten erakundeek jakinarazi ez
dituzten jardueri buruz, aztertutako aldian abian jarri arren.

Ebaluaziorako ikuspegi hori hartzeak zenbait muga ekarri ditu Planaren benetako betetze-
maila baloratzeko —ez baititu kontuan hartzen jakinarazi ez diren jarduerak—, baina ikuspegi
hori errespetatzea erabaki da, berez termometro ona baita informazio- eta jarraipen-
sistemaren beraren baliozkotasuna edo gabeziak neurtzeko.

d) Erakundeen arteko koordinazioa sendotzeko beharra

Gizarteratzeko Planaren sail arteko eta erakunde arteko izaera da haren indargune nagusie-
tako bat, eta hala aitortzen dute bertan inplikaturako erakundeek. Ildo horretan, gogorarazi
behar da IV. Planaren oinarritzko ezaugarrien artean nabarmentzekoa dela, hain zuzen ere,
gizarteratzearen arloko euskal politikak egituratzeko eta artikulatzeko oinarritzko tresna gisa
duen garrantzia, baita gobernantza-, jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoei ematen zaien ga-
rrantzia ere. Izan ere, IV. Plana lantzeko egindako ebaluazioak eta diagnostikoak agerian utzi
zuten, «enpleguaren, diru-sarreraren bermearren, gizarte-zerbitzuen, hezkuntzaren, etxebizitza-
ren edo osasunaren arloan egin behar diren jarduera sektorialak hobetzearekin batera, Eus-
kadin gizarteratzeko politiken esparruan dagoen premia nagusia honako hauekin dagoela
lotuta: sistemaren barne-artikulazioarekin, bertan esku hartzen duten eragileen arteko koordi-
nazioarekin (makro, meso eta mikro mailan), esku hartzeko eredu komun bat sortzearekin, eta
gizarteratzeko politikak aztertzea eta ebaluatzea eta haien pertzepzioan eta gizarte legitimita-
sunean arakatzea ahalbidetuko duen mekanismoak sortzearekin».

Hala ere, erakunde arteko ikuspegi horretan nahitaezkoa hainbat antolamendu-unitatek eta
administrazio publikok parte hartzea, eta hori ez da beti behar bezala egin. Hori da Planean
parte hartzen duten erakundeen pertzepzioa. Horrenbestez, lidergo sendoagoa eskatzen dute,
jardueren jarraipena eta Planaren ebaluazioa baino harago doana, eta Planaren hedapena
modu jarraituagoan eta integralagoan dinamizatuko duena⁵.

---

⁵ Ikus Planaren balorazioari buruzko 4. atala.

e) Gizarteratzeko Euskal Plana (ez)ezagutzea

Aurreko puntuari oso lotuta, aipatu beharra dago plana ezartzeko funtsezko eragiletzat jo diren erakundeek Planari buruz *a priori* duten (ez)ezagutza. Zehazki, Planaren hedapenean inplikaturako erakundeen % 40k gutxi ezagutzen duela dio, eta horrek zaildu egiten ditu, ezinbestean, jarraipen-prozesuak eta horien ondorengo ebaluazioa. Nolanahi ere, Planaren hedapenean zuzeneko erantzukizunak dituzten hainbat erakunderen artean ezagutza-maila urria izatea nahiko kezagarria bada ere, gogoratu behar da aztertutako aldian aldaketa garrantzitsuak gertatu direla administrazio publikoen barruan, eta horrek ezjakintasun-maila handiagoa ekarri ahal izan duela.

1.5. Txostenaren egitura

Hona hemen amaierako ebaluazio-txostenaren egitura:

- Sarrerako zati honek amaierako ebaluazio-prozesuaren helburuak eta metodologia zehazten ditu.
- Bigarren kapituluak Plana indarrean egon den bitartean izan duen betetze-maila aztertzen du, helburu estrategiko bakoitzean gauzatu diren jarduerak laburbildu, eta jarduerarik izan ez duten esku-hartzeetan jartzen du arreta.
- Hirugarren atalak azaltzen du zer bilakaera izan duten pobrezia- eta bazterkeria-egoerek, bai eta plana indarrean egon den bitartean gizarteratzeko politiketara bideratutako baliabideek eta aurreikusitako helburuen lorpen-mailak ere.
- Laugarren kapituluak, inklusioaren eremuko erakundeek IV. Planari, haren emaitzei eta hurrengo planaren orientazio posibleari buruz egin dituzten balorazio kualitatiboak laburbiltzen dira.
- Bosgarren kapituluak prozesuaren emaitza nagusiak laburbiltzen ditu, eta hasieran planteatutako ebaluazio-galderei erantzuten die.
- Seigarren atalak ebaluazio-prozesuan ateratako ikaskuntzak laburbildu, eta V. Plana lantzeko baliagarriak izan daitezkeen orientabideak nabarmentzen ditu.
- Azkenik, bi eranskinetan, informatzaileen zerrenda, jardueren betetze-maila baloratzeko baremoa, IV. Planaren xede eta jardueren gauzatze-mailaren taula xehatua eta bilakaeraren ikuspuntutik bazterketa-egoeren ikuspegi bat osatzen duten testuinguru-adierazle nagusien bilduma jaso dira.

2. Kapituluia.

Gizarteratzeko IV. Euskal Planaren betetze-maila

2.1. Sarrera

Gizarteratzeko IV. Euskal Plana honako hauen inguruan egituratzen da: 3 ardatz, 7 helburu estrategiko, 34 xede eta 148 jarduketa inguru. Kapitulu honek Planak bere indarraldian zehar izan duen betetze-maila aztertzen du, eta egin diren jarduketa nagusiak eta gutxiago garatu diren arloak laburbiltzen ditu.

Planaren helburuen eta xedeen betetze-maila erakundeek jarraipen-prozesuetan emandako informazioaren arabera baloratu da. Jarduketak, xedeak eta helburuak baremo honen balorazio-irizpideen arabera sailkatu dira⁶:

1. taula. Betetze-mailaren balorazioaren baremoa

Gauzatze-maila	Irizpidea
 Ezarrita	$\geq$ % 60 hasitako xedeak/jarduketak, gutxienez bat ezarrita
 Hasita	$\geq$ % 60 xede/jarduketa aktiboak, baina bat ere ez ezarrita; $\geq$ % 30 hasitako xedeak/jarduketak; gutxienez bat ezarrita
 Hasi gabe	$<$ % 30 hasitako xedeak/jarduketak; $>$ % 70 informaziorik eman gabe.

⁶ II. eranskinean, jarduketan, xedeen eta helburuen baremoa kontsulta daiteke.

a) Helburuen betetze-maila

Erakundeek jarduketei buruz emandako informazioaren arabera, Gizarteratzeko Euskal Planaren 7 helburuen azken gauzatze-maila oso handia da, guztiek lortu baitute *Ezarrita*⁷ kalifikazioa.

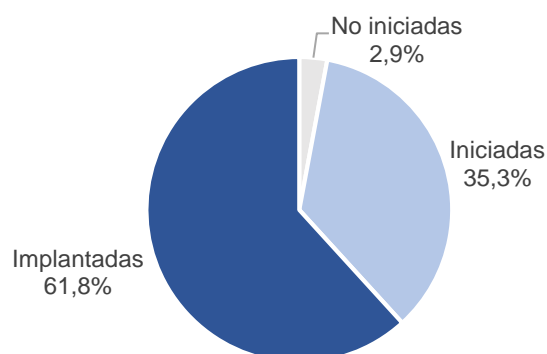
2. taula. Betetze-mailaren balorazioaren baremoa

Helburuak	Amaierakoa	2021	2020	2019	2018
1. Enplegua		Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita
2. Diru-sarreraren bermea		Ezarrita	Hasita	Hasita	Ezarrita
3. Gizarte Zerbitzuak		Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita	Hasita
4. Osasuna		Hasita	Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita
5. Etxebizitza		Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita
6. Hezkuntza		Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita
7. Artikulazioa eta koordinazioa		Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita	Ezarrita

b) Helburuen betetze-maila

Betetze-mailaren azterketa Planak ezartzen dituen 34 xedeen mailara jaisten denean, hedapenaren ehuneko globala pixka bat ñabartuagoa da eta pixka bat murrizten da, espero zen bezala, nahiz eta oraindik ere oso altutzat jotzen den. Hala, egiaztatu da Plana indarrean egon den bitartean xedeen % 97,1 abiarazi dela⁸. Zehazkiago, xedeen % 61,8k gauzatze-maila handia du (ezarrita), % 35,3k betearazpen-maila ertaina du (hasita), eta % 2,9k bakarrik du jarduera gutxi edo ez da gauzatzeari buruzko daturik eman.

1. grafikoa. 2018-2021 aldirako GEParen xedeen betetze-maila

⁷ Hau da, gutxienez xedeen % 60 abiarazi da, eta gutxienez bat guztiz ezarritzat jotzen da.

⁸ Halakotzat hartuko dira *Hasita* balorazioa duten xedeak eta guztiz *Ezarrita* daudenak.

Termino absolutuetan, behin Planaren indarraldia amaituta, 34 xedeetatik 21ek lortu dute ezarrita egotea (gauzatze-maila handia), 12k gauzatze-maila ertaina dute, eta horietako batek bakarrik du gauzatze-maila txikia —edo ez da horri buruzko nahikoa informaziorik eman—.

3. taula. 2018-2021 aldirako GEParen xedeen betetze-maila

Helburuak	Hasi gabe ⁹	Hasita	Ezarrita	Guztira
1. Enplegua	0	2	4	6
2. Diru-sarreraren bermea	1	1	2	4
3. Gizarte Zerbitzuak	0	1	1	2
4. Osasuna	0	2	4	6
5. Etxebizitza	0	1	2	3
6. Hezkuntza	0	0	4	4
7. Artikulazioa eta koordinazioa	0	5	4	9
Guztira	1	12	21	34
Ehunekoak	% 2,94	% 35,29	% 61,76	% 100

Helburuen araberako xedeen betetze-mailaren ehunekoak aztertzean, hau ikus daiteke IV. Planaren indarraldian:

- la zazpi helburu guztietan abiarazi¹⁰ dira xede guztiak (% 100); salbuespena Diru-sarrerak Bermatzeko ardatza da, hartan xedeen % 75 abiarazi baita.
- Garapenik handiena izan duten xedeak soilik aztertzean —hau da, ezarritakotzat kalifikatutakoak—, Hezkuntzaren ardatza nabarmentzen da, ezarritako xedeen % 100ekin, eta, ondoren, Enplegua, Osasuna eta Etxebizitza, bakoitza % 66,7rekin. Artikulazioa eta Koordinazioa helburuak ezarpen-maila handia duten xedeen ehunekorik txikiena du (% 44).

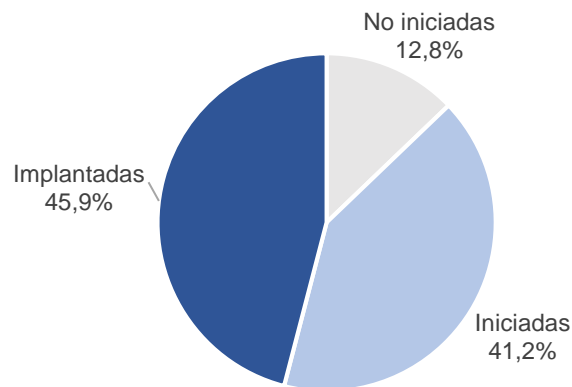
c) Jarduketan betetze-maila

Planaren betetze-mailari buruzko azterketa-mailarik zehatzena jarduketei dagokiena da; 148 dira guztira. Logikoaenez, jarduketei dagokienez, betetze-mailaren ehuneko orokorra zertxobait gehiago murriztu da, nahiz eta oraindik ere oso handia dela uste den, hasitako edo ezarritako jarduketan % 87,1ekin. Horietatik, % 45,9k garapen-maila handia du, eta gainerako % 41,2k, berriz, gauzatze-maila ertaina. Aitzitik, jarduketan % 12,8 ez da martxan jarri.

⁹ Edo erakundeek informaziorik eman gabe.

¹⁰ Abiarazitakozat joko dira bai ezarrita daudenak bai hasita daudenak, baremoaren arabera.

2. grafikoa. GEParen jarduketan betetze-maila 2018-2021 aldirako

Termino absolutuetan, 68 jarduketa baloratu dira ezarritakotzat, 61 gauzatze-maila ertaineko-tzat jo dira, eta 19, berriz, ez dira hasi —edo ez da nahikoa informaziorik eman—.

4. taula. GEParen xedeen betetze-maila 2018-2021 aldirako

Helburuak	Hasi gabe ¹¹	Hasita	Ezarrita	Guztira
1. Enplegua	3	11	12	26
2. Diru-sarreraren bermea	2	6	2	10
3. Gizarte Zerbitzuak	1	4	7	12
4. Osasuna	0	14	14	28
5. Etxebizitza	5	2	9	16
6. Hezkuntza	1	2	11	14
7. Artikulazioa eta koordinazioa	7	22	13	42
Guztira	19	61	68	148
Ehunekoak	% 12,8	% 41,2	% 45,9	% 100

Helburu bakoitzeko jarduketan betetze-mailaren ehunekoak aztertzean, honako hau ikus daiteke:

- la helburu guztietan —Etxebizitza izan ezik—, jarduketan abiarazte-maila¹² % 80tik gorakoa da. Batezbestekoaren gainerik (% 87,2) Osasunaren ardatza nabarmentzen da, jarduketa aktiboaren % 100ekin; ondoren, Hezkuntza (% 92,9), Gizarte Zerbitzuak (% 91,7) eta Enplegua (% 88,5) daude.

¹¹ Edo erakundeek informaziorik eman gabe.

¹² Abiarazitakotzat joko dira bai ezarrita daudenak bai hasita daudenak, baremoaren arabera.

- Gauzatze-mailarik handiena duten jarduketei erreparatuz gero —ezarrita daudela kontuan hartuta—, Hezkuntzaren eremua nabarmentzen da (% 78,8), eta, ondoren, Gizarte Zerbitzua (% 58,3) eta Etxebizitzarena (% 56,25). Batezbestekoaren (% 45,9) azpitik Artikulazio eta Koordinazioaren helburua (oso garatuta dauden jarduketaren % 30,9rekin) eta Diru-sarrerak Bermatzekoa (% 20) soilik daude.
- Aitzitik, garapen txikiagoa duten, hasi ez diren edo nahikoa informaziorik ez duten jarduketaren ehunekoa aztertzean, batez bestekoaren gainetik nabarmentzen dira Etxebizitzaren (% 12,8), Diru-sarreraren bermearen (% 20) eta Artikulazio eta Koordinazioaren (% 16,7) eremuak.
- Puntu honetan, azpimarratzekoa da, IV. Planaren hedapena COVID-19 pandemiak eragindako krisiarekin bat etorri dela kontuan hartuta, betetze-mailari buruzko emaitzak positiboak direla oro har. Sistemak funtzionatu egin du, erantzun goiztiarra eman baita, krisiaren ondorio sozioekonomikoak ahal den neurrian arintzeko beharrezko mekanismoak abiaraziz. Are gehiago, aurreikus dezakegu, COVID-19a izan ezean, Planak ezarritako ibilbide-orriarekin lotura zuzenagoa duten jardueren betetzea are handiagoa izango litzatekeela.

2.2. Enplegua

Enpleguarekin loturiko 1. helburuak enplegua prekarizatzeko prozesuak prebenitzea eta horiei heltzea du xede, baita gazteei eta/edo enplegu-zailtasunik handienak dituzten pertsonen lana lortzen laguntzea, eta Euskal Enplegu Sistema hobetzen jarraitzea ere.

Horretarako, 26 jarduketa zehatz egitea aurreikusten du, 6 xederen inguruan. IV. Planaren indarraldia amaitzean, xede horietako lau ezarrita daudela ondorioztatu da; beste bietan, aldiz, betetze-maila txikiagoa izan da. Beraz, Enpleguaren 1. helburua ezarritakotzat jo da, gauzatzeari dagokionez. Jarraian, xede bakoitzean garatutako jarduketa nagusiak laburbilduko ditugu:

1. xedea. Enpleguaren kalitatea hobetzea

IV. Planaren indarraldian, eta enpleguaren arloko pobrezia problematika prebenitzeko eta lantzeko, eta laneko prekarietateari loturiko faktoreen eragina murrizteko, honako jarduketa hauek egin dira:

- Aurrerapausoak Diru-sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko Euskal Sistemaren Legearen erreforman. Gobernu Kontseiluak 2022rako onartzea aurreikusten da. Zehazki, lege-aurreproiektuak enplegurako pizgarrien egungo sistema indartzeko neurriak jasotzen ditu, diru-sarrerak bermatzeko errentaren esparruan.
- Euskadiko Lan Ikuskaritzak 15.500 lan-kontratu inguru ikuskatu zituen urtean, erdiak baino gehiago emakumeenak. Hala ere, COVID-19aren krisiaren ondorioz, ikuskapenak % 55 murriztu ziren, eta pandemiak eragindako lan-osasuneko gaietan eta aldi baterako enplegu-erregulazioaren espedienteetan (ABEEE-etan) jarri zuten arreta. 2018an, segurtasun- eta osasun-ikuskatzaileordeen 6 plaza sortu ziren. Genero-ikuspegia berdintasun-planen bidez lantzen da enpresetan.

2. xedea. Gazteen eta enplegagarritasunari laguntzeko premiarik handienak dituzten pertsonen laneratzea bultzatzea

Enpresa arruntean nahiz gizarte-ekonomiaren esparruan enplegagarritasunari laguntzeko premia handienak dituzten pertsonen lan-aktibaziora bideratutako jarduerak garatu dira, haien gizarteratzea eta bizi-kalitatea hobetzeko. Eremu horretan, honako hauei buruzko urteko deialdiak nabarmendu behar dira:

- Enpresek edo toki-erakundeek gazteak kontratatzekeo laguntzak.
- Lehen lan-esperientzia lortzeko laguntzak.
- Iraupen luzeko langabeak kontratatzekeo laguntzak.
- Laguntza-premiarik handiena duten pertsonen laguntza soziolaborala emateko proiektu bereziak.
- Zaurgarritasun-egoeran dauden adingabeak eta gazteak gizarteratzeko eta laneratzekeo Euskarri estrategia.
- Enplegu-zentro berezietarako eta laguntza-unitateetarako laguntzak.
- Desgaitasuna duten pertsonak kontratatzekeo pizgarriak.
- Langabeentzako prestakuntza-planetarako laguntzak.
- Gazteei zuzendutako ikasteko eta enplegua sortzeko Reactivate programa.
- Aktibatzekeo tokiko ekintzak gazte eta langabeentzat.

Azpimarratzekoa da, bestalde, Diru-sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko Euskal Sistemaren Lege Aurreproiektuak jasotzen duela Lanbide laneko edo lan-arloko berariazko alternatibak eskaintzeaz arduratuko dela, prestazioa jarraian jasotzen emandako denbora jakin bat gainditu aurretik.

3. xedea. Lanbide Euskal Enplegu Zerbitzua berritzea eta modernizatzea

Lau urte hauetan, aurrerapausoak eman dira Lanbideren berritzean eta modernizazioan, Euskal Enplegu Zerbitzuari tresnak emateko, zerbitzu horiek kudeatzen dituzten erakundeekin lankidetzan, orientazio-, prestakuntza- eta laneratze-funtzioak indartzeko, lehenetasuna emanez zailtasunik handienak dituen kolektiboari lana bilatzen laguntzeari eta laneratzekeo banakako ibilbideak diseinatzekeo.

Arlo horretan, honako hauek nabarmendu behar dira: Lanbideren zerbitzu-zorroa zehaztea, orientazio pertsonalizatua bermatzeko; esku-hartze espezializatuaren eredia gartztea, pertsonalizazio-printzipiotik abiatuta; 42 bulegoetan ezarritako bulego-eredua zehaztea; pertsonak hatz-marka digitalaren bidez identifikatzeko sistema; eta Lanbideren Erreforma eta Modernizazio Dokumentua Eusko Legebiltzarrean aurkeztea.

4. xedea. Gizarte-ekonomiaren, autoenpleguaren, mikroekintzaitzaren eta gizarte-ekintzaitzaren alde egitea

Gizarte-ekonomiaren eta autoenpleguaren esparruan laneratzeko aukera iraunkorrak sortzeko, zailtasunik handienak dituzten pertsonentzat epe luzera bideragarriak diren ekintzaitza-formulak sustatuta, jarduera hauek egin dira 2018an eta 2021ean:

- Honetarako laguntzak emateko deialdiak: gizarte-ekonomiako enpresak eratzeko, sozietate anonimoen edo galerak dituzten sozietate mugatu bideragarritasun ekonomiko eta finantzarioari buruzko azterlanak egiteko, langileek lan egiten duten enpresaren jabetza eskuratzeko bideragarritasunari buruzko azterlan juridikoak eta ekonomiko-finantzarioak egiteko, eta ekintzaileei laguntzeko.
- Gizarte Segurantzako kuotak ordaintzea langabezia-prestazioa ordainketa bakarreko modalitatean jasotzen duten pertsonen.
- Zainketen eta *silver economy*aren eremuan enplegu-aukerak eta ekintzaitza sustatzeko estrategia.
- Autoenplegua sustatzeko tokiko jarduerak hainbat udalen eskutik.

5. xedea. Erantzukizun soziala bultzatzea administrazio publikoan

Planak, puntu honetan, laneratzeko aukerak sortu nahi zituen enplegarritasunari laguntzeko premia handienak zituzten pertsonentzat, bi bidetatik: kontratazio publiko jasagarri eta arduratsuan oinarritutako politikak, batetik, eta enplegu publikoaren bidez, bestetik. Ildo horretan, jarduera hauek nabarmentzen dira:

- Gobernu Kontseiluaren 2019ko martxoaren 5eko erabakia, emakumeen eta gizonen ordainsari-berdintasunerako klausulak eta kontratazio publikoan soldata-arrakalaren aurkako neurriak sartzeari buruzko 2019ko martxoaren 5eko jarraibidea onartzen duena.
- 1/2019 Zirkularra, urriaren 25ekoa, kontratazio publikoaren aholku-batzordearena, kontratu erreserbatuetara, laneratzeko-enpresetara eta gizarte-ekimeneko enplegu-zentro berezietara bideratua.
- Kontratazio-prozesuetan klausula sozialak txertatzea eta hautaketa-prozesuetan egokitzapenak egitea, bai aldundien aldetik, bai udalen aldetik.

6. xedea. Emakumeen aktibazio- eta okupazio-tasa handitzea, kalitatezko enpleguaren bitartez

Emakumeen autonomia ekonomikoa bultzatzeko jarduketan artean, eta kalitatezko enpleguetan sartzea sustatzeko helburuarekin, honako hauek nabarmendu behar dira:

- Euskadin Soldata Arrakala Murrizteko Estrategia eta Ekintza Plan Operatiboa, Emakunderen eta Lan eta Justizia Sailaren aldetik.
- Emakumeen ekintzaitza sustatzea eta enpresa eta erakundeetako zuzendaritza-

organoetan emakumeen talentua sartzeari helburu duten erakundeei zuzendutako dirulaguntzak.

- Emakumeak maskulinizatutako lanbideetan laneratzeko laguntzak.
- Emakumeak kontratatzekeo pizgarriak, batez ere ordezkariak txikia duten lanbideetan, Lehen Aukera programaren eta antzeko beste batzuen esparruan.

Gutxiago garatu diren jarduketak. IV. Plana indarrean egon den urteetan gutxien garatu diren jarduketaren artean —gerta daiteke haiei buruzko informazioak ez egotea—, honako hauek nabarmentzen dira:

- Laneratzeko laguntza osagarriak emateko proiektu pilotuak garatzea, arreta berezia jarrita kontziliazioaren eta haurren zaintzaren arloan, garraioaren arloan eta lanpostu batera sartzeko beharrezkoak diren diru-ordainen arloan (7. jarduketa, 2. xedea).
- Txanda-kontratuaren aurreikusitako hobariak handitzea, baldin eta txandahartzaileak DSBEa jasotzen duten pertsonak eta/edo iraupen luzeko langabeak badira (9. jarduketa, 2. xedea).
- Diskriminazio positiboko irizpideak txertatzea, gure lan-merkatuarekin lotutako eremuetan generoari dagokionez dauden desberdintasunak murrizten laguntzeko (25. jarduketa, 6. xedea).

2.3. Diru-sarreraren bermea

Diru-sarrerak bermatzeko 2. ardatzaren helburua diru-sarrerak bermatzeko euskal eredia zaintzea eta hobetzea da, datozen urteetan haren legitimitate soziala eta iraunkortasun ekonomikoa bermatuta. Horretarako, 10 jarduketa egitea aurreikusten du, 4 xede zehatzen inguruan.

Plana indarrean egon den bitartean, xedeetako bi ezarritakotzat jo dira, beste bat hasitakotzat, eta ez dago besteari buruzko informazioak. Hori dela eta, Diru-sarrerak bermatzeko 2. helburua hasitakotzat jo da, eta logikoa da, kontuan hartuta haren jarduerak estu lotuta daudela oraindik onartzeke dagoen Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko 18/2008 Legearen erreformarekin.

7. xedea. Diru Sarrerak Bermatzeko Errenta (DSBEa) finkatzea

Diru Sarrerak Bermatzeko Errenta hobetu eta sendotzeko jarduketaren artean, Diru Sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko Lege Aurreproiektuaren izapidetzean egindako aurrerapausoak nabarmendu behar dira, lehenik eta behin. Gobernu Kontseiluak 2022an onartuko duela aurreikusten du.

Diru-sarreraren bermeari esparruan, baina Planean hasiera batean aurreikusitako jarduketak alde batera utzita, azpimarratzekoa da COVID-19aren krisiaren ondorioz egindako ABEEE-en eraginpeko langileentzako ezohiko laguntzak martxan jarri zituela Eusko Jaurlaritzak 2020an, eta 2021ean laguntza horiei eutsi ziela, COVID-19aren ondorioei aurre egiten jarraitzeko.

8. xedea. Gizarte Larrialdietarako Laguntzak (GLL) bermatzea

Larrialdietarako laguntzen egungo araudia aldatzeko eta laguntza-sistema premia berrietara hobeto egokitzeko zenbait jarduketa aurreikusten zituen 8. xedea. COVID-19aren krisiak eraginik handiena jasan duten xedeetako bat da, eta arlo horretan egin dira Planetik kanpo jarduketa gehien.

- 2020an eta 2021ean, handitu egin ziren laguntzen aurrekontu-partidak, bai Gizarte Larrialdietarako Laguntzenak (GLL), bai COVID-19aren eraginari aurre egiteko gizarte-larrialdietarako udal-laguntzenak.
- 2020an, Inor Atzean Utzi Gabe Funtsa abiarazi zen COVID-19aren krisiaren inpaktu sozialari aurre egiteko. Besteak beste, oinarritzko premiak estaltzeko programa espezifikoak biltzen ditu funts horrek; hain zuzen, Guztion Artean (premia handiko produktuak banatzea eta gizarte-laguntza ematea) eta Azken Sarea Indartzen (GLLak eskuratu ezin dituzten pertsonen oinarritzko premiak estaltzea).
- Eusko Jaurlaritzak abian jarri du Gizarte Larrialdietarako Laguntzen esleipenak banatzeko irizpideen alternatiben azterketa teknikoa.

9. xedea. Estatuaren eskumeneko enplegu-politika pasiboan birdiseinua bultzatzea

Ez da ia informaziorik jaso Estatuaren eskumeneko enplegu-politika pasiboak birdiseinatzeko xedearen esparruan egindako jardueri buruz. Hala ere, azpimarratu nahi dugu 2021ean erabaki zela gobernu zentralak 2022an Eusko Jaurlaritzaren esku utziko zuela Bizitzeko Gutxieneko Diru Sarreraren kudeaketa osoa.

10. xedea. Seme-alabak dituzten familientzako prestazio ekonomikoen sistema hobetzea eta arrazionalizatzea

Diru-sarrerak bermatzeko euskal politikan haurtzaroarekiko ikuspegi hurbil eta lagunkoia ezartzeko helburuarekin, eta, zehazki, haur-pobreziari eta gizarte-bazterkeriaren belaualdi arteko transmisioari aurre egiteko gaitasuna biderkatze aldera, honako jarduera hau egin dira 2018 eta 2021 artean:

- Ardurapeko seme-alabengatik prestazio-sistema hobetzeari dagokionez, gogorazi behar da seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituen Dekretua aldatzen duen 121/2018 Dekretua onartu zela —2018/08/06ko EHAA—, bigarren seme-alabentzat hirugarren urteko laguntza bat gehitzeko.
- Aurrerapausoak eman dira Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Legearen aurreproiektua izapidetzean, eta hobekuntza handiak egin dira ardurapean seme-alabak dituzten familien tratamenduan, Diru Sarrerak Bermatzeko Errentaren esparruan.
- Aldaketak egin dira hiru lurralde historikoetako Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zergaren (PFEZ) esparruan ondorengoengatik aplikatzen diren kenkarietan. Gainera, beste onura fiskal osagarri batzuk ere sartu dira, oro har seme-alaben ardura

zergadunentzat onuragarriak.

Gutxiago garatu diren jarduketak. Azkenik, Plana indarrean egon den urteetan gutxien garatu diren jardueren artean —zenbait kasutan, ez dugu haiei buruzko informaziorik jaso— aipatzekoak dira Estatuaren eskumeneko enplegu-politika pasiboaren birdiseinuarekin eta EAE osoan diru-sarrerak bermatzeko politika integral eta eraginkor baten definizioarekin loturikoak (33. eta 34. jarduketak, 9. xedea).

2.4. Gizarte Zerbitzuak

Gizarte Zerbitzuen 3. helburuak honako hauek ditu xede: Gizarte Zerbitzuen Legearen garapena bultzatzea, euskal herritar guztiek Gizarte Zerbitzuetarako duten eskubide subjektiboa eraginkorra izan dadin; gizarte-zerbitzuen sistema Planean adierazitako printzipioetara egokitzeko laguntzea, eta gizarteratze-programa berriak bultzatzea, herritartasun aktiboaren eta parte-hartze sozialaren ikuspegitik.

Horretarako, IV. Planak 2 xede zehatzen inguruan egituratutako 12 jarduketa egitea aurreikusten zuen. Planaren indarraldia agortu ondoren, gauzatutako jarduketan arabera egiazta deza-kegu 11. xedea ezarri dela eta 12. Xedea hasita dagoela. Beraz, 3. helburua, oro har, ezarri-takotzat kalifikatu da.

11. xedea. Gizarte Zerbitzuen Maparen eta Zerbitzuen eta Prestazioen Zorroren garapenean aurrera egitea, gizarteratzeko zentro eta zerbitzuei dagokienez

Gizarte-bazterkeriaren eremuan arreta-sarearen garapenean aurrera egiteko eta proiektu esperimentalen hedapena sustatzeko helburuaren esparruan, 2018 eta 2021 artean gauzatutako jarduketa nagusiak honako hauek izan dira:

- Aurrerapausoak eman dira gizarteratzeko zentro eta zerbitzuen lehen mailako arreta-sarearen garapenean, batez ere gizarte-bazterkeriako egoeran dauden pertsonentzako eguneko arretan (1.7), gizarte-bazterkeriako egoeran dauden pertsonentzako gaueko harreran (1.8) eta bazterkeria-arriskuan dauden pertsonentzako tutoretzapeko etxebizitzetan (1.9.2).
- EAEko Gizarte Zerbitzuen Mapan aurreikusitako zuzkidurak garatu dira, honako premia hauei erantzuteko: gizarteratzeko premiei erantzuteko zerbitzua edo eguneko zentroa (2.2.3), bazterketa- eta marjinazio-egoeran dauden pertsonentzako egoitza-zentroak (2.4.5), adingabeentzako egoitza-zentroak (2.4.4), egoera kronifikatuan dauden pertsonentzako egoitza-zentroak (2.4.5.1) eta gizarteratzeko premiak dituzten pertsonentzako gaueko harrera-zentroak (2.3.2).
- EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioa egin da. Horretan, bazterkeriaren eremuko arreta-sarearen sendotze-prozesuan aurrerapen nabarmena egin dela egiaztatu da, bereziki bigarren mailako arretan, bazterkeria- eta marjinazio-egoeran dauden pertsonentzako eguneko arretan eta gaueko harreran. Bestalde, sareak lurraldean hedatzen jarraitu du.
- Inor Atzean Utzi Gabe Funtsaren esparruan, pandemiak bazterkeria-egoeran dau-

den edo egoteko arriskuan dauden pertsonengan duen eraginari erantzuteko programa espezifikokoak jarri dira abian.

- Hainbat ekimen esperimental egin dira, batez ere foru-mailan (atalase txikiko ikuspegia, *Housing first* eta *Hábitat*, landa-ingurunean ezarritako zerbitzuak, animaliekin lagundutako terapia-programak eta abar).

12. xedea. Gizarteratzeko gizarte-zerbitzuen esparruko arau-garapena amaitzea

Aurrerapausoak eman dira gizarteratzeko gizarte-zerbitzuekin lotutako zerbitzu, zentro eta programen funtzionamenduari zerikusia duten alderdien erregulazioan, esku hartzeko eredu komun bat izateko, eta zerbitzuen funtzioak, ezaugarriak eta edukiak argitzeko. Zehazkiago:

- Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemari itun sozialaren araubidea eta hitzarmenak arautzen dituen Dekretua izapidetu da.
- Bizkaiko Foru Aldundiak gizarteratzeko zentro guztietarako barne-araubide erkidearen araudia ezarri du; Gipuzkoako Foru Aldundiak, berriz, Zorroari buruzko Dekretua txertatzeko zentro eta zerbitzuak kokatu eta doitu ditu, eta hitzarmenak programa-kontratuetara egokitu ditu.

Gutxiago garatu diren jarduketak. Beraz, gainerako jarduketetan egindako aurrerapena kontuan hartuta, erakunde arteko lantalde tekniko bat sortzea falta da 2019rako aurreikusitako Zorroari buruzko Dekretuaren nahitaezko eguneratzeari begira, bazterketa-egoeran dauden pertsonentzako zerbitzuen definizioan izandako aldaketak aztertzeko (44. jarduketa, 11. xedea).

2.5. Osasuna

Osasunaren helburuan 6 xederen inguruan egituratutako 28 jarduketa egitea aurreikusten da. Jarduketa horien bidez, gizarte-egoera ahulean dauden herritarrek ohitura osasungarriak eskuratzea sustatu nahi da, eta gizarte-bazterkeriako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonen osasun-zerbitzuetarako sarbidea hobetu, eta osasun-arloko desberdintasun sozialak murriztu.

IV. Plana indarrean egon den bitartean, gauzatutako jarduketek erakusten dute xedeetako lau ezarrita daudela, eta beste bi, hasita. Hori dela eta, 4. helburua, oro har, ezarritakotzat jo da.

14. xedea. Prebentzioa eta ohitura osasungarriak eskuratzea eta haiei eustea sustatzea

Osasuna eta ingurune eta bizimodu osasungarriak sustatu dira, tokiko eta komunitateko esparruetako sektoreen arteko lankidetzaren bidez, honela, hain zuzen:

- Lehiaketa bidezko dirulaguntzak, osasuna sustatzeko ekintzak egiten dituzten era-kundeentzat.
- Euskadin suizidioa prebenitzeko estrategia ezartzea.
- Sexu-osasunerako hezkuntza-programak, berdintasunean eta aniztasunean oinarrituak.
- UPRIGHT Europako proiektua, ikastetxeetan eginiko esku-hartzeen bidez 12 eta 14 urte bitarteko nerabeen osasun mentala hobetzeko.
- Haurdun dauden emakumeei arreta integrala emateko protokoloak.
- Adinekoentzako jarduketak Euskadi Lagunkoia programaren esparruan.
- Pandemiaren esparruan, paziente, senide eta profesionalei laguntza emozionala emateko programa martxan jarri da.
- Tokian-tokian, esku-hartze psikoedukatiboko programak eta adikzioen tokiko planak nabarmentzen dira.

15. xedea. Bazterkeria-egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonen osasun-zerbitzuetarako sarbidea bermatzea

Urte hauetan, honako jarduketa espezifiko hauek egin dira osasun-maila txikiagoa duten pertsonentzat, osasun-arretan desberdintasunak murrizteko. Ildo horretan, lehentasuna eman zaie adinekoei, desgaituei, immigrantei, gaixotasun mentalak dituztenei edo espe-txean daudenei:

- Berriazko prestakuntza-jarduketak Osakidetzako langileentzat, besteak beste ego-era irregularrean dauden atzerritarrei aplika dakiekeen osasun-aseguramenduari, Osasun Mentalaren eta Lehen Mailako Arretaren arteko koordinazioari, eta premia-rik handienak dituzten pertsonentzako laguntzari buruzkoak.
- Informazio Mikrobiologikoko Sistema (EAEIMS) ezartzea, sexu-transmisiozko gaixo-tasunen aurrean jarduteko protokolo gisa.
- Irabazi-asmorik gabeko erakundeei zuzendutako laguntzak, GIB/hiesa, C hepatitis (HC) eta sexu-transmisiozko infekzioak (STI) prebenitzeko eta kontrolatzeko pro-grametarako.
- GIB test azkarren programa farmazietan.
- Tratamenduari atxikitze laguntzen deialdiak (koordainketa).

15. xedea. Bazterkeria-egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonen osasun-zerbitzuetarako sarbidea bermatzea

- Gainbegiratutako kontsumoko aretoen funtzionamendua.
- Etxerik ez duten eta nahasmendu mental larria duten pertsonentzako tratamendu asertibo komunitarioko programak (TAK).
- Euskadiko osasun mentaleko sareen plan estrategikoak, nahasmendu mental larriari buruzkoak, Bizkaian, Gipuzkoan eta Araban.
- Suizidioa prebenitzeko strategiaren hedapenean egindako aurrerapenak.

16. xedea. Genero-indarkeria osasun-esparrutik prebenitzea eta lantzea

Osasun-zerbitzuek emakumeen aurkako indarkeria prebenitu eta jorratzeari dagokionez, honako aurrerapen hauek ikusi dira 2018-2021 aldian:

- Genero-indarkeriaren eta sexu-erasoen aurrean jarduteko gida argitaratzea, Osasun Sailaren aldetik, Euskadiko osasun-arloko profesionalentzat (2019).
- Hobekuntzak historia klinikoan eta Osabide Globalen, genero-indarkeriako kasuak identifikatu eta kodetzeko.
- Foru-aldundiek, udalek eta Osakidetza protokolo soziosanitario bateratua ezartzeko lantaldea (2019an sortua).
- Osasun Sailaren eta Emakunderen arteko lankidetzaren teknika, indarkeria matxistarekin lotutako babesgabetasun-egoeren detekzioa eta balorazioa hobetzeko.
- Telelaguntzaren onuradunen kasu zehatzetan, gizarte-zerbitzuen eta osasun-zerbitzuen arteko lankidetzaren teknikoari ekin zaio, indarkeria matxistarekin lotutako babesgabetasun-egoeren arriskuaren berri emateko

17. xedea. Osasun-arloko desberdintasunak murriztea eta ekitatea indartzea Euskadiko osasun-sisteman

Honako jarduketak hauek egin dira osasun-arloko gizarte- eta genero-desberdintasunak murrizteko, gizarte-egoerarik ahulenean dauden taldeen egoera hobetzeko:

- 2013-2020 Osasun Planak lehentasunezko arlo bat jasotzen du, «Ekitatea eta erantzukizuna» izenekoa, eta horri ematen zaio lehentasuna osasun-politika eta -jarduketak guztietan.
- Paziente Bizia-Paciente Activo programak autozainketetan hezteko sustatzen du, eta osasun-langileentzako prestakuntza-ikastaroak egin dira, pazienteak aktibatuzko.
- Loturako erizainak egotea erabiltzaileei beren etxeetan laguntzeko.
- Euskadi Aktiboa osasunaren ikuspegi positiboa sustatzen duen proiektua da, eta komunitateetan indarrak edo aktiboak identifikatzen ditu horretarako.
- Osasunaren Behatokia abian jartzeko aurrerapausoak.

18. xedea. Osasun-arloko desberdintasunen monitorizazioan aurrera egitea

Zenbait aurrerapen egin dira osasun-arloko desberdintasunei buruzko monitorizazioan eta ikerketan:

- Euskadiko biztanleriaren osasunari buruzko atlasa argitaratu da. Horretan, heriotzatasaren, bizi-itxaropenaren edo adierazle sozioekonomikoen banaketa —sexuaren arabera— eta hainbat eremu geografikotako —udalerriak, errolda-sekzioak eta oinarritzko osasun-eremuak— heriotza-kausa nagusiak erakusten dituzten zenbait mapa interaktibo daude.
- EAE018 osasun-inkestaren datuak ustiatzeko, sexuaren, klase sozialaren eta abarren arabera geruzatu dira emaitzak.
- 2020ko urrian, Euskadiko Osasunaren Behatokia izango denaren web-analisi, -diseinu eta -eraikuntzako zerbitzua esleitu zen.

19. xedea. Ekitatearen ikuspegitik adikzio-substantzien kontsumoa eta jokatibeko adikzioak ahalik eta gehien murriztea, bai eta, ondorioz, pertsonen eta haien familien osasunean, komunitatean eta, oro har, herritarrengan duten eragina ere.

Osasuna sustatu da, eta substantzien eskaria murrizten eta adikziorik gabe bizitzen lagunduko duten trebetasunak, bai eta adikzioetatik eratorritako arriskuak eta kalteak minimizatzen lagunduko dutenak ere, Euskadiko osasun-sarearen eta gizarte-zerbitzuen bidez, honako jarduketak hauek baliatuta:

- Arrisku-egoeran edo gizarte-egoera ahulean dauden pertsonengan eta kolektiboetan osasuna sustatzeko eta adikzioak prebenitzeko programak egiten dituzten tokierakundeei eta hirugarren sektoreko erakundeei zuzendutako laguntzen urteko deialdia: arrisku eta kalteberatasun bereziko egoeran dauden familiak, adingabeak eta pertsonak goiz detektatzeko esku-hartze eraginkorrak indartzea, bai eta komunitatean, eskolan, familian, lanean, aisialdian eta jaiegunetan arriskurik edo kalteberatasunik handieneko egoeran dauden kolektibo eta pertsonen zuzendutako prebentzio-programak ere.
- Hitzarmenak ezartzea bazterkeria-egoera larriak dauden pertsonen laguntzen dieten elkarteekin (Gizakia, Caritas Bilbao eta Bizkaiko Hiesaren aurkako Herri Batzordea). Elkarte horiek kalteak murrizteko baliabideak kudeatzen dituzte, eta, arreta integrala emateaz gain, laguntza eman eta oinarritzko premiak asetzen dituzte.
- Pandemiaren esparruan, adikzioak dituzten eta gizarte-baliabideetan dauden pertsonen arreta emateko Erdu programa abiarazi da (arreta hori unitate mugikorren eta online zerbitzuen bidez eman da pandemian zehar).

Gutxiago garatu diren jarduketak. Osasunaren arloko jarduketak guztiak, neurri handiagoan edo txikiagoan, Plana indarrean egon den urteetan aktibatuta dira.

2.6. Etxebizitza

Etxebizitzaren helburuak gizarte-bazterkeriako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonen etxebizitza egokia lortzea erraztu nahi die; hau da, etxebizitzarako eskubide subjektiboa garatu, eta bizitegi-bazterkeriako egoerak prebenitu eta jorratu.

Horretarako, planak 17 jarduketa zehatz aurreikusten ditu guztira, 3 xederen inguruan egitura-tuta. Planaren indarraldian, helburuetako bi ezarri dira, eta hirugarrena hasita dago. Horregatik, Etxebizitzaren Helburua, oro har, ezarritakotzat jo da.

20. xedea. Baliabide ekonomikorik ez duten pertsonen etxebizitza duina, irisgarria eta egokia modu egonkorrean eskuratzea bermatzea, edo, hala bada-gokio, alokairu-erregimeneko etxebizitza bat eskuratzea bermatuko duen prestazio ekonomikoa aitortzea

Honako jarduketa hauek egin dira etxebizitzarako eskubide subjektiboa garatzeko:

- 149/2021 Dekretua, ekainaren 8koa, jenderik gabeko etxebizitzari eta etxebizitzaren funtzio soziala betetzeko neurri buruzkoa, onartzea.
- Aurrerapausoak Etxebizitza Eskubide Subjektiboaren Dekretuaren izapidetzean. Aurreikuspenen arabera, 2022an onartuko da.
- Etxebizitzak errentamendu eskuragarriko merkatura eramateko ASAP eta Bizigune programei eustea.
- Gaztelagun programa, gazteei alokatzen laguntzeko, 2019tik jardunean.
- Larrialdietarako Udal Laguntzak indartzea, etxebizitza-gastuak ordaintzeko.

21. xedea. Bizitegi-bazterketako egoerak prebenitzea, eta bizitegi-bazterketako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonen etxebizitza independente bat eskuratzen laguntzea

Aurrerapausoak eman dira Bizitegi-bazterketako egoera larri aurre hartzeko eta aurre egiteko Euskal Estrategiaren garapenean, honako jardueren bidez:

- Etxebizitzaren arloko erregelamendu-xedapenak aldatzen dituen 210/2019 Dekretua onartzea. Dekretu horren arabera, zuzeneko esleipen-neurrien onuradun izango dira etxegabetze batek bereziki kaltetutako pertsonak.
- Hirugarren sektoreko erakundeei sustapen publikoko etxebizitzak laguntzea, esku-hartze sozialeko programetarako.
- Lankidetzaren hitzarmena Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiarekin eta Euskadiko Udalen Elkartearekin (EUDEL), familia-etxebizitzatik botatzearen ondoriozko kalte-beratasun-kasuak hautemateari buruzkoa.
- EAEn erabiltzen ari diren edo hainbat eraikuntza-fasetan dauden 1.600 zuzkidura-apartamentutik gorako parkea, batez ere gazteei zuzenduta.
- Administrazio autonomikoak familia-gainzorpizteari laguntzeko zerbitzuak sortze-ari uztea, horien egokitasuna aztertu ondoren.
- Pandemiaren zehar, Aterpeak (konfinamenduan zehar etxerik gabeko pertsonentzako aterpea) eta Lehen Urratsa (aterpetxeen ordezko ostatuak, gizarte-laguntzarekin, 2021ean luzatua) programak martxan jartzea, Inor Atzean Utzi Gabe Funtzaren barruan.

21. xedea. Bizitegi-bazterketako egoerak prebenitzea, eta bizitegi-bazterketako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonen etxebizitza independente bat eskuratzen laguntzea

- Krisiaren aurrean, ezohiko neurriak abiaraztea etxebizitzaren eremuan, hala nola etxebizitza sozialen alokairua ordaintzetik aldi baterako salbuestea eta gizarte-egoera ahulean dauden kolektiboek berehalako bizitegi-irtenbide bat emateko programa.
- Udal-mailan, nabarmentzekoak dira kolektibo kalteberak udal-etxebizitzetara sartzeko udal-ordenantzak, kaleratze-arriskuaren aurrean udalek hartutako neurriak, eta epaitegien eta gizarte-zerbitzuen artean ezarritako koordinazio-protokoloak.

22. xedea. Energia-pobreziari aurre egitea

Energia-pobreziari aurre egiteko, honako jarduketak hauek gauzatu dira:

- Gizarte Larrialdietarako Laguntzak arautzen dituen araudia eguneratu egin da energia-pobreziari zuzenean lotutako gastuak sartzeko.
- Ur-, argi- edo gas-ordainagiriak ordaintzeko laguntzei eutsi zaie. Gurutze Gorriaren bidez banatzen dira, eta Eusko Jaurlaritzak finantzatzen ditu.
- Etxebizitza sozialetan energia-laguntzarako E-lagun eta energia-efizientziarako N-zero proiektuak jarri dira martxan.
- Energia-pobreziari eta esku hartzeko aukerari buruzko ikerketa bat egin da (Eusko Jaurlaritzak sustatua, Kataluniako eta EAeko arkitektura-eskolen laguntzarekin).
- Gipuzkoako Foru Aldundiak Energia Pobreziaren Behatokia du.
- Gizarte Bonu Termikoa aplikatu da, baita zenbait udalek abiarazitako hainbat jarduketa ere: energia-bonuak, prestakuntza-programak, aholkularitza-zerbitzuak eta abar.

Gutxiago garatu diren jarduketak. Aitzitik, garapen txikiarekin jarraitzen dute —edo informazio gabe— honako jarduketak hauek:

- EAeko Administrazioak eta Gizarte Ekintzako Hirugarren Sektorako erakundeek lankidetzaren hitzarmenak sinatu dituzten bultzatzea, bizitegi-egoerak eta esku-hartze sozialeko programetara bidera daitezkeen sustapen publikoko etxebizitzak lagatzeko, etxebizitzarekin loturiko gizarte-programak ezartzeko eta gizarteratzeko etxebizitzaren sare bat antolatzeko, bizitegi-bazterkeria eta/edo gizarte-bazterkeria jasaten duten pertsonentzat (85. jarduketa, 21. xedea).
- Etxebizitza Sailak Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarriaren —EPO, orain Lanbide— eta EPEaren arloko prestazioen kudeaketa pixkanaka bere gain hartzea (78. jarduketa, 20. xedea).
- Energia-pobreziari aurre egingo dion araudi espezifiko bat sustatzea, kalteberatasun-egoeran edo gizarte-bazterketa jasateko arriskuan dauden familien berehalako premiak arintzeko, eta arreta berezia jartzea ez-ordaintzearen ondoriozko hornidura-etenen arauketari (89. jarduketa, 22. xedea).

- Hiri-berroneratzeko programa integralen esparruan etxebizitzaren energia-eraginkortasuna hobetzeko proiektuak garatzen lagunduko duten berme-funtsak ezar daitezkeen bultzatzea, errenta baxuenak dituzten familia-unitateek programa horietan parte hartuko dutela bermatzeko (91. jarduketa, 22. xedea).
- Energia-kontsumo efizienteari buruzko prestakuntza- eta aholkularitza-programen garapena bultzatzea, ahal dela egoerarik ahulenean dauden lurralde-eremuetan (92. jarduketa, 22. xedea).

Egokitasuna aztertu ondoren, 2019an erabaki zen errenta bidezko birgaitze-programa pilotua ez garatzea, eta, beraz, jarduketa hori baztertuzat jotzen da.

2.7. Hezkuntza

Hezkuntzaren eremuan, 6. helburuak planteatzen du kalteberatasun sozioekonomikorik handieneko egoeran dauden pertsonen, haien adina gorabehera, kalitatezko hezkuntza- eta prestakuntza-zerbitzuak eskuratzeko aukera izan dezaten bermatzea, aukera-berdintasuna eta helduarorako trantsizio arrakastatsua bultzatzeko. Horretarako, 4 xede eta 14 jarduketa zehatz ezarri dira guztira. Planaren indarraldian gauzatutako jarduketari buruzko informazioari esker, egiazta daiteke Hezkuntza Ardatza ezarrita dagoela, haren xede guztiek betetze-maila handia lortu baitute.

23. xedea. Haurrak zaintzeko zerbitzu irisgarrietarako —kalitatezko eta arazoizko prezioa dutenak— sarbidea bermatzea, batez ere errentarik txikieneko familientzat eta/edo hiri-eremu behartsuenetan

Haurrak zaintzeko kalitatezko zerbitzuen eskaintza handitzeko asmoz, Haurreskolak Partzuergoak honako helburu hauek dituzten akordioak onartu ditu:

- Kuota ordaintzetik salbuestea 18.000 eurotik beherako diru-sarrerak dituzten familiak (2019tik aurrera).
- % 10eko murrizketa kuotaren 1. tartean (2020tik aurrera).

Eskola-kopuruari eutsi zaio (236) 2018tik, baina plazak eskaeraren arabera aldatzen dira, taldekatzeak eginez. Aipatzekoa da, gainera, udal batzuek udal haur-eskolak dituztela.

24. xedea. Aurrera egitea inklusiboa, bidezkoa eta kalitatezkoa den eskola sortzen

Gizarte-desabantailako egoeran dauden ikasleei eskola-ingurune arruntean derrigorrezko irakaskuntzaren helburuak lortzea erraztuko dien hezkuntza-erantzun egokia eta kalitatezkoa eskaintzeko, honako esku-hartze hauek egin dira:

- Urtero honako programa hauek ezarri dira: Bidelaguna, Hamaika Esku, Osagarriak eta Hezkuntza Berariaz Sendotzekoak.
- Ikasle immigrantei ematen zaien arretari dagokionez, honako hauek dira nabarmentzekoak: ikasle immigranteak onartu eta eskolatzeari buruzko 1/2018 Dekretuaren onespena; Hizkuntza Indartzeko Irakasleen hornidura, ikasle sartu berrien kopuruaren arabera; eskolatzeko lurralde-bulegoen lana, eta bakarrik dauden adingabe immigranteak eskolatzeko lehen harrerako programa.
- Gizarte-, osasun- eta hezkuntza-lankidetzak bultzatu da, arreta goiztiarreko protoko-

loak eta jardunbide egokien gidak garatuta, eta Arreta Goiztiarreko Taldeak (AGBT) hiru lurraldeetan ezarrita. Nabarmentzekoa da, halaber, EHUK eskaintzen duen Arreta Goiztiarreko Masterra.

- Pandemian, eta Inor Atzean Utzi gabe Funtsaren esparruan, Aukerak Suspertzen programa jarri da martxan. Haren helburua da eskolaz kanpoko hezkuntza indartzea eta eten digitalaren aurrean laguntzea gizarte-desabantailako egoeran dauden eta Lehen edo Bigarren Hezkuntzan egonda hezkuntza-prozesuarekin jarraitzeko zailtasunak dituzten adingabeei.

25. xedea. Kalteberatasun handieneko egoeran dauden gazteei Lanbide Heziketan sartzeko laguntzea eta haien enplegurako trantsizioa bultzatzea

Honako jarduketak hauek nabarmendu behar dira DBH uzten duten eta hezkuntza-premia bereziak dituzten ikasleei eta laguntza-premiarik handienak dituzten gainerako kolektiboei, batez ere adimen-desgaitasuna dutenei, lanbide-heziketari lotutako prestakuntza-aukerak eskaintzeko eta enpleguaren mundurako trantsizio arrakastatsuak bultzatzeko:

- Euskal Autonomia Erkidegoko Lanbide Heziketari buruzko 4/2018 Legea, ekainaren 28koa, onartzea. Lege horren helburuen artean dago gizarteratzeko eta laneratzeko zailtasunak dituzten kolektibo eta pertsonen zuzendutako prestakuntza-eskaintza espezifiko bat sustatzea.
- Desgaitasuna duten pertsonak Lanbide Heziketan sartzeko erreserbatutako plazak areagotzea.
- 17 urtetik gorako pertsonen Oinarrizko Lanbide Heziketan sartzeko aukera ezartzea.
- Enpresetan egonaldiak egiteko bekak Lanbide Heziketako ikasleentzat, eta desgaitasuna duten pertsonentzat plazak erreserbatzea.
- Ikas-ekinezko erregimeneko Lanbide Heziketa Dualeko proiektuetarako eta gazteentzako HEZIBI programarako dirulaguntzak.
- Prestakuntza-maila txikia duten gazteak prestatzeko deialdia.
- Kontratazio-konpromisoa duten prestakuntza-ekintzetarako dirulaguntzak.
- Gizarteratzeko eta laneratzeko proiektu berezien deialdiak, enplegarritasun-arazoak dituzten langile landunentzat eta langabeentzat.

26. xedea. Bizialdi osoko prestakuntza-jarduerak bultzatzea

Urte hauetan honako neurri hauek abiarazi dira Euskadiko herritar guztiei bizialdi osoko ikaskuntzarako, garapen pertsonalerako eta gizarteratzeko behar dituzten oinarrizko gaitasunak eskuratzeko sarbide unibertsala eta berdintasun-baldintzetan bermatzeko:

- Uztailaren 23ko 118/2019 Dekretua onartzea, bizialdi osoko ikaskuntzari buruzko jarduerak egiteko laguntzak arautzen dituena.
- Bizialdi osoko ikaskuntzako jardueretarako laguntzen urteko deialdia.
- Agindua, 2021eko maiatzaren 20koa, Helduentzako Oinarrizko Hezkuntzaren berariazko curriculumak ezarri eta Euskal Autonomia Erkidegoan ezartzen duena.

Gutxiago garatu diren jarduketak. Egindako aurrerapenak gorabehera, prestakuntzako eta enpleguko ekintza berritzaile integralen diseinua sustatzeak garapen txikiarekin jarraitzen du, edo nahikoa informaziorik gabe. Ekintza horiek prestakuntza, esperientzia praktikoa, gizartera-

tzeko laguntza, orientazioa, banakako laguntza, ekintzailtza eta laneratzeko bestelako neurriak biltzen zituzten arreta integrareko proiektu bereziak garatzea zuten helburu, beste erakunde publiko edo pribatu batzuekin koordinatuta (102. jarduera, 25. xedea).

2.8. Artikulazioa eta koordinazioa

7. helburuak honako hauek planteatzen ditu xede gisa: sektoreen arteko koordinazioa hobetzea, esku hartzeko eredu komun bat garatzea, ezagutzaren kudeaketa bultzatzea eta gizarteratzeko euskal sistemaren barne-artikulazioan aurrera egitea. Horretarako, guztira 9 xede eta 41 jarduketa zehatz planteatu dira. Planaren indarraldian gauzatutako jarduketei buruzko informazioa aztertuta, ondoriozta daiteke helburuetako 5 hasitakotzat jo direla, eta lau, berriz, erabat ezarritakotzat.

27. xedea. Eskualde eta udalerrri behartsuetan jarduteko plan espezifikoak garatzea eta sare-lana sustatzea lurralde-mailan

Euskadin pobrezia- eta langabezia-eremuan gertatzen diren lurralde-desberdintasunak murrizteko jarduketa hauek garatu dira:

- Indartu laguntzen deialdiak, langabezia-tasa handia duten eremuak bultzatzeko inbertsioak egiten dituzten enpresentzat.
- Esperientzia pilotuak garatzea Euskadiko Lurralde Inbertsio Integratuko ITI Planaren esparruan.
- ZTBP Euskadi 2020ren «hiri-habitata» aukera-nitxoaren helburuak lortzen laguntzen duten proiektu berritzaileentzako dirulaguntzak.
- Berpiztu programa, eskualde behartsuei edo lehentasunezko jarduketa-eremuei bultzada berria emateko.
- Gizarteratzeko eta laneratzeko proiektu berezietarako deialdiaren esparruan, tokiko sareko lana dinamizatzeko eskualdeko proiektuak sartzea.
- Genero-ikuspegidun hiri-berroneratzeari buruzko dokumentua argitaratzea (2020).
- Aurrerapenak Bultzatu 2050 Euskal Hiri Agendan eta Hiri Behatoki Sozioekonomikoan.
- Gipuzkoan gizarte-egoera ahulean dauden pertsonak gizarteratzeko Elkar-Ekin Plana martxan jartzea.
- Udalerritan eta eskualdeetan jarduteko hainbat udal-ekimen, foru-programei atxikitzea barne.

28. xedea. Sistemen arteko koordinazio-tresnak garatzea auzo-, udalerrri- edo eskualde-mailan, eta esku hartzeko prozesuen dimentsio komunitarioa bultzatzea

Honako jarduketa hauek garatu dira lurralde bakoitzaren ezaugarri bereizgarriak kontuan hartzen dituzten, eragileak integratzen dituzten eta arreta komunitarioa ahalbidetzen duten esku-hartzeak bideratzeko:

- Auzo pilotuen proiektua, 2017an Txomin Enea (Donostia) eta Txonta (Eibar) auzoetan hasi eta Aramotz (Durango), Basauri Bailara (Lasarte) eta Otxarkoaga (Bilbo) auzoetara hedatua. 2021ean Amurrio eta Portugaletera zabaldu zen. Auzo pilotuen hurbileko bulegoek 4 udalerritako gizarteratze-sistemak koordinatzeko tokiko ma-

28. xedea. Sistemen arteko koordinazio-tresnak garatzea auzo-, udal-erri- edo eskualde-mailan, eta esku hartzeko prozesuen dimentsio komunitarioa bultzatzea

haien proiektuan parte hartzea.

- Agorak Bherria herritartasun berri baterako ekimena, parte-hartze sozialeko eta interakzio publiko-sozialeko prozesuak sustatzeari eta sortzeari lotua (www.bherria.eus).
- Gizarteratzeko eta laneratzeko sareen, batzordeen eta/edo mahaien funtzionamendua eskualde- edo koadrila-mailan; Osasun Sailak lehen mailako arretako, osasunaren sustapeneko eta osasun mentaleko eskualde-mahaiak nabarmendu ditu.
- Udal-mailan, sistemen arteko koordinazio-protokoloak abiarazi dira hainbat udal-erri, bai eta inguruko gizarte- eta hezkuntza-orientazioko hainbat programa ere.

29. xedea. Eragileen koordinazioa sustatzea banakako esku-hartze prozesuetan

Sistema desberdinetatik pertsona edo familia berarekin esku-hartzen duten eragileen esku-hartze koordinatua bultzatu da, balorazio-prozesuak hobetuz eta gizarte-laguntza eta kasuen kudeaketa indartuz, honako hauen bidez:

- Fitxa sozialari buruzko 353/2013 Dekretuan eta Gizarte-bazterkeria baloratzeko tresnari buruzko 385/2013 Dekretuan araututako tresna komunak berrikustea.
- Hiru foru-aldundien arteko adostasun-lana, gizarte-bazterkeria baloratzeko tresnaren inguruan.
- Hainbat babes-sistema koordinatzeko tokiko planak ezartzeko plan pilotua.
- Udalak Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuaren eta udaletako gizarte-zerbitzuen arteko lankidetzaren protokoloari atxikitzea.
- Sistemen artean lankidetzaren protokoloak garatzea eta arreta-mailen arteko koordinazioa sustatzea, hiru lurralde historikoetan eta hainbat udal-erri.
- Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Lege Aurreproiektua izapidetzea. Horretan, diagnostikorako tresna bat eta onuradunekin esku hartzeko programa integral eta pertsonalizatua garatzeko konpromisoa jasotzen dira.
- Hiru aldundiak hirugarren sektoreko erakundeekin sinatutako lankidetzaren jarraipena egiteko mekanismoak.

30. xedea. Gizarteratzearen eremuan esku hartzeko esparru komun bat sortzea, jardunbide profesionala pertsonarengan oinarritutako arretaren, indibidualizazioaren, aktibazio inklusiboaren eta bizi-kalitatearen printzipioen inguruan antolatzeko

2018 eta 2021 artean, honako jarduketak hauek egin dira gizarte-bazterkeriako egoeran dauden pertsonen arreta emateko ereduak orientatzeko eta eraginpeko pertsonen parte-hartzea sustatzeko.

- Hiru foru-aldundiak elkarrekin lan egitea gizarteratzearen arloan esku hartzeko esparru eta protokolo komun bat sortzeko (59/2019 Foru Dekretua, Bizkaiko arreta-ereduari buruzkoa, onartzea; inklusio-eskuliburua egitea eta jardunbide egokien jar-

30. xedea. Gizarteratzearen eremuan esku hartzeko esparru komun bat sortzea, jardunbide profesionala pertsonarengan oinarritutako arretaren, indibidualizazioaren, aktibazio inklusiboaren eta bizi-kalitatearen printzipioen inguruan antolatzeko

- dunaldiak egitea, Gipuzkoan).
- Gizarte Zerbitzuen arloko jardunbide egokien eta lehen mailako arretako tresnen bankua (berrituz.eus) sortzea eta mantentzea, eta urteko topaketak egitea.
  - Hirugarren Sektore Sozialaren Euskal Behatokiaren ikerketa esku-hartze sozialaren hartzaileren parte-hartzeari buruz, bereziki kasuaren koordinazioan. Gipuzkoako Foru Aldundiak Elkar-Ekin Planaren esparruan parte hartzeko programa bat du.

31. xedea. Pertsona bere bizi-proiektuaren protagonistatzat hartzen duen arreta soziosanitarioko eredu eraginkor, koordinatu eta iraunkor bat garatzea

Honako jarduketa hauek egin dira gizarte-bazterkeriako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonen arreta soziosanitarioa koordinatu eta hobetzeko:

- 2021-2024 aldirako Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategia argitaratzea.
- Euskadiko gobernantza soziosanitarioko ereduaren dekretua izapidetzea.
- Euskadiko baliabide soziosanitarioen mapa argitaratzea (online eskuragarri).
- Arreta Soziosanitarioko Euskal Kontseiluan, Gobernantza Soziosanitarioaren Eredua onartzea.
- Historia soziosanitarioa garatzeko Bulegoaren diagnostiko instituzionala eta teknologikoa.
- Tratu txarren eta/edo suizidio-arriskuaren eremuan premiazko kasuak haute-mateko koordinazio-proiektua, telelaguntza-zerbitzuaren onuradunentzat.
- Udal-mailan, hainbat udalek arreta soziosanitario eraginkorra sustatzeko jardueren berri ematen dute.

32. xedea. Berrikuntza eta ezagutzaren kudeaketa erraztea eta gizarteratzeko euskal sistemaren legitimitate soziala bermatzea

Jarduketa hauek egin dira, gizarteratze-politiken esparruan ikerketa, prestakuntza eta ebaluazioa modu koordinatuan sustatzeko, eta gizarteratzearen arloan behaketa- eta prospekzio-lana hobetzeko:

- EAEko pobrezia-adierazleak aztertzen dituen Pobreziari eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkesta (2018 eta 2020) argitaratu da.
- Euskadiko Hiri Kalteberatasunaren Inbentarioa eguneratzea.
- Lanbideak DSBEa eskatzen duten pertsonen profila ezartzeko tresna bat garatzea, lan-ibilbideen diseinua hobetzeko, bai eta prestazioaren estatistikak hedatzeko sistema berri bat ere.
- Bi urtean behin etxerik gabeko pertsonen zenbaketa (2018 eta 2020) eta Euskadiko bizitegi-bazterketari buruzko jardunaldiak egitea (2019 eta 2021).
- Graduondoko ikasketak gizarte-politiken eta gizarteratzeko esku-hartzeen esparruan, EHUren zein Deustuko Unibertsitatearen eskutik.

32. xedea. Berrikuntza eta ezagutzaren kudeaketa erraztea eta gizarteratzeko euskal sistemaren legitimitate soziala bermatzea

- Gizarte Larrialdietarako Laguntzen eta Azken Sarea Indartzen programaren onuradunen beharrei buruzko estatistika-ikerketa (abian).

33. xedea. Plana ezartzean eta gizarteratzeko euskal sistema antolatzean lidergoa bultzatzea

Gizarteratzeko Euskal Plana euskal sistema antolatzeko tresna baliagarria izateko helburua garatu da, eragile guztien parte-hartzearekin, honako jarduketa hauen bitartez:

- Sail arteko Batzordea eta Erakunde arteko Batzordea bateratzea, eta, alde bate-tik, Erakunde arteko Batzordea sortzea, eta, bestetik, Lantalde Tekniko-Zuzendaria sortzea.
- 2018ko, 2019ko, 2020ko eta 2021eko ekitaldietako planaren gauzatzeari buruzko jarraipen-prozesua.
- Planaren amaierako ebaluazio-txosten hau egitea.
- Gizarteratzeko politika birbideratzeko prozesua martxan jartzea, V. Plana egiteko, eta 2021ean oinarrien dokumentu bat egitea.

Txosten horiek Gizarteratzeko Erakunde arteko Batzordean eta Gizarteratzeko Euskal Kontseiluan aurkeztu eta eztabaidatu dira, eta gizarteratzeko sistemaren barne-antolaketa egiten jarraitzea ahalbidetu dute.

34. xedea. Gizartearen aniztasunarekin koherentea izango den eta emakumeen eta gizonen berdintasuna bermatuko duen sistema bat eraikitzen dela bermatzea

Emakumeen ahalduntzea maila guztietan babesteko helburua lortu nahi izan da, gizonen eta emakumeen berdintasuna eraldaketa sozial eta ekonomikorako beharrezko balio gisa aitortuta eta emakumeen aurkako indarkeriak eragindako kaltea hautemanda, artatuta eta konponduta. Horretarako, honako jarduketa hauek garatu dira:

- Telefono bidezko arreta-zerbitzu espezializatuaren funtzionamendua, eta ordainketa bakarreko prestazio ekonomikoa genero-indarkeriaren biktima diren emakumeentzat.
- Indarkeria matxistaren biktimei laguntzeko eta baliabide espezializatuak ezartzeko lankidetzarako foru-protokoloak; besteak beste, zerbitzuak deszentralizatzea. Udal-maila ere baliabideak abiaraztea.
- Genero-indarkeriaren biktima diren emakumeei etxebizitzak zuzenean esleitzea.
- «Zer egin emakumeen kontrako indarkeriaren aurrean» gida argitaratzea, hizkuntza argiko formatuan eta 6 hizkuntzatan.
- Sexu-esplotazioa helburu duen emakume eta nesken salerosketaren kontrako mahaia ezartzea, Emakundek koordinatuta.

35. xedea. Euskadin Hirugarren Sektore Soziala garatzen laguntzea

Azkenik, honako jarduketa hauek egin dira erantzukizun publikoko zerbitzuak hornitzeko eredu mistoa sustatzeko eta hirugarren sektoreko erakundeetan arreta-eredu komunitarioa bultzatzeko:

- Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemako itun-araubidea eta hitzarmenak arautzen dituen dekretua onartzeko prozeduran aurrerapausoak ematea.
- Eredu mistoa eta eredu komunitarioa bultzatzearekin lotutako bi ekintza jasotzen dituen Euskadiko Hirugarren Sektore Soziala Sustatzeko Estrategia hedatzea.

Aipatzekoa da, gainera, zenbait jarduketaren deskribapenean zehaztu bezala, egiaztatu dela administrazio publikoen eta hirugarren sektoreko erakundeen arteko lankidetzak, de facto, Planaren hainbat helburutan gauzatzen dela.

Gutxiago garatu diren jarduketak. Aitzitik, egindako aurrerapenak gorabehera, gutxiago garatu dira —edo haiei buruzko nahikoa informaziorik ez dago— honako jarduketa hauek:

- Administrazio publikoen eta irabazi-asmorik gabeko erakunde pribatuen arteko lankidetzak-protokoloak edo -akordioak egitea, administrazio horiek erreferentziako eginkizunetan eta kasuaren koordinazioan parte har dezaten, honako hauek barnean hartuta: entitateko profesional bat erreferente izango litzatekeen kasuak, trukatu beharreko informazioa eta hori egiteko irizpideak eta prozedura, bai eta administrazio publikoek egin beharreko jarraipena ere (118. jarduketa, 29. xedea).
- Gaur egun gizarteratzeko politiken esparruan egiten diren berrikuntza-, ikerketa- eta ebaluazio-jarduerak antolatu eta egonkortzea ahalbidetuko duen programa edo plataforma bat bultzatzea, eta esku-hartze esperimentalak eta gaiarekin loturiko berrikuntza garatzea (131. jarduketa, 32. xedea).
- Gizarteratzeko politiken legitimitate soziala bultzatzen duten diskurtso eta mezu inklusiboak zabaltzeko ekimenak indartzea (134. jarduketa, 32. xedea).
- Gizarteratzearen arloan lan egiten duten eta programazioetan emakumeen eta gizonen berdintasuna lortzeko helburuak dituzten gizarte-erakundeen kopurua handitzea (139. jarduketa, 34. xedea).
- Emakumeen presentzia eta eragina areagotzea erabaki- eta zuzendaritza-eremuetan, gizarte-bazterketaren eremuan lan egiten duten erakundeen barruan (141. jarduketa, 34. xedea).
- Eredu mistoaren (lankidetzak publiko-sozialaren) hedapenaren jarraipena, bultzada eta balorazioa esku-hartze sozialaren eremuan (146. jarduketa, 35. xedea).

3. kapitulua.

Premia-egoeren eta gizarteratzeko politiketara bideratutako baliabideen bilakaera

---

3.1. Sarrera

Gizarteratzeko IV. Euskal Plana ebaluatzerakoan, eta haren hedapena aztertu ondoren, aztertu egin behar da zer zentzutan aldatu diren EAEn gizarte-bazterkeriako egoerak, eta zer baliabide bideratu diren gizarteratzeko politiketara plana gauzatzeko aldiaren.

Horretarako, kapitulu honetan laburbilduta deskribatzen da gizarteratzeko eta gizarte-bazterketako prozesuekin lotutako arazo eta premia nagusien bilakaera, bai eta egoera horiekin nolabaiteko lotura zuzena duten faktoreena ere. Zehazki, hiru ebaluazio-galderari erantzun nahi zaie, horretarako eskuragarri dauden estatistika-datuaren iturri nagusietatik ateratako adierazleak aztertuta. Honako hauek dira galderak:

- Zer bilakaera izan dute pobrezia eta gizarte-bazterketako egoerak —eta egoera horien azpian dauden faktoreek— Planaren indarraldian?
- Bete al dira Planak berak pobrezia eta gizarte-bazterkeriako egoerak murrizteko ezartzen zituen helburuak?
- Zer baliabide erabili dituzte administrazioek gizarteratze-politikak garatzeko?

3.2. Pobrezia eta gizarte-bazterkeriako egoeren bilakaera planaren indarraldian

Ikuspegi kuantitatibotik, honako hauek dira gizarteratzeko eta gizarte-bazterketako prozesuei lotutako arazo eta premien bilakaerari dagokionez ager daitezkeen elementu nagusiak:

a) Susperraldi ekonomiko eta enplegu-mailen leheneratzea COVID-19ak eragindako krisi soziosanitarioaren ondoren, eta prezioen gorakadak eragindako kezka

Agerian jarri beharreko lehen elementua Euskadiko hazkunde ekonomikoaren eta enplegu-sorreraren mailak berreskuratzea da, COVID-19aren pandemiak eragindako krisi ekonomiko sakonaren ondoren. Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritzak euskal ekonomiar buruz egindako azken hiruhilekoko txostenaren arabera, 2021eko hirugarren hiruhilekoan, euskal ekonomia % 3,9 hazi zen termino errealean eta % 6,2 euro arruntetan. BPGd-aren deflaktorea 2,2ra iritsi zen: 2008aren hasieratik izan duen igoerarik handiena. Hain zuzen ere, prezioen igoera handi hori da munduko panorama ekonomikoan ziurgabetasunik handiena sortzen duten elementuetako bat, nahiz eta, txostenean adierazten denez, gehienetan aldi baterako fenomenotzat jotzen den, eta eskaintzak eskari izugarri handia asetzeko gaitasunik ez duela erakusten duen arren. Inguruko ekonomiekin alderatuta, EAeko BPGd-aren hazkundearen intentsitatea, balio errealean, EBko herrialde guztien (% 4,1) edo eurogunearen (% 3,9) antzekoa izan da, eta handiagoa Espainiakoaren (% 2,7) aldean. 2022ari begira, txostenak BPGd-aren % 6,7ko urteko hazkunde aurreikusten du, balio errealean.

Aurreko atzeraldietan ez bezala, pandemiari emandako erantzun fiskal eta monetarioa azkarra eta handia izan da. Batez ere, Europako Batzordeak *Next Generation EU* programaren bidez bultzatutako berreskuratze-plana nabarmentzen da, 750.000 milioi euroko zuzkidura duena mailagu itzulgarrien (360.000 M€) eta itzulgarriak ez direnen (390.000 M€) artean. Funts ho-

rietako batzuk berreskuratze-plan nazionaletara bideratuko dira. Adierazi beharra dago, Espainiako Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Planaren barruan, gizarteratzearekin zuzenean lotutako bi eraldaketa-osagai jasotzen direla. 22. eta 23. osagaiak dira. Lehenengoa zainketen ekonomia indartzera eta gizarteratze-politiketara bideratzen da; bigarrenak, berriz, erreforma batzuk egitea proposatzen du, besteak beste egiturazko langabezia eta gazteen langabezia murrizteko, behin-behinekotasuna txikitze eta lan-merkatuaren dualtasuna zuzentzeko, giza kapitalean inbertsioa handitzeko eta negoziazio kolektiboko tresnak modernizatzeko. Bestalde, arreta Eusko Jaurlaritzak pandemiari emandako erantzunean jarrita, adierazi beharra dago 851 milioi euro inguru bideratu direla, batik bat osasunean gastu handiagoa eginez, ikastetxeei aparteko laguntza emanez, gizarte-larrialdietarako laguntzak handituz, lana eta familia bateragarri egiteko laguntza gehiago emanez, aldi baterako enplegu-erregulazioko egoeran dauden langileentzako laguntzak emanez eta enpresei likidezia izateko laguntzak emanez¹³.

Enpleguari dagokionez, EUSTATen Biztanleria Jardueraren Arabera Sailkatzeko Inkestaren (BJA) arabera, EAEko langabezia-tasa % 9,9koa izan zen 2021eko laugarren hiruhilekoan, puntu bat handiagoa urte bereko hirugarren hiruhilekoarekin alderatuta, eta 1,5 puntu txikiagoa 2017ko 4. hiruhilekoan baino; urte horretan Gizarteratzeko IV. Euskal Plana onartu zen. Nolanahi ere, okupazio-tasa (% 50,7 2021eko 4. hiruhilekoan) 2008ko 1. hiruhilekoko maximo historikoa (% 53,5) baino % 4,6 txikiagoa da oraindik. Nabarmenezkoa da, halaber, aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteek (ABEEE-ek) COVID-19aren krisi soziosanitarioan zehar izan duten berebiziko garrantzia. Figura horri esker, plantillek enpresekin lotuta jarraitu ahal izan dute, nahiz eta, ezarritako murrizketen ondorioz, enpresok jarduerarik ez izan. Eus-kadin, 220.000 langile baino gehiago egon ziren unereren batean aldi baterako enplegu-erregulazioko egoeran 2020an. 2021eko ekainean, 19.000 langile inguru zeuden egoera horretan.

Ildo beretik, Gizarte Segurantzako afiliazio-datuek agerian uzten dute 2021eko irailean 959.926 afiliatu zeudela; 2017ko irailean, aldiz, 932.615 ziren. Nolanahi ere, 2019ko azaroan afiliatutako 980.508 pertsonako gehieneko historikoa baino zertxobait txikiagoa da zifra hori.

b) Euskadiko pobrezia-tasen egonkortze-joera, desberdintasunaren hazkundera eta errenta txikieneko biztanleriaren diru-sarreraren murrizketa nagusi diren testuinguru batean

EAEko Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunei buruzko 2020ko Inkestako (PGDIko) datuek agerian uzten dute pobrezia-adierazle orokorrek hobera egin dutela, nahiz eta normalean erabiltzen diren pobrezia-adierazle bilakaeran joera negatiboren bat egon eta diru-sarreraren desberdintasuna neurtzen duten adierazle hazkunde nabarmena izan. Laburbilduz, hauek dira 2020ko PGDIak islatzen dituen emaitza nagusiak:

- PGDIaren adierazle espezifikoak kontuan hartuz gero, esan daiteke mantenu-pobrezia-adierazle tasak egonkortu egin direla eta metatze-pobrezia-adierazleak murriztu egin direla. Horren ondorioz, benetako pobrezia-adierazle tasak murriztu egin dira (EAE osoan, 2018ko % 6,1etik 2020ko % 5,6ra).
- Zehazki, metatze-pobrezia-adierazlearen murrizketak —etengabe jaitsi da 2000etik aurrera— erakusten du herritarren epe ertain eta luzeko bizi-baldintzek eta erreserba-ondareari lotutako adierazleek eutsi egin diotela 2008ko finantza-egonkortasunaren ondorengo krisialdian ere iraun zuen ildo positiboari. Adierazle horien hobekuntza familien aurrezteko gaitasunarekin lotutako beste adierazle batzuen hobekuntzarekin lotzen da, baita elikadura eskuratzeko arazoaren murrizketarekin, horniduren mozketen eraginarekin, eta jantzi eta oinetakoak eskuratzearekin ere¹⁴.

¹³ Xehetasun gehiago nahi izanez gero, ikus 3.5 atala.

¹⁴ Ildo horretan, nabarmenezkoa da astebeteko oporraldia hartzeko edo hamar urtetik beherako antzinatea duen ibilgailu bat edukitzeko gaitasunik ez duten familien kopuruaren beherakada, edo EAEko familien etxebizitzetan oina-

- Hala ere, EUROSTATEk erabiltzen duen pobrezia larriaren adierazlea —diru-sarrera ertain baliokidearen % 40tik beherako diru-sarrerak dituzten familietako biztanleriaren ehunekoa kontuan hartzen duena— argi eta garbi hazi zen (% 5,1etik % 6,1era), eta goia jo zuen 2020an. PGDIaren emaitzei buruzko txostenaren arabera, gorakada horrek ez du zerikusirik oinarrizko premiak neurtzeari lotutako adierazlearen narriadura handiarekin —adierazle horiek hobetzeko joera dute ia orokorrean—, eta, beraz, egiaztatu da bilakaera hori euskal gizartean diru-sarreraren desberdintasuna areagotzeko joerarekin lotzen dela batez ere.
- Hain zuzen ere, diru-sarreraren desberdintasuna neurtzen duten adierazleek erakusten dute desberdintasun hori etengabeko okertzen ari dela; ildo horretan, alde handia dago 1986tik 2012ra bitarteko aldi eta, modu koiunturalagoan, 2014-2016 biurtekoko murrizketa-dinamikarekin. Edonola ere, PGDIan erabilitako desberdintasun-adierazle nagusiak —Gini indizea, S80/20 ratioa, pobreen diren % 10aren diru-sarreraren %-a— maximo historikoetara iritsi ziren 2020an. Desberdintasun-adierazlearen hazkundearen arrazoiak errentarik txikieneko taldeen diru-sarreraren hazkunde txikiagoa da: 2008tik, euro konstanteetan, biztanlerik pobreenen % 10aren biztanle bakoitzeko batez besteko diru-sarrera baliokideak % 9,2 murriztu dira; biztanleria osoari dagokionez, aldiz, % 11 hazi dira, eta % 20, aberatsen diren % 10aren kasuan.
- Talderik behartsuenen egoera ekonomikoaren okertze erlatiboak, beren diru-sarreraren hazkunde handiko testuinguru batean ere, ondorioak ditu pobrezia-aren pertzepzio subjektiboari dagokionez, beren burua nahikoa pobretzat jotzen duten familietako pertsonen proportzioa nolabait handitu baita. Dinamika hori oinarrizko gastuak murrizteko premian dauden familien proportzioaren goranzko joeran ere ikus daiteke.
- Gizarte-talderik kaltetuenei dagokionez, aldi horretako aldaketarik deigarrienetako bat 14 urtetik beherako kideak dituzten familietan eta guraso bakarreko familietan benetako pobrezia izandako gorakadarekin lotuta dago. Gainerako familietan gertaturiko pobrezia-aren beherakadaren aurrean, eta 2014-2018 aldiko bilakaera positiboarekin alderatuta, haur-pobrezia gora egin du, eta gehieneko mailara iritsi da 2020an. Aldiz, argi eta garbi hobetu da 15 eta 24 urte bitarteko biztanleriaren egoera; talde horretan eutsi egin zitzaion benetako pobrezia-tasaren beherakadari 2016 eta 2018 artean. Adierazitako haur-pobrezia-aren gorakada 25 eta 44 urte bitarteko biztanleriaren benetako pobrezia-aren tasaren igoerarekin lotzen da, bereziki 35-44 urte bitartekoen artean.
- Garrantzi handiko bigarren aldaketa nazionalitatearekin lotzen da. Espainiar nazionalitatea duten biztanleen pobrezia-tasek behera egin dute, eta atzerriko nazionalitatea duten biztanleek, ordea, pobrezia-tasarik handienak erregistratu dituzte 2008tik, eta benetako pobrezia-egoeran dauden biztanle guztien ia erdiak dira. Aipatu beharreko beste alderdi bat hau da: 2018 eta 2020 artean pobrezia-tasetan izandako gorakadak kideen artean landunak —baina ez lan egonkorrekin— dituzten familiei eragiten die. Pobrezia-egoeren gutzitzean, pobrezia-egoeran dauden familien bi heren baino gehiagoan, kide guztiak langabezia daude, edo, lana izanez gero, lan ezegonkorrak dituzte.
- Lurraldean ikuspegitik ere pobrezia-adierazlearen bilakaerak heterogeneotasun handia erakusten du; hala, Bizkaian pobrezia-tasak behera egin du, eta Araban eta Gipuzkoan, berriz, gora. Izan ere, Bizkaian izandako murrizketaren ondorioz txikitu da Euskadiko batez besteko benetako pobrezia-tasa. Hain zuzen ere, eskualdearen arabera aztertuz gero, egiaztatu da benetako pobrezia-tasaren beherakada Bilbon, Ezkerraldean eta Bizkaia-Kosta izan dela batez ere 2018 eta 2020 artean; gainerako eskualdeetan, igoera txikiagoak edo handiagoak izan dira. Portzentajezko 1,5 puntutik gorako zifrekin, 2018 eta 2020 artean, Aiaraldean, Durangaldean, Tolosa-Goierriin eta Debabarrean izan dira hazkunderik handienak.

---

rrizko instalazio eta ekipamenduetarako sarbidea ia erabat orokortu izana. Era berean, Internetarako sarbidean ere bilakaera positiboa antzeman da, gabezia-adierazleek behera egin baitute.

5. taula. Pobreziaren eta diru-sarreraren desberdintasunaren adierazleen bilakaera, 2018-2020

	2018	2020	Aldaketa (%)
Mantenu-pobreziaren tasa	% 8,0	% 8,0	% 0,0 =
Metatze-pobreziaren tasa	% 0,9	% 0,3	-% 200,0 ↓
Benetako pobrezia-tasa	% 6,1	% 5,6	-% 8,9 ↓
14 urtetik beherako adingabeak dituzten familiak	% 9,5	% 10,7	+% 11,2 ↑
Guraso bakarreko familiak	% 15,0	% 15,6	+% 3,8 ↑
Atzerriko nazionalitatea	% 30,7	% 38,0	+19,8 ↑
Pobrezia larriaren arrisku-tasa (medianaren % 40)	% 5,1	% 6,1	+% 16,4 ↑
Pobreziaren pertzepzio subjektiboaren tasa	% 2,7	% 2,8	+% 3,6 ↑
Oinarrizko gastuak murrizteko beharra duten biztanleen %	% 11,7	% 13,1	+% 10,7 ↑
Gini koefizientea	26,7	28,2	+% 5,3 ↑
S80/S20 ratioa	4,1	4,4	+% 6,8 ↑
Dezil pobreenaren diru-sarreraren %	% 3,35	% 3,18	-% 5,3 ↓

Iturria: Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren Estatistika Organo Espezifikoa. Pobreziari eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkesta (PGDIa).

c) Lehen mailako pobrezia-tasen igoera (prestazioen aurretik)

Pobrezia- eta desberdintasun-egoeren azterketa bi ikuspegitatik egin daiteke.

- Ohiko ikuspegiak, aurreko epigrafean jasotakoak, familien errenta erabilgarritik sortutako pobreziaren edo desberdintasunaren adierazleak eskaintzen ditu. Errenta erabilgarriak familien berezko errentak (lanekoak, kapitalekoak eta abar) hartzen ditu barne, baita jasotzen dituzten transferentzia publikoak ere (pentsioak, langabeziagatiko prestazioak, gizarteratzeko gutxieneko errentak, familia-prestazioak eta abar), eta familiek ordaintzen dituzten zuzeneko zergak murrizten dute (batez ere, pertsona fisikoen errentaren gaineko zergak)¹⁵.
- Bigarren ikuspegia lehen mailako pobrezia-tasei buruzkoa da; hau da, familien lehen mailako errentatik —lana eta kapital-errentak— eratorritako pobrezia-tasei buruzkoa, familiek transferentzien bidez lortzen dituzten diru-sarrerak edo ordaintzen dituzten zergak kontuan hartu gabe. Prestazioen aurreko pobrezia-egoeren bilakaeraren azterketari esker, lan-merkatuak sortzen dituen pobrezia- eta desberdintasun-tasen bilakaera azter daiteke, esku-hartze publikoaren bitartez zerga eta prestazio gisa zuzendu aurretik. Halaber, lehen mailako pobrezia-tasen azterketak —prestazioen aurretik— aukera ematen du esku-hartze publikoaren bidez murriztu behar diren pobrezia-tasen garrantzia aztertzeko, birbanaketa-politiken bidez.

¹⁵ Adibide gisa, EUSTATen Familia Errentaren eta Errenta Pertsonalaren Estatistikaren arabera, batez besteko familia-errenta 46.007 eurokoa da Euskadin; horietatik % 60 lanetik dator, % 26 transferentzia publikoetatik (besteak beste, pensioetatik) eta gainerako % 14a kapital higigarriaren eta higiezinaren errentetatik. Gainera, inkestako datuek adierazten dute eskuragarri dagoen errenta 38.290 eurokoa dela, eta, beraz, kalkulatu daiteke batez besteko familia-errentaren % 16 inguru zuzeneko zergak ordaintzeko erabili dela.

Epigrafe honetan labur-labur aztertzen dira Euskadin prestazioak jaso aurretiko pobrezia-adierazleen bilakaerarekin zerikusia duten datu batzuk; izan ere, adierazle horiei esker jakin dezakegu nolako bilakaera izan duten lehen mailako pobrezia- eta desberdintasun-egoerek, haietan aplikatu behar baitira birbanatzeko politika publikoak eta, zehazkiago, pobrezia-egoerak murrizteko prestazio ekonomikoak.

Hurrengo taulan, pobrezia-tasen bilakaera jasotzen da, biztanleria osoarentzat, 65 urtetik gorako biztanleriarentzat eta adin horretatik beherako biztanleriarentzat, hiru kasu edo egoeratan: edozein prestazio edo transferentzia publiko jaso aurretik —hau da, familiek lan- eta kapital-errentak soilik jaso dituztenean—, erretiroagatiko kotizaziopeko pentsioak jaso direnean —lan-errentez eta kapital-errentez gain— eta, aurreko prestazio ekonomikoez gain, gainerako prestazio ekonomikoak (hala nola langabezia-prestazioak eta gainerako errentak) ere jaso direnean.

Ondorengo taulan pobrezia larriaren —diru-sarrera ertainen % 40tik beherako diru-sarrerak— eta pobrezia-arriskuaren —diru-sarrera ertainen % 60tik beherako diru-sarrerak— tasak jasotzen dira, biztanleria osoarentzat. Behar besteko irismen-azterketa egiteko, 2008tik 2020ra bitarteko aldia hartu da kontuan.

Arreta pobrezia larrian jartzen bada, 2008tik lehen mailako pobrezia-tasak % 34 hazi direla ikusten da, eta errenta erabilgarriaren ondoriozko pobrezia-tasak, berriz, % 96. Beste era batera esanda, biztanleriak praktikan pairatzen dituen pobrezia-tasak arrazoi hauengatik igo dira: merkatuak sortzen dituen pobrezia-tasak hazi direlako, eta gizarte-babeseko sistemek pobrezia-tasa handiago horiek murrizteko gaitasun txikiagoa dutelako, 3.4 puntuan adierazitakoa kontuan hartuta. Lehen mailako pobrezia-tasen —merkatuak sortutakoak— igoera langabeziaren hazkundearen, lan-intentsitate txikiko egoeren —partzialtasuna eta behin-behinekotasuna— eta soldata txikien prebalentziaren ondorio da.

6. taula. Prestazioen aurreko eta ondorengo pobrezia-egoeren bilakaera biztanleria osoarentzat

	2008	2012	2014	2016	2018	2020	Aldakuntza % 08/20
Pobrezia-arriskua							
<i>Lehen mailako errenta</i>	37,1	40,8	44,4	44,0	42,7	44,8	20,8
<i>Lehen mailako errenta eta pentsioak</i>	20,7	22,5	25,2	21,7	23,9	25,4	22,7
<i>Errenta erabilgarria</i>	14,8	15,4	18,5	16,4	17,7	17,8	20,3
Pobrezia larria							
<i>Lehen mailako errenta</i>	25,0	31,4	34,0	32,8	31,5	33,5	34,0
<i>Lehen mailako errenta eta pentsioak</i>	8,1	10,6	13,3	11,7	11,9	13,1	61,7
<i>Errenta erabilgarria</i>	3,1	3,5	4,9	4,9	5,1	6,1	96,8

Iturria: Geuk egina, Pobrezia- eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkesta (PGDIa) oinarri hartuta.

Lehen aipatutako datuak argiago ikusten dira 65 urtetik beherako biztanleriari buruzko datu berberak aztertzen direnean, biztanle horiek proportzio txikiagoan eskuratzen baitituzte erretiro-pentsio kontributiboak. Taulan ageri denez, berriz ere pobrezia larriari erreparatzen badiogu, lehen mailako pobrezia-tasak % 49 hazi dira (% 14,4tik % 20,9ra igarota), eta prestazioen ondorengo pobrezia-tasak, berriz, % 150 baino gehiago hazi dira. Berriz ikusten da zer neurritan hazten den biztanleria-talde horren pobrezia, bai merkatuak pobrezia-tasan eragiten duen gorakadaren ondorioz, bai politika publikoek lehen mailako pobrezia-tasa handiago horiek lehengoratzeko duten ahalmen txikiagoatik.

7. taula. Prestazioen aurreko eta ondorengo pobrezia-egoeren bilakaera 65 urtetik beherako biztanleriarentzat

	2008	2012	2014	2016	2018	2020	Aldakuntza % 08/20
Pobrezia-arriskua							
<i>Lehen mailako errenta</i>	26,9	29,4	33,6	32,3	31,9	32,9	22,3
<i>Lehen mailako errenta eta pentsioak</i>	18,3	21,4	26,0	22,4	24,7	26,6	45,4
<i>Errenta erabilgarria</i>	12,2	13,9	19,1	16,5	18,0	18,0	47,5
Pobrezia larria							
<i>Lehen mailako errenta</i>	14,4	19,0	22,7	21,2	20,0	20,9	45,1
<i>Lehen mailako errenta eta pentsioak</i>	8,2	11,9	15,2	13,8	13,7	15,5	89,0
<i>Errenta erabilgarria</i>	2,9	4,0	5,6	5,7	5,8	7,4	155,2

Iturria: Geuk egina, Pobrezia- eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkesta (PGDIa) oinarri hartuta.

Nolanahi ere, IV. Gizarteratze Planaren ebaluazioaren ikuspegitik, adierazi behar da pobrezia-tasen igoera nagusiak, prestazioen aurretik edo ondoren, 2008 eta 2014 artean gertatu direla; hau da, 2008an hasitako finantza-krisian.

d) Bere horretan eutsi diote gizarteratze-tasa altuek, baina bazterkeria larriko egoerak nabarmen hazi dira

Arestian deskribatutako pobrezia- eta desberdintasun-adierazleen bilakaerarekin batera, gizarte-bazterketako egoerak areagotu egin dira Euskadin pandemiaren ondorioz; gehienbat, marjinazio-egoerarik larrienak areagotu dira. Hala erakusten dute, behintzat, FOESSA Fundazioak (EINFOESSA 2021) EAEn egin duen beharrei eta gizarteratze-ari buruzko azken inkestako datuek. Edonola ere, nabarmendu behar da Euskadiko egungo egoera Espainiakoa baino nabarmen positiboagoa dela, eta halakoxea izan da erkidego honetan 2018tik izandako bilakaera.

Inkestaren datuen arabera, Euskadiko biztanleriaren % 57,7 erabateko integrazio-egoeran zegoen 2021ean (Espainian % 42,2), % 26,1 gizarte-egoera ezegonkorrean (Espainian % 34,4), % 7,3 bazterketa moderatuko egoeran (Espainian % 10,7) eta % 9,0 bazterketa larriko egoeran (Espainian % 12,7). Hala ere, Espainia osoarekin alderatuta hemengo egoera hobe izateak ez du ezkututzen bazterketa-tasak nabarmen okertzen ari direla, bereziki bazterkeria larriarena, 2018 eta 2021 artean. Alde batetik, gizarte-bazterkeriako egoeran dauden biztanleen ehunekoa ia % 20 handitu da, biztanleria osoaren % 13,9tik % 16,3ra. Hala ere, aldaketarik handiena gizarte-bazterketa larrian dagoen biztanleriaren kopuruaren eta ehunekoaren hazkunde nabarmena da, biztanleriaren % 4,4tik % 9,0ra igaro baita (eta, familien ikuspuntutik, % 3,6tik % 6,8ra)¹⁶. Era berean, murriztu egin da bazterkeria moderatuko egoeran dauden biztanleen ehunekoa, % 9,5etik % 7,3ra.

Beraz, azpimarratu behar da, gizarteratze-maila orokorrak argi eta garbi murriztu ez diren arren, COVID-19aren krisiak Euskadin bazterketa-egoerak nabarmen gehitzea eragin duela, eta, batez ere, bazterkeria-egoera larriko eta muturreko bazterkeriako egoerak.

¹⁶ Hala ere, datu horiek interpretatzerakoan, kontuan hartu behar da inkestaren metodologian izandako aldaketa, 2018ko emaitzak aldatzea eragin baitu. Ildo horretan, 2018ko bazterketa-tasa larria % 8,8koa da metodologia zaharrarekin, eta % 4,4koa, metodologia berriarekin; horrek esan nahi du egoera horiek askoz ere gehiago hazi direla 2018 eta 2021 artean.

8. taula. FOESSA Fundazioak Euskadin eta Espainian eginiko Beharrei eta Gizarteratze-ari buruzko Inkestaren adierazle nagusien bilakaera, 2018-2021

	2018	2021	Aldaketa (%)
Euskadi			
Erabateko integrazio-egoeran dauden biztanleen %	% 59,7	% 57,7	-% 3,4 ↓
Gizarteratze-egoera ezegonkorrean dagoen biztanleriaren %	% 26,4	% 26,1	-% 1,1 ↓
Bazterkeria ertaineko egoeran dagoen biztanleriaren %	% 9,5	% 7,3	-% 23,2 ↓
Bazterkeria-egoera larrian dagoen biztanleriaren %	% 4,4	% 9,0	+% 125,0 ↑
Espainia			
Erabateko integrazio-egoeran dauden biztanleen %	% 50,6	% 42,2	-% 16,6 ↓
Gizarteratze-egoera ezegonkorrean dagoen biztanleriaren %	% 31,1	% 34,4	+% 10,6 ↑
Bazterkeria ertaineko egoeran dagoen biztanleriaren %	% 9,7	% 10,7	+% 10,3 ↑
Bazterkeria-egoera larrian dagoen biztanleriaren %	% 8,6	% 12,2	+41,9% ↑

Iturria: FOESSA fundazioa. Beharrei eta Gizarteratze-ari buruzko Inkesta (EINFOESSA 2021)

Illo beretik, FOESSAk Euskadin eginiko inkestaren datuek erakusten dutenez, Euskal Autonomia Erkidegoan egoera Espainiakoa baino hobea da hiru bazterketa-ardatz nagusiei dagokienez. Euskadiko biztanleriaren % 24,4 bazterkeria-egoeran dago ardatz ekonomikoan, % 31,47 politikaren eta herritartasunaren ardatzean, eta % 7,1 harremanen ardatzean, eta intzidentzia hori Espainiako batezbestekoa baino 8,5, 12,5 eta 4,9 puntu txikiagoa da, hurrenez hurren.

Bilakaerari dagokionez, 2018 eta 2021 artean, murriztu egin da Euskadin politikaren eta herritartasunaren ardatzean eta harremanen ardatzean gabeziak dituzten pertsonen ehunekoa (% 6 eta % 10, hurrenez hurren). Aldi berean, ordea, Estatuko gainerako erkidegoetan bezala, handitu egin da dimentsio ekonomikoan egoera problematikoak dituzten biztanleen ehunekoa, % 15,6tik % 24,4ra. Kasu horretan, hazkunde hori Espainiako batezbestekoa baino nabarmenagoa da.

Bestalde, honako hauek dira familia horiei eragiten dieten arazorik ohikoena: gehiegizko etxebizitza-gastuak (biztanleriaren % 15,2 egoera horretan dauden familietan bizi da); lan-ezegonkortasun larria (% 13,8); lan egiteko adinean dauden eta etxean bizi diren pertsona guztien langabezia (% 9,7); sendagaiak erosteko edo tratamendu medikoak jarraitzeko zailtasun ekonomikoak (% 9,2) eta parte-hartze politikorako mugak (% 8,6). Bestalde, begien bistakoa da bost adierazleen arteko erlazioa, dimentsio edo eremu desberdinetan —enplegua, politika, etxebizitza eta osasuna— eragina duten arren, familien premia guztiei erantzuteko gutxieneko diru-sarrerarik ez egotearen ondorio baitira.

e) Bizitegi-bazterketako egoeren hazkundera

Gainera, bizitegi-bazterketako muturreko egoerek nabarmen egin dute gora IV. GEPa indarrean egon den bitartean, baina pentsa daiteke COVID-19ak agerian jarri dituela egoera horiek, eta hori dela —zehazki, 2020ko udaberrian ezarritako etxeko konfinamendua— gorakadaren arrazoiak. Hala ere, EAEko udalerrietan egindako gaueko zenbaketek —Eusko Jaurlaritzako Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak eta udal askok eskatuta— eta EUSTATen etxerik gabeko pertsonentzako baliabideei buruzko inkestak agerian uzten dute egoera horiek areagotu egin direla:

- EUSTATen datuen arabera, Euskadiko gizarte-zerbitzuek 299 zentro eta zerbitzuek osatutako sare baten bidez eman zieten arreta etxerik gabeko pertsonari 2020an. 2020ko abenduan, sare horrek batez beste 3.118 pertsona hartu zituen egunero, 2012ko 2.128 pertsonak baino % 50 gehiago. 3.188 horietatik 600 baino gehixeagori (% 20ri) aterpetxe eta eskakizun txikiko zentroetan eman zitzairen ostatu, eta gainerako % 80ari, bizitoki kolektiboetan eta etxebizitzetan. 2020. urte osoa kontuan hartzen bada —konfinamendu-aldia barne—, batez beste 3.471 pertsonari eman zitzairen ostatu, eta, horietatik, mila aterpetxe eta eskakizun txikiko zentroen erabilzaileak dira.
- Bestalde, Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak, hiru aldundiek eta EAEko hogeita hamar udal-lek 2020ko maiatzean egindako bizitegi-bazterketako egoeren azken zenbaketan, guztira 2.797 pertsona zeuden bizitegi-bazterketa larriko egoeran. Horien guztien oso proportzio txikia (% 5,8) hainbat arrazoiengatik kalean geratzen ziren pertsonak ziren, etxeko konfinamendua gorabehera. % 12,5 aterpetxeetan eta ohiko harrera-zentroetan zegoen, eta % 30,2, pandemiarako prestatutako establezimendu berezi-takoren batean. Gainerakoak gizarteratzeko zentro eta etxebizitzetan zeuden, batez ere.
- Egindako zenbaketa guztietan metodologia bera erabili ez zen arren, eta 2020ko zenbaketa inguruabarren salbuespena kontuan hartuta ere, azken datuek erakusten dute egoera horiek gero eta sarriagoak izan direla, bereziki Bilbon, eta gutxiago Gasteizen eta Donostian, bai eta horietatik kanpoko beste udalerririk handi batzuetan ere, Gipuzkoan eta Bizkaian.

9. taula. Bizitegi-bazterketaren adierazleen bilakaera, 2018-2020

	2018	2020	Aldaketa (%)
Etixerik gabeko pertsonentzako zentroen kopurua ⁽¹⁾	276	299	+% 8,3
Egunero artatutako pertsonen batez besteko kopurua* ⁽¹⁾	3.013	3.118	+% 3,5
Aterpetxeak eta eskakizun txikiko zentroak	784	622	-% 20,7
Bizitoki kolektiboak eta etxebizitzak	2.229	2496	+% 12,0
Bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonak ⁽²⁾	3.007**	2797	-% 7,0
Kalean (iragaitzazko migratzaileak kontuan hartu gabe)	430	163***	-% 62,1
Aterpetxe eta harrera-zentro arruntak	497	351	-% 29,4
Pandemiarako prestatutako establezimendu bereziak	-	846	-
Genero-indarkeriaren biktimentzako zentroak eta etxebizitzak	140	168	+% 20,0
Gizarteratzeko zentroak eta etxebizitzak	1.253	1.269	+% 1,3

Iturriak: (1) Eustat. Etixerik gabeko pertsonentzako baliabideen estatistika. (2) SIIS Dokumentazio eta Ikerketa Zentroa. EAEn bizitegi-bazterketa larrian dauden pertsonen egoerari buruzko azterlana, 2018ko eta 2020ko edizioak.

* Azterlana egin zen egunetan, ekainaren 15ean eta abenduaren 15ean, artatutako pertsonen eguneko batez bestekoa da. COVID-19 pandemia dela eta, 2020. urterako udako erreferentzia-data, ekainaren 15ari zegokio-na, eta apirilaren 30era aldatu da.

** 2018rako, taulan jasotako egoerez gain, bizitegi-bazterketa larrian dauden 104 pertsona migratzaile daude kalean iragaitzazko egoeran, 124 pertsona iragaitzazko migratzaileentzako aterpetxeetan eta 459 pertsona errefuxiatuentzako harrera-etxebizitzetan.

*** Adierazi beharra dago zenbaketa egin zen egunean —2020ko maiatza— etxeko konfinamendua indarrean zegoela.

f) Diru Sarrerak Bermatzeko Errentaren titular-kopuruaren egonkortasuna

Egoera soziodemografikoan eta sozioekonomikoan adierazitako aldaketan ondorioz, Diru Sarrerak Bermatzeko Errentaren titularren kopuruak apur bat gora egin du, eta Euskadiko pobrezia- eta gizarte-bazterketako egoeren bilakaeraren adierazle egokitzat har daiteke. Epe ertainean, ordea, DSBEaren titularren kopuruaren bilakaerak egonkortasunerako joera du.

Hala, DSBEaren titularren kopurua maximo historikora iritsi zen 2014ko abenduan, 65.700 titularrekin, eta 2019ko abenduan 52.400era jaitsi zen. 2020ko abenduan 54.700 titular izatera iritsi zen arren, 2021eko urrian 52.000 inguru izan dira.

10. taula. DSBEaren titularren kopuruaren bilakaera 2012-2021

Urtea	Titular kopurua	Aurreko urteareki-ko aldaketa (%)	Aldaketa metatua (%)
2012	57979	-	-
2013	62817	+% 8,3	% 8,3
2014	65687	+% 4,6	+% 13,3
2015	64726	-% 1,5	+% 11,6
2016	64797	+% 0,1	+% 11,8
2017	60405	-% 6,8	+% 4,2
2018	55380	-% 8,3	-% 4,5
2019	52455	-% 5,3	-% 9,5
2020	54747	% 4,4	-% 5,6
2021	52723	-% 3,7	-% 9,1

Iturria: Lanbide.

g) Migrazio-fluxuen eta pertsona bakarreko familien hazkunde nabarmena

Euskadin pobrezia- eta bazterkeria-tasetan gertatzen diren aldaketek eragin egin dute, neurri batean, euskal biztanleriaren enplegu- eta langabezia-tasak aldatzea, bai eta euskal produktio-egitura eta gizarte-babeseko eredia aldatzea ere. Dena den, lotura handia dute, halaber, euskal egitura soziodemografikoan gertatzen ari diren aldaketekin, batez ere kontuan hartzen bada tradizioz pobrezia- eta bazterketa-tasarik handienak izan dituzten zenbait taldetako kide-kopuruak gora egin duela. Horri dagokionez, biztanleria immigrantearen hazkundera aipatu behar da batik bat, bai eta, neurri txikiagoan, pertsona bakarreko eta guraso bakarreko famili- en gero eta kopuru handiagoa ere.

Alde batetik, azpimarratzekoa da EAEn azken hamarkadetan eta, bereziki, azken bosturtekoan biztanleria immigrantea izaten ari den hazkunde handia. 2001. urteaz geroztik, atzerrian jaiotako biztanleen ehunekoa % 2,2tik % 11ra igo da, eta ia 180.000 pertsona gehiago dira. Gainera, mugimendu hori nabarmen areagotu da 2014tik hona, finantza-krisiaren ondoren ekonomiaren susperraldia hasi zenetik. Izan ere, 2015etik aurrera, atzerrian jaiotako pertsonen kopurua % 32 igo da; atzerrian jaiotako 60.000 biztanle berri inguru dira. Fluxu horiek nabarmen aldatzen dute Euskadiko biztanleriaren osaera soziodemografikoa, eta, kalteberatasun-tasa handiagoak dituztenez, gorantz bultzatzen dituzte pobrezia- eta bazterketa-tasak, zalantzarik gabe.

Epe laburreko aldaketa horiekin batera, migrazioarekin lotu daitezkeen epe luzeko aldaketak ere aipatzekoak dira. Gaur egun Euskadin bizi diren atzerrian jaiotako edo atzerriko nazionalitateko pertsonen kopuruaz gain, azken 20 urteetan are gehiago hazi dira jatorri immigrante- teko pertsonak, hau da, lehen edo bigarren belaunaldiko immigranteak, haien nazionalitatea edo jaioterria gorabehera, migrazio-gertaerak biografikoki baldintzatzen dituenak¹⁷. Eskura

¹⁷ Ikuspegi-Immigrazioaren Euskal Behatokiaren arabera, oro har, eta konparazio-irizpidetzat atzerriar jatorriko biztanle guztien egoera hartzen badugu, bigarren belaunaldien egoera onuragarriagoa eta positiboagoa dela ikusiko dugu. Eta hori hainbat adierazleren bidez ikus daiteke. Lehenik eta behin, egonkortasun administratibo eta legal

dauden azterlan guztiak Euskadiko immigranteen gizarteratze-maila handiei¹⁸ eta euskal herritarrek immigrazioaren fenomenoarekiko duten normaltasunari buruzkoak badira ere, ¹⁹ fluxu horiekin lotzen den aniztasun handiagoak —erlijioa, kulturala, linguistikoa eta abar— eragin handia izango du, zalantzarik gabe, herritarrek gizarte-zerbitzuei egiten dizkieten eskaeretan, bai eta gizarte-mailan duten onarpenean eta legitimitatean ere.

Horri dagokionez, ez da ahaztu behar Ongizate Estatuaren teoriko askoren aburuz erlijio-, etnia- edo kultura-aniztasunak gizarte-babeserako sistemaren oinarriak ahultzea eragiten duela.

Azkenik, pertsona bakarreko eta guraso bakarreko familien hazkunde handiari dagokionez, 2013an 311.000 izatetik 2020an 351.000 izatera igaro dira, eta, ikuspegi erlatibotik, EAEko familia guztien % 35etik % 38,6ra

11. taula. Euskadiko biztanle atzerritarren, pertsona bakarreko familien eta guraso bakarreko familien ehunekoaren bilakaera, 2001-2021

	2001	2005	2009	2013	2017	2021	2013az geroztiko aldakuntza
Atzerrian jaiotako biztanleen % ⁽¹⁾	% 2,24	% 4,28	% 7,50	% 8,56	% 9,10	% 11,25	+% 1,4
Pertsona bakarreko familien % ⁽²⁾	*	*	*	% 26,1	% 27,5	% 28,2	+% 8,0
Guraso bakarreko etxeen % ⁽²⁾	*	*	*	% 8,8	% 10,7	% 10,4	+% 18,2

Iturriak: (1) Eustat. Biztanleen Udal-errodaren Estatistika (BUE). (2) EIN. Etxeei buruzko Inkesta Jarraitua (EIJ).

* Erabilitako datu-iturriak ez du 2013a baino lehenagoko daturik.

h) Oinarrizko hornigaien kostuen hazkundera, eta bereziki energiaren eta alokairuko etxebizitzaren kostuena

handiagoga dute. Era berean, kasu batzuetan gutxi bada ere, laneratzearen eta lan-egonkortasunaren adierazle hobeak dituzte, hala nola langabezia-tasa txikiagoa eta kontraturik gabeko enplegu kopuru txikiagoa. Nabarmenezkoa da, halaber, lan-dibertsifikazio handiagoga dagoela, eta, horren ondorioz, emakumeen kasuan etxeko lanen sektorearen garrantzia txikiagoa dela bigarren belaunaldien artean. Horren guztiaren arabera, badirudi bigarren belaunaldiko biztanleria hobeto dagoela, eta, nahiz eta gai horretan sakontzeko beharra egon, gutxienez itxaropena izateko arrazoiak ematen dituen nolabaiteko hobekuntza sumatzen da (Ikuspegi, 2018).

¹⁸ Justizia, Berritasun eta Gizarte Politiketako Sailaren Estatistika Organo Espezifikoak egindako EAEko Biztanleria Etorrinari buruzko Inkestaren azken txostenaren arabera, 2018an, atzerritar jatorriko biztanleriaren ia % 88k dio ez duela arazorik integratzeko, ez bertako pertsoneri edo taldeei dagokienez, ez beste etorkin talde batzuei dagokienez, ez jatorrizko nazionalitateari edo beste edozein jatorriari dagokionez. Nolanahi ere, txosten horren arabera, EAEn integratzeko sentimendua ñabartua dago atzerritar jatorriko biztanleen artean. Euskadin oso integratuta sentitzen diren pertsonen proportzioak ez du % 33,6 gainditzen, nahiz eta 2010eko % 23,5arekiko goranzko joera izan. Hala ere, % 50,3k adierazi du erkidegoan nahiko integratuta sentitzen dela, eta, beraz, atzerritar jatorria duten pertsonen % 83,9k integrazio-mailen alde positibora bideratuta jarraitzen du argi eta garbi, 2010eko eta 2014ko % 80,6 eta % 80,8ko mailen gaineratik. EAEn gutxi edo batera integratuta sentitzen den biztanleria guztizkoaren % 16,1 da, beharrezko joera argiarekin 2010 eta 2014ko % 19 eta % 19,4aren aldean.

¹⁹ Ikuspegiren azken barometroaren datuen arabera, Euskadin immigrazioa arazotzat jotzen duen biztanleriaren ehuneko oso maila txikietara jaitsi da. Txosten horren arabera, 2020an euskal herritar gehienek onura ekonomikoak eta lan-funtzionaltasuna ikusten dizkiote atzerritar jatorriko pertsonak erkidegora iristeari. Bestalde, ondorio kaltegarriak hautematen dituen biztanleriaren ehunekoak behera egin du, batez ere immigrazioak langabezia duen eraginaren kasuan (-13,6 puntu). Beraz, euskal biztanleriak ez ditu etorkinak arazo ekonomikoan erantzule egiten, hala nola langabezia, enpleguaren jaitsiera edo soldaten jaitsiera; aitzitik, gure ekonomiari egiten dioten ekarpen positiboak gero eta gehiago estimatzen du. Gainera, euskal herritar gehienek (% 74,7) uste dute pertsona guztiek, jatorria edozein dela ere, betebeharrak eta eskubide berberak izan behar dituztela, hala nola osasun-laguntza, gizarte-laguntzak edo babes ofizialeko etxebizitzak eskuratzea.

Gainbegiratu honetan nabarmendu beharreko azken gaia oinarritzko hornigai jakin batzuk (alokairua, gasa edo elektrizitatea) eskuratzeak dakarren kostuaren igoerari buruzkoa da.

Etxebizitzari dagokionez, esan behar da 2011tik alokairuko etxebizitzaren prezioa % 18 igo dela Euskadin, eta batez besteko 1.057 eurora iritsi dela, Eusko Jaurlaritzako Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sailaren higiezinaren eskaintzari buruzko inkestako datuen arabera. Bestalde, etxebizitza aldatzeko edo eskuratzeko beharra duten familien kopurua 114.000koa zen 2011n, eta 136.000koa 2019an, Etxebizitzaren Euskal Behatokiaren arabera. EUSTATen Familia Gastuaren Inkestaren arabera, aldiz, etxebizitza-gastua familia-gastu osoaren % 34tik % 38ra igo da 2011tik 2020ra, eta alokairuko etxebizitza bakoitzeko batez besteko gastua, berriz, % 18 igo da.

Era berean, nabarmentzekoa da energiaren prezioen gaur egungo igoera, bai eta, jakina, horrek energia-pobreziaren egoeretan duen eragina ere. Ondasun eta zerbitzu horien prezioen hazkundeak euskal familien gabezia materialaren tasetan goranzko joera nabarmenik eragin duenik ez dirudien arren —gabezia materialaren adierazlea 2016ko % 6,4tik 2020ko % 4,1era jaitsi da, eta hobetu egin dira bizitza-baldintza materialekin lotutako adierazle gehienak²⁰—, ezin da baztertu egoera horiek berriz ere gora egitea.

12. taula. Etxebizitzarekin lotutako premien eta kostuen bilakaera, 2011-2020/21

	2011	2013	2015	2017	2019	2020	2021	Aldaketa (%)
Batez besteko alokairua ⁽¹⁾	896 €	825 €	872 €	944 €	1.045 €	1.041 €	1.057 € (3. hiru.)	+% 18,0 ↑
Etxebizitza aldatzeko edo eskuratzeko beharra duten familien kopurua ⁽²⁾	114.408	120.939	117.422	131.502	136.857	-	-	+% 19,6 ↑
Familiek etxebizitzan egindako gastuaren % ^{(3)*}	% 34,6	% 35,2	% 34,7	% 33,1	% 34,0	% 38,4 ^A	-	+% 11,0 ↑
Alokairuko etxe bakoitzeko batez besteko gastua ⁽³⁾	794 €	893 €	755 €	865 €	908 €	941 € ^A	-	+% 18,5 ↑
Elektrizitatearen, gasaren eta beste erregai batzuen prezioen indizea (oinarria = 100) ^{(4)**}	87,0	94,6	90,0	92,3	83,7	82,6	126,5	+% 45,4 ↑

Iturriak: (1) Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sails. Higiezinaren eskaintzari buruzko inkesta (OFIN). (2) Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Sails. Etxebizitza Beharrei eta Eskariari buruzko Inkesta (EBEI). (3) EUSTAT. Familia Gastuaren Inkesta (FGI). (4) EIN. Kontsumoko Prezioen Indizea.

* Etxebizitzarekin zerikusia duten horniduretan egindako gastuak biltzen ditu.

** 2021eko urtarrilaren 1eko indizea erabiltzen da oinarri gisa. Datuek urte bakoitzeko abenduari dagokion indizea islatzen dute, 2021erako izan ezik, horretarako bildutako datuak azarokoak baitira.

Azkenik, kapitulu honetan pobreziari eta bazterkeriari buruzko egoeren bilakaerari buruz egin den sintesi-kapitulu honen osagarri gisa, euskal biztanleriaren egoera orokorra islatzen duten **testuinguru-adierazle nagusien bilakaerari buruzko azterketa zehatzagoa egin da**, Planaren eragina zuzenean edo zeharka neurtzen duten alderdiak kontuan hartuta. Txostenaren irakurketa arintzeko, dagozkien taulak eta grafikoak 4. eranskin gisa gehitu dira.

²⁰ PGDIaren arabera, egiazta daiteke 2016-2018 aldian elikadurari edo hornidura-etetei buruzko adierazleen bilakaeran ikusitako hobekuntza diru-sarreraren pobreziarekin lotutako adierazle espezifikoa ia guztietara zabaltzen dela 2018 eta 2020 artean. Horrela, nabarmen murrizten dira ez-ordaintzeek edo atzerapenek ordainketan duten eragina, bigarren eskuko arropak erabili beharra eta azken neguko hotz-esperientzia, besteak beste. 2018-2020 aldiko bilakaera hobe da, haustura baitakar adierazle horietan 2018ra arte ikusten zen ia etengabeko okerragotze-dinamikarekiko.

3.3. Gizarteratzeko Euskal Planean planteatutako helburuen betetze-maila

Gizarteratzeko IV. Planak aurreikusten zuen planean jasotako jarduketek honako helburu kuantitatibo hauek lortzen lagundu beharko luketela, indarraldia amaitu ondoren:

- Mantenu-pobreziaren tasa % 20 murriztea eskualde guztietan, EAE osorako pobrezia-tasa % 5,6tik behera kokatuta.
- Lan-intentsitate txikiko tasa % 8tik behera kokatzea.
- Gizonen eta emakumeen okupazio-tasa % 75era eta % 66ra igotzea, hurrenez hurren.
- Eskola-uztearen tasak % 7tik behera kokatzea.
- Gizarte-mailaren arabera hautemandako osasun txarreko desberdintasunak murriztea sexu bakoitzean (% 10 gizonak, % 20 emakumeak).
- Etxebizitza eskuratzeko beharra duten biztanleen ehunekoa % 5etik behera kokatzea.

Aipatzekoa da IV. Planaren inpaktu-adierazleen xedeak ezartzeko oinarri gisa erabili ziren aurreikuspen makroekonomikoak, lan-merkatuaren aurreikuspenak eta gizarte-babesekeko sistemenak goitik behera aldatu direla COVID-19aren krisi soziosanitarioaren ondorioz. Krisiaren ondorio disruptiboak direla eta, egoera berri bat sortu da, edozein aurreikuspenetatik oso urrun dagoena, eta, ondorioz, zuhurtasunez baloratu behar da planak hura egiteko unean **13. taula. Planaren inpaktu-adierazleak: abiapuntua, esperotakoak eta egungo egoera**

	Abiapuntuko adierazlea	Esperotako adierazlea	Egungo egoeraren adierazlea	Aldaketa (%)
Mantenu-pobrezia ⁽¹⁾	% 7,1 (2016)	>% 5,6	% 8,0 (2020)	%13,8 ↑
Lan-intentsitate txikiaren tasa ⁽¹⁾	% 10,2 (2016)	< % 8,0	% 7,6 (2020)	-% 25,5 ↓
Gizonezkoen okupazio-tasa ^{(2)*}	% 69,9 (2017)	>% 75,0	% 69,6 (2020)	-% 0,4 ↓
Emakumeen okupazio-tasa ^{(2)*}	% 62,8 (2017)	>% 66,0	% 63,6 (2020)	+% 1,3 ↑
Eskola-uztearen tasa ^{(2)**}	% 9,5 (2017)	< % 7,0	% 8,8 (2019)	-% 7,4 ↓
Hautemandako osasun txarra Gizonak (DIE ^{***}) ⁽³⁾	2,40 (2013)	< 2,37	2,55 (2018)	+% 6,3 ↑
Hautemandako osasun txarra Emakumeak (DIE) ⁽³⁾	2,55 (2013)	< 2,49	2,83 (2018)	+% 11,0 ↑
Etxebizitza eskuratzeko beharra duten familia ⁽⁴⁾	% 7,4 (2015)	< % 5	% 6,0 (2019)	-% 19,7 ↓

Iturriak: (1) Eusko Jaurlaritzako (EJ) Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren Estatistika Organo Berezia. Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkesta (PGDIa). (2) Eustat. Biztanleria jardueraren arabera sailkatzeko inkesta (BJA). (3) EJko Osasun Saila. EAEko Osasunari buruzko Inkesta (EAEOI). (4) Eusko Jaurlaritzako Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailaren Estatistika Organoa. Etxebizitza Beharrei eta Eskariari buruzko Inkesta (EBEI).

* Gizarteratzeko IV. Euskal Planaren (2017-2021) dokumentuan, abiapuntu gisa, % 70,5eko eta % 62,4ko okupazio-tasa jaso zen gizonentzat eta emakumeentzat, hurrenez hurren. Datuen ondorengo berrikuspenen ondorioz, adierazitako tasak aldatu dira, eta balio konsolidatuak dira taulan agertzen direnak.

** Planaren abiapuntuko adierazleak eskola-uzte tasa % 7,3koa dela adierazten du (2017). Baina datu hori emakumeen eskola-uzte tasari dagokio. Biztanleria osoari dagokionez, adierazleak % 9,5eko intzidentzia adierazten du, eta horrek zuzenean eragiten du ezarritako helburu kuantitatiboak lortzeko aukeran (<% 7,0).

*** Desberdintasunaren indize erlatiboa: klase sozialaren arabera hautemandako osasun-desberdintasunei egiten die erreferentzia.

planteatutako helburu kuantitatiboen lortpen-maila.

Gainera, zenbait inpaktu-adierazleren kasuan, eskura dauden estatistikek ez dute oraindik krisiaren eragina islatzen, 2020a baino lehenagokoak baitira; beraz, espero izatekoa da ondorioak aurrerago ikustea.

a) Mantenu-pobreziaren tasa % 20 murriztea EAEko eskualde guztietan, eta pobrezia-tasa % 5,6tik behera kokatzea EAE osoan.

Gizarteratzeko IV. Euskal Planaren lehen helburua mantenu-pobreziaren²¹ tasa eskualde guztietan % 20 murriztea zen, EAE osorako tasa % 5,6tik behera izan dadin. Hala ere, datuek erakusten dute 2016 eta 2020 artean pobrezia-tasa % 13,8 igo dela EAEn, % 7,1etik % 8ra. Kopuru absolutuetan, 23.000 pertsona inguru gehiago zeuden egoera horretan.

Nolanahi ere, nabarmentzekoa da eskualde-mailan pobrezia-tasen bilakaera oso desorekatua izan dela. Denbora-tarte berean, Aiarako (–% 24,2) eta Bizkaiko Kostaldeko (–% 56,3) eskualdeek soilik lortu dute % 20ko murrizketa. Bilakaera hori ez dator bat Bilbon (+% 38,9), Donostialdean (+% 48,6) edo Eskuinaldean (+% 71,2) ikusitako joerekin.

Pobreziaren hazkundearen zatirik handiena 2016 eta 2018 artean gertatu dela dirudi (+% 13,2), eta 2020an, aldiz, tasek egonkortzeko joera erakusten dute itxura guztien arabera. 2020ko PGDIaren emaitzen txostenak azpimarratzen duenez, egoeraren okertze erlatiboa diru-sarreraren eta enpleguaren hazkunde-testuinguru batean gertatu da. Are gehiago, adierazle horren joera ez oso onuragarria desberdina da pobrezia eta ongizateari lotutako beste adierazle espezifiko batzuen hobekuntza-ildoarekin alderatuta.

b) Lan-intentsitate txikiko tasa % 8tik behera kokatzea

Adierazitako hobekuntzaren adibide AROPE pobreziaren eta bazterketaren arrisku-tasa da, 2016ko % 20,6tik 2020ko % 19,9ra jaitsi baita.

Jaitsiera hori, neurri handi batean, lan-intentsitate txikiko adierazlearen beherakada handiari egotzi behar zaio. 2016 eta 2020 artean, lan-intentsitate txikiaren intzidentzia % 25,5 murriztu zen, % 10,2tik % 7,6ra. Hala, % 8aren azpitik dago, eta, beraz, adierazle horrentzat ezarritako helburu kuantitatiboa lortu da.

c) EAEn gizonen eta emakumeen okupazio-tasa % 75era eta % 66ra igotzea, hurrenez hurren.

Aurreko adierazleek gorabehera nabarmenik ez duten arren, pandemiaren salbuespen-egoera dela eta, lan-merkatuari buruzko datuen kasuan krisiaren eragina nabarmenagoa da.

Ildo horretan, ikusi da gizonen eta emakumeen okupazio-tasak behera egin duela 2019-2020 aldian, 2,7 puntuko eta 1,1 puntuko murrizketarekin, hurrenez hurren, eta eten egin dela IV. GEParen indarraldiaren gainerako aldian gertatutako goranzko joera. 2017tik —abiapuntuko adierazlearen erreferentzia-urtea— 2019ra bitartean, gizonen okupazio-tasa 2,4 puntu igo zen, eta emakumeen kasuan, hazkundera 1,9 puntukoa izan zen.

2020. urtea erreferentziatzat hartuta, gizonen tasa abiapuntukoa baino txikiagoa da (% 69,6 vs. % 69,9), baina emakumeen okupazio-tasa hasierako mailen gainetik dago (% 63,6 vs. % 62,8). Edonola ere, balio horien eta ezarritako helburuen (% 75 gizonentzat eta % 66 emakumeentzat) arteko aldea esanguratsua da bi kasuetan.

²¹ Mantenu-pobreziaren adierazlearen arabera, ez dago nahikoa diru-sarrerarik oinarritzko premien estaldurari erregulartasunez heltzeko, batez ere elikadura-, etxebizitza-, jantzi- eta oinetako-gastuei dagokienez. Familiaren tamainaren eta pertsona nagusiaren adinaren arabera, sartzeko atalase batzuk ezartzen dira, eta horien azpitik familia bat mantenu-pobreziako egoeran dagoela identifikatuko da.

Gainerako erreferentziarako adierazleen kasuan, dauzkagun daturik berrienak 2020a baino lehenagokoak dira, eta, beraz, ez dituzte COVID-19aren krisiaren balizko ondorioak islatzen.

d) Eskola-uztearen tasak % 7tik behera kokatzea.

Eskola uztearen tasa²² % 9,5ekoa zen 2017an, eta % 8,8ra jaitsi zen 2019an. Jaitsiera txikia ez bada ere (-% 7,4), urrun dago helburutzat ezarritako % 7,0ko atalasetik. Nolanahi ere, adierazi beharra dago Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioaren datuen arabera, EAE dela eskola-uzte tasarik txikienak dituen autonomia-erkidegoa.

e) Gizarte-mailaren arabera hautemandako osasun txarreko desberdintasunak murriztea sexu bakoitzean (% 10 gizonak, % 20 emakumeak)

Aitzitik, osasunaren alorrean, esperotako adierazleen bilakaera negatiboa da, COVID-19aren balizko inpaktua ere islatzen ez badute ere. 2013ko edizioari dagokionez, 2018ko EAEOIaren datuek jakitera ematen dute osasun-desberdintasunek gora egin dutela klase sozialaren arabera, bai gizonen kasuan, bai emakumeen kasuan. Osasun-arloan hautemandako desberdintasun sozialak handitu egin dira aldi horretan, eta bereziki handiak dira emakumeen kasuan; haienztat, desberdintasun-indize erlatiboa (DIE) 2,83koa da, 2013koa (2,55) baino % 11,0 handiagoa. Gizonen kasuan, 2018ko DIEa 2,55ekoa izan zen, hau da, % 6,3 handitu da 2013ko balioarekin alderatuta (2,40).

f) Etxebizitza eskuratzeko beharra duten biztanleen ehunekoa % 5etik behera kokatzea.

Azkenik, etxebizitzaren arloan, datuak nahiko positiboak dira berriz ere, nahiz eta GEPan ezarritako helburuak ez diren lortu. Hala, erreferentziako egoerarekin alderatuta (2015), 2019ko EBEIaren emaitzek erakusten dute etxebizitza bat lortzeko zailtasunak dituzten familien proportzioak nabarmen egin duela behera²³ (-% 19,7). Denbora-tarte horretan, arazo horren inzidentzia % 7,2tik % 6ra murriztu da, eta horrek esan nahi du 10.800 familia gutxiago daudela zailtasun-egoeran. Azken datuen arabera, 53.400 familiak eta 92.200 pertsonak aitortu dute etxebizitza eskuratzeko zailtasunak dituztela. Aurreko edizioetan ez bezala, 2019ko EBEIan eskuratzeko zailtasunak dituzten 44 urtetik gorako pertsonak ere sartu dira. Bilakaeraren azterketan kontuan hartu ez den arren, kolektibo horretako 10.500 pertsona inguru gehitu behar zaizkie aurrekoei.

---

²²Adierazlea Bigarren Hezkuntzako —Erdi Mailako Lanbide Heziketa, Oinarrizko Lanbide Heziketa edo Batxilergoa— bigarren etapa amaitu ez eta inolako prestakuntzarik jarraitzen ez duten 18 eta 24 urte bitarteko pertsonen ehunekoari dagokio.

²³Adierazle hori eratzeko, diru-sarrerak dituzten eta lehen etxebizitza eskuratzeko premia duten 18 eta 44 urte bitarteko biztanleak soilik hartu dira kontuan.

3.4. EAEn gizarteratzeko politikak garatzeko baliabideak

Jarraian, Euskadin gizarteratze-politiketan eskumenak dituzten administrazioek bideratutako baliabideei buruz eskuragarri dauden oinarritzko datu batzuk jaso dira. Zehazkiago, hiru alderdi jorratzen dira:

- Gizarteratzeko eta diru-sarrerak bermatzeko gizarte-politikak.
- Enplegu-politikak eta langabezia-prestazioak.
- COVID-19ak eragindako ezohiko baliabideak.

a) Gizarteratzeko eta diru-sarrerak bermatzeko gizarte-politikak

2016 eta 2019 artean, DSBEaren onuradunen kopurua % 17,8 murriztu zen, eta, horien artean, EPOa jasotzen zutenek ere % 15,2 egin zuten behera. COVID-19aren krisi soziosanitarioak azken urteetako beheranzko joera aldatzea ekarri du; izan ere, DSBEaren ia 2.300 onuradun gehiago baitziren, eta EPOaren 1.400 onuradun inguru gehiago. 2021ean, ordea, onuradunen kopurua 2019ko mailetara hurbiltzen ari zen bi kasuetan. Bestalde, DSBE eta EPO prestazioen gastuei buruzko 2016-2019 aldiko datuek onuradunen kopuruan ikusitako joera (–% 14,2) adierazten dute neurri handi batean. Aipatu beharra dago adierazitako gastuaren jaitsiera, hein handi batean, ekonomiak hobera egitearen ondorio dela, eta beraz, euskal familien egoeraren hobekuntzaren ondorio.

Aurreko laguntzekin alderatuta, GLLetarako goranzko joera ikusten da bai onuradunen kopuruan bai egindako gastuan. Onuradunen kopuruak gora egin zuen etengabe urtero 2016 eta 2020 artean, 55.982 izatetik 63.276 izatera igarota (+ 13). Aldi berean, gastua % 11,3 handitu zen 2016etik 2019ra bitartean.

Bestalde, gizarte-bazterkeriako egoeran dauden pertsonentzako zuzeneko arretako zerbitzuen bilakaera guztiz kontrakoa izan zen. III. GEParen hedapen-aldian (2012-2016) gertatutako geldialdi-egoerarekin alderatuta, egoitza-plazen kopurua (+% 31,6) eta berezko langileak edo azpikontratatuak (+% 17,0) nabarmen handitu dira. Gizarteratze-zerbitzuetan lan egiten duten langileei dagokienez, aipatu behar da, langile propioek eta azpikontratatuak gora egin badute ere, boluntarioen kopurua nabarmen murriztu dela (–% 11,7). Balantzean, langile okupatuak % 1,3 baino ez dira handitu.

14. taula. EAEko gizarte-politikekin eta diru-sarreraren bermearekin lotutako adierazleen bilakaera (2017-2021)

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	Bilak. (%)
Prestazio ekonomikoak	DSBE (titularrak abenduaren 31n)	63.797	60.404	55.380	52.455	54.747	52.723	-% 17,4
	EPO (EPO jasotzen duten DSBEaren titularrak)	29.447	27.917	25.838	24.479	25.868	24.977	-% 15,2
	GLL (GLLen onuradunak urtean zehar)	55.982	56.198	58.253	59.502	63.276	-	+% 13,0
Gizarteratzeko zerbitzuak	Egoitza-plazen kopurua ⁽¹⁾	3.044	3.379	3.630	4.077	-	-	+% 33,9
	Egoitzakoak ez diren plazen kopurua ⁽²⁾	1.695	1.780	1.909	2.158	-	-	+% 27,3
	Guztira	4.739	5.159	5.539	6.235			+% 31,6
Gizarteratzeko zerbitzuetan diharduten langileak	Bertako langilea ⁽³⁾	1.111	1.196	1.259	1.294			+% 16,5
	Azpiktratatua	216	275	231	258			+% 19,4
	Boluntarioa	1.613	1.436	1.406	1.425			-% 11,7
	Guztira	2.940	2.907	2.896	2.977			+% 1,3
Gizarteratzeko gizarte-zerbitzuetako gastua (milako €-tan)	Gastu arrunta	45.965	47.654	52.013	57.750	-	-	+% 25,6
	BBO-EPO	492.334	483.662	453.563	422.487	-	-	-% 14,2
	GLL	29.760	32.382	32.996	33.117	-	-	+% 11,3
	Bestelako prestazio ekonomikoak	30.047	22.786	14.357	18.761	-	-	-% 37,6
	Guztira	598.106	586.484	552.929	532.115	-	-	-% 11,0

Iturriak: Eusko Jaurlaritza, Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika; Lanbide, Diru Sarrerak Bermatzeko Errentaren onuradunak, lurralde historikoen arabera.

(1) Eguneko zentroak eta jantoki sozialak barne.

(2) Bizitokiak eta gaueko harrera-zentroak barne.

(3) Urteko batez besteko langileei egiten die erreferentzia.

Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioak ere datu interesgarriak ematen ditu bazterkeria-egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonentzako zerbitzuen bilakaerari buruz. Hurrengo taulan, gizarte-bazterkeriako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonentzat Euskadin erabilgarri dauden egoitzetako eta eguneko arretako plazen kopurua ageri da, bai eta plaza horien estaldura ere, EAEko Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoaren Ebaluazio Txostenean oinarrituta. Datu horien arabera, plaza-kopurua 2.279 izatetik 3.926 izatera igaro da 2012 eta 2019 artean, eta, biztanleriari dagokionez, eguneko eta egoitza-arretarako 10 plazatik ia 18ra 10.000 biztanleko.

15. taula. Euskadin gizarte-bazterkeriako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonentzako gizarte-zerbitzu nagusien plaza kopuruaren eta biztanleria-estalduraren bilakaera (2012-2019)

		2012		2019	
		Kop.	Estaldura	Kop.	Estaldura
Lehen mailakoa	Eguneko arreta	139	0,64	413	1,89
	Gaueko harrera	389	1,78	488	2,23
	Tutoretzapeko etxebizitza	413	1,89	921	4,21
Bigarren-mailakoa	Eguneko zentroa	491	2,25	1.038	4,74
	Gaueko harrera	15	0,07	27	0,12
	Egoitza-zentroak	832	3,81	1.039	4,75
Guztira		2.279	10,45	3.926	17,94

Iturria: EAEko Gizarte Zerbitzuen I. Plan Estrategikoaren ebaluazioa. Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema. Gasteiz, Eusko Jaurlaritza, 2021. Estaldura 10.000 biztanleko.

Bestalde, gogoratu beharra dago, aurreko puntuan adierazi bezala, eta EUSTATen datuen arabera, 2020an Euskadiko gizarte-zerbitzuek 299 zentro eta zerbitzuek osatutako sare baten bidez eman zitelako arreta etxerik gabeko pertsonen. 2020ko abenduan sare horrek batez beste 3.118 pertsona hartu zituen egunero, 2012an baino % 50 gehiago (2.128 pertsona hartu zituen urte hartan). 3.188 horietatik, 600 baino gehixeagori (% 20ri) aterpetxe eta eskakizun txiki-zentroetan eman zitzaizkien ostatu, eta gainerako % 80ari, bizitoki kolektiboetan eta etxebizitzetan.

Gastuaren ikuspegitik, 13. taulak gizarte-babesean biztanle bakoitzeko egiten den gastuaren bilakaera alderatzen du bi kolektiborentzat —gizarte-bazterkeriako egoeran dauden pertsonak eta adinekoak— Euskadin eta 12ko Eurogunean²⁴ 2016 eta 2019 artean. Adierazleak Eustaten Gizarte Babesaren Kontutik eta Eurostaten gizarte-babeseko estatistika bateratuaren sistema europarretik (SEEPROS) lortu dira, metodologia bera erabiltzen baitute gizarte-babeseko prestazioei dagozkien gastu-datuak biltzeko eta aurkezteko. Lortutako datuetatik honako egiaztapen hauek ondorioztatzen dira:

- Adinekoentzako zuzeneko arreta-zerbitzuei dagokienez, EAEk, ondorio horietarako, biztanleko gastu handiagoa bideratzen du (EAPn neurtuta) 12ko Eurogune herrialde guztiekin alderatuta. Denbora-tarte horretan, antzeko hazkundea izan da zerbitzu horietara bideratutako biztanleko gastuan: % 9,2koa EAEn eta % 12,2koa 12ko Eurogunean.
- Aldi berean, EAEk baliabide gehiago bideratzen ditu diru-sarrerak bermatzeko prestazioetara, 12ko Eurogune herrialdeen batez bestekoarekin alderatuta. Diru-sarrerak bermatzeko sistema osatzen duten prestazioetako —DSBE, EPO eta GLL— gastuaren beherakadarekin bat etorritik, aurreko lerroetan aipatu bezala, biztanleko gastuaren % 10,0eko murrizketa gertatu da Euskadin (EAPn neurtuta). 12ko Eurogunean, aldiz, % 22,7koa izan da.
- Gizarte-bazterkeriako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonentzako zuzeneko arreta-zerbitzuei dagokienez, aztertutako aldi 12ko Eurogunearekiko diferentzial negatiboa ixtea lortu da. Euskadin, nabarmen igo da zerbitzu horietara bideratutako biztanleko gastua (+% 57,8), eta bereziki nabarmena izan da 2017 eta 2018 artean, biztanleko 48 EAPko gastua izatetik 65 EAPkoa izatera igaro baita. Bestalde, 12ko Eurogunean, EAPko biztanleko gastua % 18,4 murriztu da.

²⁴ 1999an sortu zenetik 2006ra arte Eurogune kide izan ziren estatuei egiten die erreferentzia. Talde horretan daude Alemania, Austria, Belgika, Espainia, Finlandia, Frantzia, Irlanda, Italia, Luxenburgoko, Herbehereak, Portugal eta Grezia. Azken hori 2001ean sartu zen.

16. taula. Biztanle bakoitzeko gastuaren (EAPn) bilakaera gizarteratzeko, diru-sarrerak bermatzeko eta adinekoei arreta emateko politiketan EAEn eta 12ko Eurogunean (2016-2019)

	2016	2017	2018	2019	Bilakaera 2016-2018 (%)
EAE*					
Adinekoentzako zuzeneko arreta-zerbitzuak	226	231	238	246	+% 9,2 ↑
Diru-sarrerak bermatzeko prestazioak	217	220	205	194	-% 10,0 ↓
Bazterkeria-egoeran dauden pertsonen zuzeneko arreta emateko zerbitzuak	47	48	65	73	+% 57,8 ↑
12ko Eurogunea					
Adinekoentzako zuzeneko arreta-zerbitzuak	104	106	111	117	+% 12,2 ↑
Diru-sarrerak bermatzeko prestazioak	142	145	152	174	+% 22,7 ↑
Bazterkeria-egoeran dauden pertsonen zuzeneko arreta emateko zerbitzuak	61	56	53	50	-% 18,4 ↓
EAE/12KO EUROGU-NEA = 100					
Adinekoentzako zuzeneko arreta-zerbitzuak	217,32	219,01	214,47	210,58	-% 3,1 ↓
Diru-sarrerak bermatzeko prestazioak	152,81	151,24	134,76	111,51	-% 27,03 ↓
Bazterkeria-egoeran dauden pertsonen zuzeneko arreta emateko zerbitzuak	76,12	86,59	122,90	146,67	+% 92,7 ↑

Iturria: Eurostat, Gizarte Babesaren Estatistika Bateratuak (SEEPROS); Eustat, Gizarte Babesaren Kontua.

* Euskadiko biztanleko gastua kalkulatzeko (EAPtan), Eurostaten Espainiari dagokion *Purchasing Power Standard* (PPS) bihurtzeko faktorea erabili da.

b) Enplegu-politika aktiboak eta langabezia-prestazioak

Pobreziaren eta bazterkeriaren eremura bideratutako baliabideak aztertu ondoren, enplegu-politikekin lotutako adierazle batzuk aztertu behar dira, bai langabezia-prestazioen estaldurari dagokionez, bai enplegu-politika aktiboetan egindako gastuari dagokionez.

17. taulan jasotako datuen arabera, nabarmendu beharreko lehen elementua langabeziagatiko estaldura-tasaren igoera da. Hasieran, gorakada nabarmena gertatu zen: 2017an, langabezia-prestazioek aurretiko lan-esperientzia zuten 10 langabetik 4ri ematen zieten estaldura, eta, 2019an, berriz, babesaren estaldura 10etik 5era igo zen. COVID-19aren krisi soziosanitarioak estaldura-tasa % 77,2ra eraman zuen 2020an, eta, ondoren, % 52,9ra jaitsi zen 2021ean. Alde horretatik, ez da ahaztu behar aldi baterako enplegu-erregulazioko egoeran dauden pertsonak ez direla kontuan hartzen erregistratutako langabeziaren estatistika egitean; langabeziagatiko prestazioen estatistikek, ordea, bai. Hortaz, langabeziagatiko estaldura-tasaren adierazlea osatzen duten bi elementuen tratamendu berezia dela eta, beharrezkoa da emaitzen azterketa zuhurragoa egitea. Langabeziagatiko prestazio ez-kontributiboek dagokionez, asko hedatu dira krisi soziosanitarioaren ondorioz, eta 3.400 onuradun inguru gehiago dituzte.

EAEn garatutako enplegu-politika aktiboek dagokienez, bideratutako guztizko gastuan nolabaitteko egonkortasun-garai bat egon ondoren —310 eta 320 milioi bitarteko gastu-mailarekin—,

gastua 356 milioira igo da 2020an, eta nabarmen handitu da 2021ean, ia 380 milioira arte. Azkenik, laneratzeko enpresei laguntzeko eta enplegu-zentro bereziak finantzatzeko gastu publikoa nabarmen handitu da aztertutako aldirian, % 28,6ko eta % 28,4ko gehikuntzekin, hurrenez hurren. Zehaztu behar da lehenengoetara bideratutako baliabideen bolumena enplegu-zentro bereziena baino nabarmen txikiagoa dela.

17. taula. Langabezia-babesarekin eta lan-merkatuko politikekin lotutako zenbait adierazleren bilakaera EAEn (2017-2021).

	2017	2018.	2019	2020	2021	Bilakaera 2017-2020 (%)
Langabeziagatiko estaldura-tasa ²⁵⁽¹⁾	% 42,4	% 43,4	% 49,6	% 77,2	% 52,9	% 24,8 ↑
Langabezia-prestazio asistentzialaren onuradunak ⁽²⁾	17.602	15.268	17.236	20.652	-	% 17,3 ↑
Enplegu-politika aktiboetako gastua ²⁶ . Milako eurotan ⁽³⁾	309.951	321.521	316.920	356.081	379.826	% 22,5 ↑
Laneratzeko enpresei zuzendutako laguntzetan egindako gastu publikoa. Milako eurotan ⁽⁴⁾	7.990	9.319	9.319	9.785	10.276	% 28,6 ↑
Enplegu-zentro berezien finantzaketa publikoa. Milako eurotan ⁽⁵⁾	50.847	56.305	65.264			% 28,4 ↑

Iturriak: (1) Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoa (SEPE). Langabeziagatiko prestazioen estatistikak; (2) Espainiako Gobernuaren Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioaren Estatistiken urtekaria, Langabeziagatiko prestazioak; (3) Espainiako Gobernuaren Ogasun eta Funtzio Publikoko Ministerioa. Autonomia-erkidegoetako aurrekontuen datu bateratuak; (4) Euskal Autonomia Erkidegoko Aurrekontu Orokorrak (2017-2020); (5) Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailaren Estatistika Organo Berezia. Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika (GZGEE).

c) COVID-19a dela-eta gizarteratzeko aparteko baliabideak

COVID-19aren krisi soziosanitarioak eragindako kalteberatasun-egoeren hazkundeari erantzuteko, EAEko administrazioak baliabide gehigarriak mobilizatu ditu, laguntza berrien, esku hartzeko programen eta lehenik zeuden laguntzetan aurrekontu-zuzkidura gehigarrien bidez.

Enpleguaren arloan, azpimarratzekoak dira COVID-19aren ondoriozko ABEEE-ek eragindako langileei zuzendutako laguntzak. Lanaldi-eternaldi edo -murrizketa baten ondorioz soldatarik txikiak dituzten langileei zuzenduta daude laguntza horiek, eta langabeziagatiko prestazioak osatzen dituzte, diru-sarreretan izandako murrizketa arintzeko. Laguntzaren hileko zenbatekoa 150 €-koa zen²⁷. Egindako laguntza-deialdiak kontuan hartuta, 31.766.000 € bideratu dira horretarako.

Etxebizitzari dagokionez, nabarmentzekoa da etxebizitza librea alokatzeko abian jarritako laguntza-lerroa. COVID-19aren krisi soziosanitarioaren ondorioz egoera ekonomiko²⁸ ahulean zeuden familiei zuzenduta, etxebizitza alokatzeko 250 €-ko laguntza finalista eskaintzen zi-

²⁵ Langabeziagatiko prestazioen onuradun guztien eta aurretik lan-esperientziaren bat duten pertsonen artean erregistratutako langabeziaren arteko proportzioa islatzen du.

²⁶ Autonomia-erkidegoetako aurrekontuen sailkapen funtzionalaren arabera, kategoria honetan sartzen dira enplegua sustatzea helburu duten gastuak, bai ekintza propioen bidez, bai beste administrazio batzuekin lankidetzan. Transferentzia arruntei buruzko zenbatekoak bakarrik hartu dira kontuan (4. kapitulua).

²⁷ Langilearen lanaldia % 50etik beherakoa bazen, adierazitako zenbatekoa 100 €-ra murrizten zen.

²⁸ Egoera ekonomiko ahultzat jotzen ziren honako kasu hauek: maizterretako bat langabezia egotea edo haren lan-kontratua aldatu izana eta, ondorioz, lanaldia murriztu izana, bai lanaldi partzialeko kontratura aldatzeagatik, bai senitarteak zaintzeagatik, kontziliozkoagatik eta adingabeak eta/edo adinekoak zaintzeagatik. Era berean, laguntza jasotzeko ezarritako diru-sarreraren gehieneko muga 39.000 eurokoa izan zen bizikidetzaren unitatearentzat.

tzaien hilean, gehienez 6 hilabetez (gehienez 1.500 €-ko muga ezarri zen jasotako laguntza osorako).

Bestalde, larrialdiko egoera ekonomikoak nabarmen igo direnez, 2020ko apirilean 16 milioi euroko ezohiko zuzkidura onartu zen Gizarte Larrialdietarako Laguntzetarako (GLL), eta 2021ean 15 milioi euroko igoera egon zen. Azpimarratu behar da ahalegin gehigarri horrek onuradunen kopurua handitzea ekarri duela, besteak beste. Eusko Jaurlaritzako Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzaren datuen arabera, GLLaren onuradunak 63.276 izan ziren 2020an, hau da, aurreko urtean baino 3.774 gehiago.

Autonomia-erkidegoen mailan, *Inor Atzean Utzi Gabe COVID Funttsaren* barruan garaturiko programak nabarmendu behar dira. Funttsa COVID-19aren krisi soziosanitarioak eragindako edo larriagotutako arrisku-, bazterketa- eta/edo pobrezia-egoerei erantzuteko diseinatu zen. Eusko Jaurlaritzako Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailak adierazi duenez, 13.000 familiak baino gehiagok jaso zuten abian jarritako zortzi programetako bat, 2020an 10 milioi euroko zuzkidura izan zutenak. Hona hemen, labur-labur, programek lortutako mugarrak:

- **Aterpeak.** Konfinamenduan etxerik gabeko pertsonak hartzeko tokiak prestatzera zuzenduta, 1.635 pertsona artatu zituen guztira.
- **Guztionean Artea.** Laguntza bideratu ahal izateko antolaturiko solidaritate-sarea. 1.561 boluntariok 2.295 esku-hartze egin zituzten, hala nola sendagaiak, janaria edo higiene-produktuak erostea, zaborra biltzea, eta izapideak eta kudeaketak egitea.
- **ADI.** Laguntza psikologikora bideratuta, batez ere adinekoentzat, 511 pertsonari eman zuten arreta, zuzenean edo zeharka, 2020an.
- **Betirako.** Konfinamenduan senitartekoren bat galdu duten pertsonen doluan laguntzeko zerbitzu profesionala. 2020an, 402 familiari eman zitzaizkien arreta.
- **Azken Sarea Indartzen.** Gizarte-larrialdietarako laguntzak eta diru-sarrerak bermatzeko errenta jaso ezin zituzten eta baliabiderik ez zuten pertsonen eta familien oinarritzko premiei erantzuteko azken sare gisa sortu zen. 2020an, guztira 7.621 prestazio eman ziren programa horren esparruan.
- **Erdu.** Adikzioetan hurbileko esku-hartze programa, 832 pertsonari eman zuten arreta 2020an, unitate mugikorretan edo modu telematikoan.
- **Lehen Urratsa.** Konfinamenduan aterpeetan hartu ziren etxerik gabeko pertsonak gizarteratzeko ibilbideak abian jartzeko programa. 694 pertsona artatu ziren 2020an.
- **Aukerak suspertzen.** Eskolaz kanpoko hezkuntza indartzeko programa, eten digitalak eragindako ikasleentzat. 2020an, 928 familia artatu zituen, eta 1.114 haur guztira.

2021ean, pandemiaren ondorio sozialen aurkako Funtsean sartutako bost programek indarrean jarraitu zuten, gizarte-erakundeentzako 8,6 milioiko partidei esker.

EAEko administrazioak mobilizatutako baliabideez gain, aldundiek eta udalek ere pandemiari erantzuteko neurri espezifikoak jarri zituztela martxan. Programa eta zerbitzu horiek 2020 eta 2021 urteetako jarraipen-txostenetan zehaztu dira.

3.5. Bazterkeriaren aurkako politiken eraginkortasuna

Bazterkeriaren aurkako euskal politikek izaera globala eta multidimentsionala dutenez, ezinezkoa da eraginaren ebaluazioa egitea Planak edo haren jarduera batzuek pobrezia- edo bazterkeria-egoerak aldatzen zer neurritan lagundu duten zehazteko. Hala ere, posible da politika jakin batzuen eraginkortasuna aztertzea —bereziki, prestazio ekonomikoekin lotutakoak— pobrezia ekonomikoko egoerei dagokienez.

lido horretan, 3.2 atalean azaldutako datuei esker, asistentziako gizarte-prestazioek pobrezia murrizteko duten gaitasuna nola aldatu den azter dezakegu. Hain zuzen ere, ondorengo taulak jasotzen du nola aldatzen diren pobrezia-arriskuaren eta pobrezia larriko-arriskuaren tasak pentsioez bestelako gizarte-transferentzien ondorioz, biztanleria osoa kontuan hartuta, batetik, eta, bestetik, 65 urtetik beherakoak kontuan hartuta. Taulako datuen arabera, pobrezia-arriskuaren tasa egonkortasunez txikitu da 2008tik 2020ra bitartean, batez ere 2020an izandako hobekuntzaren ondorioz. Pobrezia larriaren kasuan, aldiz, pentsioez bestelako gizarte-transferentziek pobrezia murrizteko duten ahalmena pixkanaka txikitzen ari dela esan daiteke, 2008an % 64,6 izatetik 2020an % 52,3 izatera igaro baita.

18. taula. Lehen mailako pobrezia-tasen murrizketa (pentsioak barne) Euskadin beste gizarte-transferentzia batzuk jaso ondoren, biztanleria osoarentzat eta 65 urtetik beherako biztanleriarentzat

		2008	2012	2014	2016	2018	2020
Guztira	Pobrezia-arriskua	28,5	31,6	26,6	24,4	25,9	30,0
	Pobrezia larria	61,7	67,0	63,2	58,1	57,1	53,6
65 urtetik beherakoak	Pobrezia-arriskua	33,3	35,0	26,5	26,3	27,1	32,3
	Pobrezia larria	64,6	66,4	63,2	58,7	57,7	52,3

Iturria: Geuk egina, Pobrezia eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkesta (PGDIa) oinarri hartuta.

Ikuspegi konparatu batetik, esan daiteke gizarte-babeseke euskal sistemak oro har pobrezia murrizteko ahalmen ertaina duela, Europako beste herrialde batzuekin alderatuz gero behintzat. Hurrengo taulan, pentsioez bestelako transferentziak jaso aurretik eta ondoren pobrezia larriaren eta pobrezia erlatiboaren tasak 2020an nola aldatu ziren ageri da, baita transferentzia horiek pobrezia-tasetan eragindako aldakuntza ere. Taulak argi eta garbi erakusten duenez, hiru lurraldeetan transferentzien aurretik antzeko pobrezia-tasak egonda —apalxeagoak, nolana ere, Euskadin—, pobrezia-tasa errealak nabarmen txikiagoak ziren Euskadin eta Eurogunean Espainian baino, pobrezia larriaren kasuan pobrezia murrizteko ahalmena askoz handiagoa delako; izan ere, murrizketa-ahalmen hori % 50etik gorakoa da Eurogunean eta Euskadin, eta % 36tik gorakoa Espainian. Pobrezia erlatiboari dagokionez, murrizketa-ehunekoak % 32, % 29 eta % 23 ziren, hurrenez hurren.

19. taula. Pobrezia larriaren eta erlatiboaren tasak transferentzien aurretik eta ondoren, eta murrizketa-ehunekoak Euskadin, Espainian eta Eurogunean (2020)

		Aurretik	Ondoren	Murrizketa
Pobrezia larria	Euskadi	13,1	6,1	-53,6
	Espainia	14,9	9,5	-36,2
	Eurogunea	14,7	7,0	-52,4
Pobrezia erlatibo	Euskadi	25,4	17,8	-30,0
	Espainia	27,4	21,0	-23,4
	Eurogunea	25,7	17,3	-32,7

Iturria: Geuk egina, EUROSTATen EU-SILC eta PGDIa 2020 oinarri hartuta.

Arreta diru-sarrerak bermatzeko euskal sistemak pobrezia murrizteko duen ahalmenean jarritzen bada, eta, beraz, langabeziagatiko prestazioen eta estatuko gainerako prestazioen eragina alde batera uzten bada, azterketaren ondorioak neurri batean desberdinak dira. Hain zuzen ere, PGDIko datuek agerian uzten dute diru-sarrerak bermatzeko euskal sistema osatzen

duten prestazioek pobrezia murrizteko ahalmen handia dutela; izan ere, aztertutako edozein urtetan, pobrezia-tasa orokorrak % 31-38 murriztu ziren.

Hurrengo taulan, beharrian ekonomikoko egoeran dauden eta DSBEa eska lezaketen biztanleen kopurua eta ehunekoa jasotzen dira hainbat urtetarako, bai eta biztanle horietatik prestazioa jasotzen dutenak, prestazioa jasotzen ez dutenak eta, prestazioa jasota ere, pobrezia-egoeratik irteten ez direnak.

20. taula. DSBE/EPO/GLL sistemak benetako pobrezia prebenitzeko duen eraginari buruzko adierazleak. Pobrezia-arriskuan dagoen biztanleria. 2008tik 2020ra

	2008	2012	2014	2016	2018	2020
Biztanleriaren %						
Eskatzailea izan daiteke	6,1	8,5	9,6	9,1	9,1	8,4
Sisteman artatua	3,9	6,1	7,0	6,3	6,3	5,9
• Ez da pobreziatik irten	2,0	3,0	3,3	2,9	3,3	3,1
• Pobreziatik irten da	1,9	3,2	3,7	3,3	3,1	2,8
Sisteman artatu gabea	2,2	2,3	2,6	2,8	2,8	2,5
Murrizketaren %	31,1	37,6	38,5	36,8	33,6	33,3
Arrisku-kolektiboaren %						
Eskatzailea izan daiteke	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Sisteman artatua	63,9	71,8	72,9	69,3	69,3	70,2
• Ez da pobreziatik irten	32,8	35,3	34,4	32,5	35,7	37,0
• Pobreziatik irten da	31,1	37,6	38,5	36,8	33,6	33,3
Sisteman artatu gabea	36,1	27,1	27,1	30,7	30,7	29,8

Iturria: PGDI 2020

Horrela, 2020an, 182.000 pertsona, euskal biztanleriaren % 8,4, benetako pobrezia-egoeran egongo lirake, haien diru-sarrerara propioak eta gizarte-babeseke estatu-sistematik jasotzen direnak soilik kontuan hartuz gero, DSBEa ez balego. Urte horretan, biztanleriaren % 5,9 sisteman sartu zen; hau da, arrisku-kolektiboaren % 70,2²⁹. Talde horretatik erdiak baino pixka bat gutxiago (biztanleriaren % 2,8) prestazioa jasotzeko esker irten ziren pobrezia-egoeratik, eta gainerakoek, prestazioa jaso arren, premia-egoeran jarraitu zuten. Beste era batera esanda, prestazioa eska zezaketen biztanle guztien % 70 inguruk jaso zuen, eta, prestazioari esker, % 33 inguruk pobreziatik irtetea lortu zuen. Nolanahi ere, nabarmen murriztu zen familia horiek pairatzen zuten pobrezia-egoeraren intentsitatea; hots, onuradunen benetako diru-sarreraren eta pobrezia definitzen duten atalase ekonomikoen arteko distantzia.

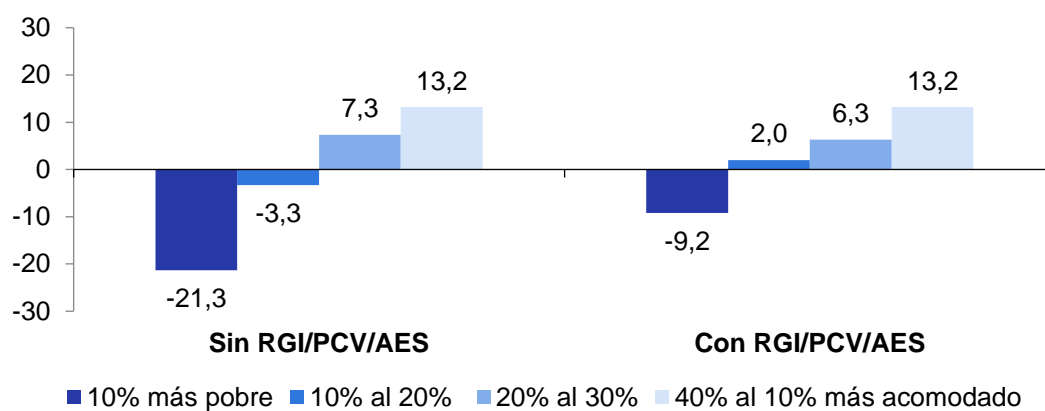
Prebalentzia eta, batez ere, pobrezia-egoeraren intentsitatea murrizteko ahalmen hori ez da harrizkoa, kontuan hartzen bada DSBEa jasotzen duten pertsonen diru-sarreraren % 51,7 eta pobrezia-egoeran dauden biztanle guztiek jasotzen dituzten diru-sarreraren % 42,4 diru-sarreraren euskal sistematik datozela. Pobrezia-egoeran dauden euskal biztanleen gainerako errentak enplegutik (% 24,4), Gizarte Segurantzako pentsioetatik (% 8,7) eta langabezia-prestazioetatik

²⁹ Arrisku-egoeretan sartzen dira bai benetako pobrezia-egoeraren eraginpean dauden pertsonak, bai prestazio-sistemarako sarbidea oinarritzen duten arazo ekonomikoei aurre egin behar dietenak. Beraz, DSBE jasotzeko baldintzak betetzen dituzten pertsonak hartzen ditu barnean, baina baita, premia-egoeran egon arren, eskuratzeko administrazio-baldintzak betetzen ez dituztenak ere.

(% 16,5) datoz batez ere. Argi dago, beste azterlan batzuetan adierazi bezala, Euskadiko familia pobreen diru-sarreretan oso garrantzi desberdina dutela errentak bermatzeko euskal sistemako diru-sarrerak eta estatu-mailako babes-sistemakoei, eta ikusteko dago zer neurritan aldatuko duen BGDak egoera hori.

Bestalde, datuek agerian uzten dute euskal sistema gai izan dela desberdintasuna areagotzeko prozesua arintzeko. Izan ere, babes-sistema horren ekintzarik gabe, diru-sarreraren banaketan egoerarik ahulenean den % 10aren (D1) batez besteko diru-sarrera garbier jaitziera % 21,3koa izango zatekeen 2008 eta 2020 artean, euro konstantetan. Sistemak ekarpen positiboa egiten du egoerarik ahulenean dagoen bigarren taldean ere (D2). Talde horren batez besteko diru-sarrerak % 2,0 igo dira prezio konstanteetan 2008 eta 2020 artean, eta emaitza hori DSBE/EPO/GLL sistemaren ekarpenari esker lortu du. Laguntza hori gabe, talde horren diru-sarrerak % 3,3 jaitziko ziratekeen.

3. grafikoa. Batez besteko diru-sarrera baliokideen bilakaera, DSBE/EPO/GLL* duten eta ez duten errenta-taldean arabera. 2008-2020 aldian

Iturria: PGDI 2020.

* Prezio-mailen aldaketan eragina kontuan hartzeko, diru-sarrerak prezio konstanteen bidez hartu dira kontuan.

Inkesten bidez egindako analisiak alde batera utzita, DSBEa jasotzen duten pertsonen espedienteen analisiak adierazten du DSBEak pobrezia murrizteko ahalmen handia duela prestazioa jasotzen dutenen artean. Ildo horretan, Diru Sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko Euskal Sistemaren Legerako Oinarrien Dokumentuak diru-sarrerak bermatzeko euskal sistemaren eraginkortasuna beste ikuspegi batetik kuantifikatzea ahalbidetzen duten datu batzuk jasotzen ditu. Azterketa horren arabera³⁰, DSBEa jasotzen duten pertsonen % 82,8 pobrezia larriaren daude beren diru-sarrerekin; esaterako, 65 urtetik gorako pertsonak buru dituzten familia-unitateen % 55 dago egoera horretan, eta lau kide edo gehiagoko familien % 96. DSBEa eta, hala badagokio, EPOa jaso ondoren, pobrezia larriaren tasa % 9,8ra jaisten da biztanleria horretan; hau da, % 90 inguru. Pobrezia larria murrizteko ahalmenik handiena pertsona bakarreko familietan eta 65 urtetik gorako pertsonak buru dituzten familietan lortzen da, eta kasu horietan ia erabat desagerrarazten dira pobrezia larriko egoerak. Aldiz, oraindik ere maila altuetan daude —premia-egoeren murrizketa-ehuneko txikiagoekin— hiru kide edo gehiagoko familiak eta seme-alabak ardurapean dituzten familiak.

³⁰ Kasu horretan, pobrezia larriaren atalasea (batez besteko errenta baliokidearen % 40tik beherako diru-sarrerak) aplikatzen zaie DSBEa jasotzen duten familia-unitate guztiei.

4. kapitulua.

Gizarteratzearen arloko erakunde eta eragileen balorazioa

4.1. Sarrera

Sarrerako atalean adierazi bezala, IV. Planaren jarraipen- eta ebaluazio-prozesuan zehar izaera kualitatiboko kontsulta-prozesu bat egin da erakunde publiko guztiekin (Eusko Jaurlaritzako sailekin, foru-aldundiekin, 20.000 biztanletik gorako udalekin eta EUDELekin) bai eta gizarteratze-politiken esparruan inplikaturik dauden Hirugarren Sektorereko erakundeekin ere, hiru elementu orokorren inguruan duten iritzia jakiteko:

- Gizarteratzeko IV. Planaren balorazio orokorra.
- IV. Planaren emaitzei eta eraginari buruzko pertzepzioa.
- COVID-19ak eragindako egoera berriaren definizioa eta lehentasunak V. Planari begira.

Kontsulta-prozesua amaitu ondoren, betetako 33 galdetegi jaso ziren, hau da, % 50eko erantzun-tasa. Jasotako galdetegietatik, bederatzi Eusko Jaurlaritzan lan egiten duten pertsonenak ziren, hamabost toki-erakundeetako —aldundiak eta udalak— ordezkariak, eta bederatzi gizarte-ekintzako hirugarren sektoreko agenteenak³¹. Emaitzak aztertzean, datuak eta iritzia modu agregatuan aurkezten dira; hau da, ez dira erakunde-mota, jarduera-eremua edo lurraldea bereizi, eta galdetegiak anonimoak dira.

Azkenean galdetegiari erantzun dioten pertsonenak eta/edo erakundeek ez dute ordezkatzeko, ez estatistikoki ez instituzionalki, gizarteratzearen eremuan lan egiten duten erakunde eta eragile guztiak. Dena den, haien iritziei esker jakin dezakegu sektorearen zati handi batek zer ikuspegi duen Gizarteratze Aktiboko Planaren eraginari eta haren emaitzei buruz.

Ildo horretan, galdetegiaren helburua ez da sektorean esku hartzen duten pertsonen lagin estatistikoki esanguratsu baten iritzia jasotzea, ezinezkoa baita, baizik eta eragilerik adierazgarrienen iritzia jakitea, eta inplikaturik dauden erakunde guztiei ebaluazio-prozesu horretan parte hartzeko eta iritzia adierazteko bide bat eskaintzea.

4.2. IV. Planaren balorazio orokorra

a) IV. Planaren ezagutza eznahikoa

Galdetegiko lehen galdera erakundeek IV. Planari buruz duten ezagutzari buruzkoa da. Kasu honetan, ezin da ezagutza zabal edo orokorraz hitz egin; izan ere, Planaren hedape-

---

³¹ Erakunde informatzaileen zerrenda zehatza 1. eranskinean dago. Gure eskerrik beroenak helarazi nahi dizkiegu.

nean inplikaturako erakundeen % 40k gutxi ezagutzen duela adierazi du, eta % 60k, berriz, asko edo dezente ezagutzen duela.

Erantzunak erakunde-motaren arabera aztertuz gero, ikusten da foru-aldundiak direla Planaren ezagutza-mailarik handiena dutenak (informatzaileen % 100ek adierazi dute nahikoa edo asko ezagutzen duela). Gizarte-erakundeen kasuan ere, ezagutza-maila batezbestekoa baino nabarmen handiagoa da (% 76k adierazi du asko edo nahikoa ezagutzen duela). Udalei dagokienez, ezagutza-maila ertaina da, eta Eusko Jaurlaritzan, berriz, txikiena da ezagutza-maila (% 44).

Alde horretatik, IV. Planaren hedapenean zuzeneko erantzukizunak dituzten hainbat erakunderen artean ezagutza-maila urria izatea nahikoa kezagarria bada ere, gogorarazi behar da plana indarrean egon den bitartean aldaketa handiak gertatu direla administrazio publikoen barruan, eta horrek ezjakintasun-maila handiagoa ekarri ahal izan duela.

b) IV. Planaren balorazioa, nahikoa positiboa

Bigarrenik, inkestatutako pertsonen IV. Plana bere osotasunean baloratzeko eskatu zitzaien. Kuantitatiboki, planaren balorazio orokorra nahikoa positiboa da (6,2 puntu 1etik 10era bitarteko eskala batean, 0 batere egokia eta 10 guztiz egokia izanik).

Planaren indar eta ahuleziei buruz galdetuta, ahuleziei buruzko erantzunak askoz ugariagoak dira, edozein ebaluaziotan bezala. Horien artean, honako hauek nabarmentzen dira: Planaren lidergoa, planaren garapenaz arduratzen diren erakundeen inplikazioa, jardueren zehaztapena eta fokalizazioa, esleitutako baliabide ekonomikoak, kolektibo edo behar zehatzei buruzko neurririk eza, adierazlearen garapen eskasa edo Gizarte Ekintzako Hirugarren Sektoreak diseinuan eta garapenean izandako parte-hartze eskasa.

Hurrengo taulan, labor-labor, erakundeek IV. Planari egozten dizkioten indar eta ahulezia nagusiak jaso dira.

21. taula. IV. Gizarteratze Planaren ahuleziak eta indarrak

Ahuleziak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Anbizio-maila eskasa. ▪ Benetako lidergoa lortzeko zailtasunak, jardueren jarraipenaz eta Planaren ebaluazioaz harago, jarraipen oso tartekatua eta jarraipenik gabea eginez. ▪ Gizarte-bazterkeriako egoeretan erantzukizun handiak dituzten sistema jakin batzuetatik benetako inplikazioa lortzeko zailtasunak ▪ Zehaztasun gutxi eta fokalizazio eskasa lehentasunezko neurri eta jarduketetan, eta neurrien bideragarritasuna ez aztertzea. ▪ Jarduketa gehiegi, benetan jarduteko dauden aukerekin alderatuta. ▪ Ez dira behar bezala zehaztu erakunde-maila bakoitzak Planaren esparruan gizarteratzeko politiketara bideratu behar dituen baliabide ekonomikoak. ▪ Helburu gehienak ez dira bete. ▪ Ez dago kalteberatasun bereziko egoeran dauden hainbat kolektiboren premiei heltzeko neurri espezifikorik. ▪ Adierazlearen garapen eskasa eta benetako egutegirik eza. ▪ Enpleguaren gehiegizko pisua gizarteratzeko oinarritzko tresna gisa. ▪ Herritar guztien sentsibilizazioa/erantzunkidetasuna sustatzeko neurri gutxi. ▪ Gizarte-ekintzako hirugarren sektoreak ez du parte hartu diseinuan eta garapenean.
Indarrak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Parte hartzeko prozesua Planaren lanketan. ▪ Sektoreartekotasuna, zeharkakotasuna eta diziplinartekotasuna, bazterkeriaren kausa anitzeko aborlatze batetik abiatuta. ▪ Oinarri duen kontzeptu-esparruaren sendotasuna, bazterkeria kausa anitzeko fenomeno gisa aitortzean oinarrituta.

- Beste plangintza-tresna batzuekin sinergiak ezartzea.

c) Diagnostikoaren eta IV. Plana egiteko prozesuaren balorazio positiboa

Era berean, IV. Plana egiteko prozesuaren inguruko pertzepzioari buruz galdetu zitzairen erakundeei. Kontsultatutako erakundeeek 10etik 6,7ko balorazioa eman diote proiektua diseinatze-ko egin zen prozesuari. Erakundeeek emandako puntuaziorik altuenen artean, positiboki nabarmentzen dira elaborazio-prozesuaren partaidetza eta diagnostikoaren egokitzapena, bai eta Planaren beraren integritasuna eta sektoreartekotasuna ere. Aitzitik, punturik negatiboenak ematen dituztenek uste dute Plana jarduketean bildumatzat hartzeko arriskua dagoela, eta parte-hartze aktiboagoa eskatzen dute gizarte-ekintzako hirugarren sektorearentzat.

22. taula. IV. Gizarteratze Plana egiteko prozesuaren indarrak eta ahuleziak

Indarrak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prozesuaren partaidetza-osagai sendoa. ▪ Ardatz, helburu eta xedeen definizio egokia. ▪ Sailen arteko eta erakundeen arteko izaera. ▪ Koherentzia beste plan eta sistema batzuekin.
Ahuleziak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lekukotasunezko parte-hartze prozesua, hirugarren sektorearen parte-hartze eskasa. ▪ Benetako akordioak eta konpromisoak adosteko ahalmen urria. ▪ Administrazio bakoitzak dagoeneko aurreikusitako jarduketean katalogoa.

d) Planaren koordinazioarekin, dinamizazioarekin eta jarraipenarekin lotutako alderdien balorazio ez hain positiboa

Plana indarrean egon den hiru urteetako koordinazio-, dinamizazio- eta jarraipen-prozesuaz galdetu zaienean, erakundeeek puntuazio zertxobait txarragoa eman dute: 10 puntutik 5,8. Indarren artean, urtero egiten diren jarraipen-prozesuen sistematizazioa eta aldizkakotasuna nabarmentzen dira. Aitzitik, Plana bultzatzeko eta modu eraginkorrean hedatzeko dinamizazio eta koordinazio handiagoa eskatzen da, bai eta ebaluazio-adierazleak planaren emaitzetara eta eraginera birbideratzea ere.

23. taula. IV. Planaren koordinazioaren eta jarraipenaren indarrak eta ahuleziak

Indarrak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ebaluazio- eta jarraipen-prozesu sistematikoak eta jarraituak garatzea.
Ahuleziak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ebaluazioak arreta handiegia jartzen du gauzatzean, eta ez emaitzetan. ▪ Dinamizazio eskasa Plana hedatzeko. ▪ Koordinazio eta konpromiso gutxi sektoreen artean.

4.3. IV. Planaren emaitzen balorazioa

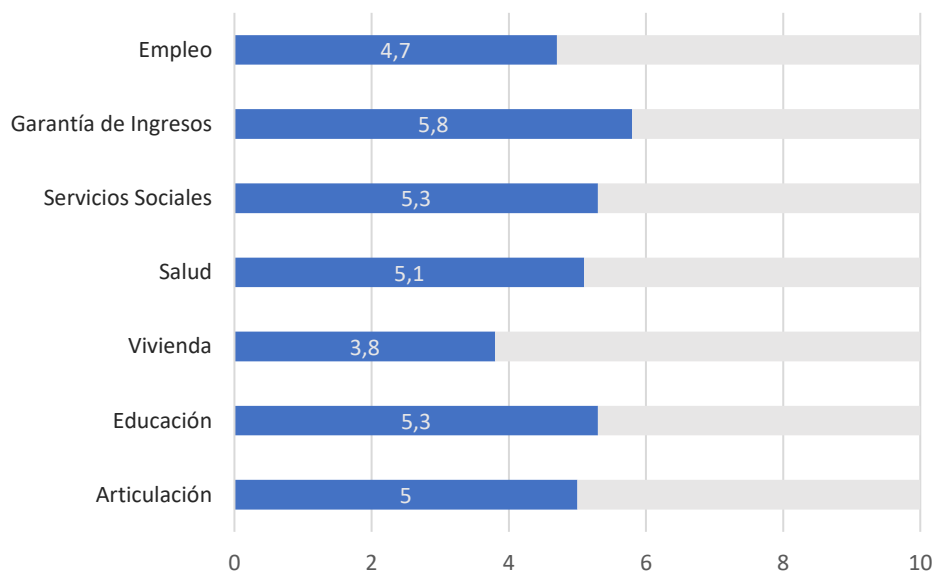
a) Planaren helburuen betetze-maila: onartuta

Plana hedatzeari dagokionez, 2018-2020 aldian Planaren zazpi helburu estrategikoetako bakoitzari lotutako neurrien edo jardueren garapen-maila balioesteko eskatu zitzairen erakundeei, 0 batere garatu gabe edo gutxi garatuta eta 10 erabat garatuta izanik. Erakundeek, batez beste, 5eko puntuazioa eman diote Planean ezarritako helburuen garapenari.

Helburu bakoitzaren betetze-mailari buruzko puntuazioak batez besteko puntuazioaren arabera aztertzen badira, bi helburu batezbesteko horren azpitik daudela ikus daiteke, bost batezbestekoaren inguruan eta bi argi eta garbi gainetik:

- Gainditzetik urrunen dauden helburuak Enpleguarekin (4,7) eta Etxebizitza eskuratzearekin (3,8) loturikoak dira.
- Puntu gehien lortu dituzten helburuak Diru Sarrerak Bermatzeari (5,8), Gizarte Zerbitzuei eta Hezkuntzari (5,3) buruzkoak dira.
- Tarteko eremuan, beste bi helburu estrategikoak daude: Osasuna (5,1) eta Artikulazioa eta Koordinazioa (5).

4. grafikoa. IV. Planaren helburuen garapenari buruzko balorazioa (2018-2020)

Oro har, esan daiteke kontsultatutako erakundeek eta organismoek Planaren garapenari buruz duten pertzepzioa zertxobait kaskarragoa dela urteko jarraipen-prozesuetan jarduketan benetako betetze-mailari buruz bildutako informaziotik datorrena baino. Ildo horretan, gogorazi behar da IV. Plana indarrean egon den bitartean, erakundeen txostenaren arabera, aurreikusitako jarduketan % 87,1 abiarazi³² direla.

³² Abiarazitakotzat joko dira bai ezarritako jarduketak, bai hasitakoak.

Egia da, hala ere, ezarrita dauden jarduketak bakarrik hartzen badira kontuan —hau da, gauzatzeko-maila handia dutenak—, betetze-ehunekoa % 45,9ra jaisten dela; beraz, hori bat dator erakundeek IV. Planaren garapenari buruz duten pertzepzioarekin. Jarduketek³³ benetako betetze-mailaren eta erakundeek jarduera horri buruz duten pertzepzioaren arteko desoreka aztertuz gero, honako hau ondorioztatzen dugu:

- Diru-sarrerak bermatzeko ardatzak erabat ezarritako jarduketaren ehunetik txikiagoa du (% 20); hala ere, erakundearen pertzepzioa da Planaren garapenik handiena duen helburua dela (5,8/10)³⁴. Neurri txikiagoan bada ere, desoreka hori bera gertatzen da Artikulazio eta Koordinazioaren ardatzean, eta gaitutakotzat jo da, nahiz eta benetan ezarritako jarduketak % 30 baino gutxiago izan.
- Aitzitik, Etxebizitzaren kasuan, dagoeneko ezarrita dauden jarduketaren ehunekoa altuenetakoa da (% 56), eta, hala ere, entitateen ustez, garapenik txikiagoa du (3,8/10). Il-do horretan, Hezkuntzaren ardatzak du ezarritako jarduketaren ehunetik handiena (% 79), eta 10etik 5,3ko balorazioa baino ez du.

a) IV. Planaren eragina: positiboa, oro har...

Planaren hedapenean inplikaturik dauden erakundeek hau ere galdetu zitzaizkien: ea zer pertzepzio zuten Planaren neurriek haien hartzailerik teorikoengan izandako eraginari buruz —alegia, gizarte-bazterkeriako egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonengan—, eta 0tik 10erako eskalan baloratzeko eskatu zitzaizkien. Oro har, Planaren neurriek hartzailerik izan daitezkeen pertsonengan duten eragina positiboki baloratu da: 10etik 6,5.

Pobrezia- edo bazterkeria-egoerak murrizteari ekiteko orduan, honako hauek dira Planaren indarrak:

- Diru-sarrerak bermatzeko eta etxebizitza eskuratzeko prestazioak indartzea.
- Gizarte- eta lan-arloko laguntzako jarduketak integralak, enplegarritasuna hobetzeko programak eta desgaitasuna duten pertsonen enplegua babesteko programak.
- Aurrerapausoak programa espezializatu jakin batzuk ezartzean.
- Oro har, pandemiaren ondorioei aurre egiteko berariaz abian jarritako jarduketak.

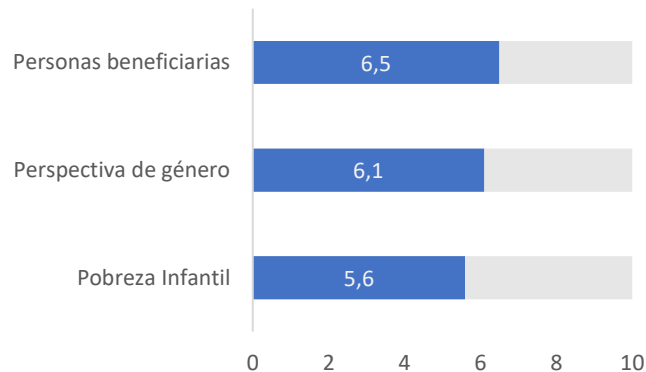
Aitzitik, hobetu beharreko alderdien artean, honako hauek aipa daitezke:

- Ez dago arreta-eredu partekaturik.
- Sarearen atomizazioa eta arreta integratua emateko zailtasunak.
- ikuspegi asistentzialistegia (enplegua eta gizarte-zerbitzuak), prebentzio-ikuspegi eza.
- Onuradun izan daitezkeenek eskuratzeko gabeziak, ostatu-baliabiderik eza.
- hartutako neurrien benetako eragina baloratzeko zailtasunak.

³³ Gauzatzeko-maila handia (% 60tik gorakoa) duten jarduketak bakarrik kontuan hartuta, eta ez hasitako jarduerak soilik.

³⁴ Agian pertzepzio horri lagundu egin dio Diru Sarrerak Bermatzeko eta Gizarteratzeko Legea erreformatzeko aurre-proiektu berri bat egin izanak.

5. grafikoa. IV. Planaren eraginaren balorazioa

b) ... nahiz eta ez izan hain positiboa emakumeen eta haurren kasuan

Planaren eragina ikuspegi zehatzago batetik aztertzerakoan, genero-berdintasunaren ikuspegitik, alegia, erakundeen balorazioak behera egiten du zertxobait, baina positiboa izaten jarraitzen du, 6,1 puntu 10etik. Alderdi positiboen artean, honako hauek dira aipatzekoak:

- Administrazioaren koordinazioan egindako aurrerapenak, besteak beste, enpleguaren kalitatea hobetzeko.
- Programa jakin batzuetan sartzeko diskriminazio positiboko neurriak.
- Genero-ikuspegia txertatzea kontratazio publikoko klausuletan.

Aitzitik, garatzeko dauden eremuen artean, honako hauek aipatzen dira:

- Erakundeen arteko koordinazio-jarduerak hobetzea.
- Indarkeria matxistatik haratago, bazterkeriaren arloan genero-ikuspegia txertatzea, adibidez, prestazioak eskuratzeari lehentasuna emanez.
- Genero-ikuspegiari lotutako kalteberatasun bereziko egoeren balorazioa arautzea: babesgabetasuna, guraso bakarrekoa izatea, prostituzioa, immigrazioa, espetxea...
- Genero-ikuspegia txertatzea auzoak birgaitu, berrurbanizatu eta berroneratzeko proiektu pilotuetan.

Azkenik, haur-pobreziaren murrizketari dagokionez, balorazioa zertxobait jaitsi da: 5,6 puntu, 10etik. Gai horri dagokionez, alderdi positibo gisa nabarmentzen dira hobekuntza sozioekonomikoa eta enpleguaren sorrera —COVID-19aren krisiaren aurretik—, eta gutxieneko diru-sarreraren prestazioak (DSBEa, GLLa eta udal-laguntzak) lortzeko erraztasuna. Aitzitik, egiteke dauden ekintza-eremuen artean, honako hauek nabarmentzen dira:

- Prestazio ekonomikoen eredia adingabeak dituzten familia-unitateetara zabaltzeko beharra, bereziki kalteberenak diren unitateetara (egoera kronifikatua, ijito-etnia, guraso bakarrekoak).

- Prebentzio-ikuspegia duten neurriak garatzea.
- Gazteen emantzipazio-prozesuak hobetzea.
- Adingabeentzako eta gazteentzako jarduera-programak ezartzea auzo kalteberetan.
- Familiari laguntzeko beste neurri batzuk garatzea, hala nola seme-alabengatiko kengkariak orokortzea PFEZn.

4.4. Gizarteratzeko V. Planaren orientazioa

Erakundeei bidalitako galdetegiaren azken zatian, hurrengo Gizarteratzeko Euskal Planak izan beharko lituzkeen orientabideak aztertu ziren. Honako hauek izan ziren proposatutako gai zehatzak: COVID-19aren krisiaren eragina, eta lehentasunezko kolektibo, behar, helburu eta jarduerak, V. Planari begira.

a) COVID-19aren eragina: kolektibo eta behar berriak

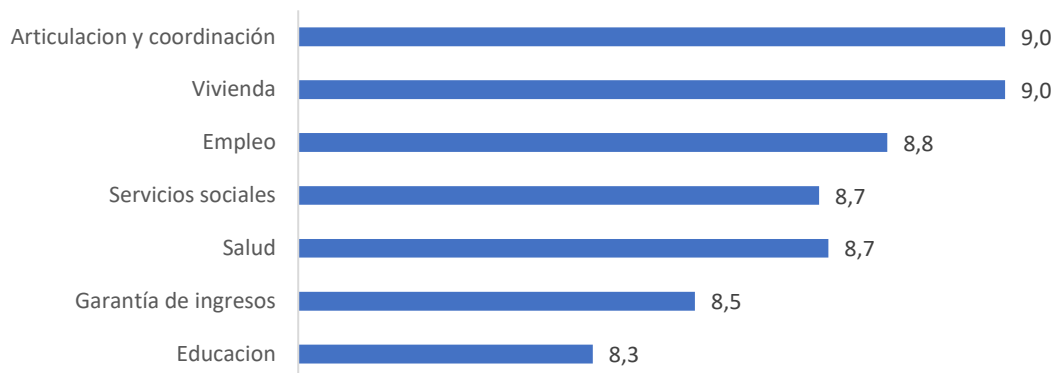
Erabateko adostasuna dago, nola ez, COVID-19aren krisiaren balorazioan, eta oso negatibotzat jo da, haren inpaktua oso handia izan da eta. Egoera berri honetan, erakundeen iritziz arreta berezia behar duten premia eta kolektibo berrien artean, honako hauek nabarmentzen dira:

- Pandemiaren eraginari dagokionez, krisi ekonomikoak gogorren jo dituen lan-sektoreei lotutako pertsonengan jarri behar da arreta; zerbitzu publikoak eskuratzeko edo enplegu bat eskuratzeko eten digitalak eragindako pertsonengan, pandemian zehar arazo hori larriagotu egin baita; gizarte- eta hezkuntza-desabantailako egoeran dauden adingabeengan, egoera hori eten digitalaren eta kalitatezko hezkuntza-baliabideak eskuratzeko ekitaterik ezaren ondorioz areagotu baita, eta, azkenik, prezazio eta zerbitzu guztietatik kanpo geratu diren profilen.
- Atzerritar jatorriko pertsonen taldeari dagokionez, komenigarritzat jo da arreta indartzea, bai bakarrik dauden gazte atzerritarrentzat, adin-nagusitasunera iristen direnako, bai administrazio-erregularizaziorik ez duten pertsonentzat, eta laguntza-sare txikia duten atzerritar emakumeentzat eta zainketen arloan lan egiten dutenentzat.
- Bizitegi-bazterketa larriko egoeran dauden edo egoteko arriskuan dauden pertsonak, Diru Sarrerak Bermatzeko Errentaren (DSBEaren) irismenetik kanpo geratzen direnak edo kondenatuta izan eta birgizarteratze-prozesuan daudenen kolektiboa.
- Isolamendu sozialeko egoeran dauden adinekoak, babesgabezia-egoeran diren helduak, edo nahi gabeko bakardade-egoeran daudenak.
- Egoera bereziki ahulean dauden beste kolektibo batzuk, hala nola indarkeria matxistaren biktima diren emakumeak eta/edo bizitza autonomoa egiteko laguntza behar duten ardurapeko adingabeak dituztenak, emantzipatu ezin diren enplegurik gabeko gazteak, eta guraso bakarreko familiak eta/edo familia ugariak.

b) Planaren helburuen lehentasuna eta baliozkotasuna

V. Planaren orientazioari begira, erakundeei galdetu zitzaie zer neurritan eutsi beharko lituzkeen IV. Planaren helburuei, eta, hala izango balitz, zeinek izango luketen lehentasunik handiena. Grafikoan ikus daitekeenez, erakundeek uste dute egungo helburu guztiek indarrean jarraitzen dutela Plan berriari begira, eta oso kalifikazio altua ematen diete (8,3tik gorako puntuazioa, guztietan).

6. grafikoa. V. Planean helburu bakoitzari eman beharko litzaiokeen lehentasuna

Puntuazio handia izateagatik nabarmentzen dira Artikulazio eta Koordinazioaren eta Etxebizitzaren esparruak; aldiz, Hezkuntzak eta Diru Sarrerak Bermatzeak balorazio txikiagoa lortu dute lehentasunari dagokionez. Nolanahi ere, datuak interpretatzerakoan, ezin da ondorioztatu puntuaziorik txikiena duten arloak garrantzi txikiagokotzat jotzen direnik, baizik eta ziur asko besteak baino garatuago daudela eta, beraz, ez dutela bultzatzeko beharrik.

Ildo horretan, egiaztatu da alderantzizko kointzidentzia dagoela erakundeek arlo jakin batzuek izan duten garapenari buruz duten pertzepzioaren eta Plan berrian lehenesteko behararen artean. Hala, adibidez, erakundeek uste dute Etxebizitzaren eremua garapenik txikiena izan dutenetako bat dela (3,8/10), eta lehentasunik handienekotzat jo dute (9/10). Ildo beretik, dagoeneko ezarrita dauden jarduketaren ehuneko txiki samarra (% 30) duen Artikulazio eta Koordinazio arloa oso lehentasunekotzat jo da V. Planari begira. Aitzitik, Diru Sarrerak Bermatzeko Arloa, erakundeen arabera garapenik handiena izan duena (5,8/10), ez da lehentasunekotzat jo Plan berriari begira.

c) V. Planean lehenetsi beharko liratekeen jarduketak

Ikuspegi espezifikokoago batetik, erakundeei galdetu zitzaizen zer jarduketa zehatz txertatu beharko liratekeen V. Planean, lehendik IV. Planean egon ala ez alde batera utzita. Orobat, jarduketa horietako batzuk erakunde informatzaile bakoitzak erreferentetzat edo eragiletzat hartzen dituen esku-hartzei dagozkie.

24. taula. V. Planari begira lehentasunekotzat jotzen diren jarduketak, erakundeen arabera

Enplegua	Jarduketak
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LANBIDEn eraberritzea eta modernizazioa. ▪ Laneratzeko laguntza osagarriak emateko proiektu pilotuak garatzea (kontziliazioa, garraioa, laguntza ekonomikoak). ▪ Kualifikazio- eta laneratze-ekintza konbinatuen esperientzia pilotuak diseinatzea, langabetuen eta baztertuen enplegarritasuna hobetzeko. ▪ Gizarteratzeko eta laneratzeko ekintza berritzaileak eta proiektu bereziak sustatzea. ▪ Gazteak, desgaituak edo iraupen luzeko langabeak kontratatzeako programak. ▪ Ekintzailetzarako laguntza- eta finantzaketa-programak bultzatzea laneratzeko enprezentzat, arreta berezia jarrita aukerako sektoreetan (merkataritzan, enplegu zurian eta enplegu berdean). ▪ Gizateak dagoeneko martxan dituen Lagundutako Enpleguko Programak bultzatzea, laneratzeko enpresetan prozesuak amaitzen dituzten pertsonentzat. ▪ Enplegu inklusiboaren alde egitea, laguntza-figurak sustatzea eta desgaitasuna duten

	<p>personentzako orientazio- eta laguntza-zerbitzu espezializatuak garatzea.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Emakume langabeak maskulinizatutako lan-zereginetan prestatzeko eta kontratatzeko proiektuak.
Diru-sarreraren bermea	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Diru-sarrerak bermatzeko politikak indartzea. ▪ Diru Sarrerak Bermatzeko Sistematik —DSBEa, GLLa eta abar— kanpo geratzen diren pertsonen eta familien oinarrizko premiak estaltzea. ▪ Prestazioen kudeaketa eraginkorragoa eta berdintasunezkoagoa ahalbidetzea. Lan-karga murriztea GLLen kudeaketan. ▪ Haurtzaroko pobrezia eta gizarte-bazterketako egoerei berriaz heltzea, eta Haurren Europako Bermea autonomia-erkidegoan ezartzea. ▪ Prestazioen kudeaketa integratzea eta BGLaren kudeaketa-eskumenak bereganatzea. ▪ Fiskalitatearen ekitatea hobetzea, hala nola PFEZeko kenkarien unibertsalizazioa. ▪ Ardurapean adingabeak dituzten familien tratamendua hobetzea, bereziki ahulenak direnena (egoera kronifikatua, ijito-etnia, guraso bakarrekoak, desgaitasunen bat dutenena).
Gizarte Zerbitzuak	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gizarte Zerbitzuen Zorroari buruzko Dekretua berrikustea. ▪ Mapan aurreikusitako zuzkidurak garatzea Gizarte Zerbitzuen sektore guztietan. ▪ Zorroari buruzko Dekretutik kanpo uzteko zentro eta zerbitzuen baldintza materialak eta funtzionalak arautzea. ▪ Diagnostiko sozialeko tresna sinplifikatzea eta tresna erabilerrazago bat artikulatzea lehen mailako arretatik bigarren mailako arretara bideratzeko lana erraztuko duena. ▪ Bazterkeria komunari arreta emateko eredia ezartzea, eskubideetan, laguntzetan, pertsonarengan oinarrituriko arretan eta bizi-kalitatean oinarrituta. ▪ Bazterkerian dauden pertsonentzako eragile espezializatuen sare integral bat ezartzea, diagnostikoko, laguntzako eta ibilbide personalizatuko prozesu osoa barne hartuko duena, eta prozesu osoan erreferentziazko pertsona bat ezartzea. ▪ Sare horren lana kudeatu eta koordinatuko duen plataforma informatiko bat garatzea. ▪ Jarduera espezifikoak garatzea kolektibo kalteberek (bakarrik dauden pertsonak, adinekoak, egoera irregularrean daudenak, espetxean daudenak, prostituzioan aritzen direnak, indarkeriaren biktimak eta abar). ▪ Gizarte-babesgabetasuneko egoeran dauden adinekoei arreta emateko ostatu-baliabide egokiak diseinatzea. ▪ Laguntza sozialeko, sozioedukatiboko eta psikosozialeko programak ezartzea, pertsonen hurbiltasuna eta harreman-modu berriak ikastea ahalbidetuko dutenak. ▪ Arretarako baliaibide mistoak sustatzea bigarren mailako arretako hainbat gizarte-zerbitzuren artean, erabiltzaileen kontingentzia ugari erantzuteko, hala nola bazterkeriari, desgaitasunari, mendetasunari eta babesgabetasunari. ▪ Gizarte-bazterketako egoera larriak dauden, narriadura berezia duten eta arreta-sare tradizionalera egokitzen ez diren pertsonen laguntza intentsiboa emateko programak. ▪ Zentroak dibertsifikatzea eta metodologia berritzaileak ezartzea, bazterkeria-egoera larriak dauden pertsonen beharrei erantzuteko. ▪ Nahi gabeko bakardadeari aurre egiteko eta familia-loturak edo komunitatearekiko loturak galtzen dituzten pertsonak gizarteratzeko planak sustatzea. ▪ Pobrezia-egoeren eragin handiena jasaten duten eskualdeetan ekimen esperimentalak garatzea honako hauek bultzatzeko: komunitatearen presentzia, gizarte-harremanak, balioetsitako rolak sustatzea, gaitasun pertsonalak garatzea, autodeterminazioa eta harreman-ingurune inklusiboak. ▪ Desgaitasuna duten pertsonen bizimodu independentearen eredia bultzatzea eta gizarteratzea
Osasuna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Talderik kalteberenetan osasun mentalarekin lotutako zailtasunei eta gizarteratzeko eta baztertzeko prozesuetan duten eraginari heltzea. ▪ Baztertzeko pertsona gaixoentzako arreta hobetzea eta baztertzeko pertsonak arreta soziosanitarioaren hartzailerik gisa sartzea. ▪ Arriskuak eta kalteak murrizteko estrategia finkatzea, bai eta adikzioen tratamendua ere, bereziki arrisku edo kalteberetasun handiko egoeran dauden kolektiboetan. ▪ Gizarte-bazterkeriako egoeran dauden eta osasun-zerbitzuetara jotzen duten pertsonen laguntzeko tresnak garatzea. ▪ Nahasmendu mental kroniko larrien asistentzia-prozesua komunitatera bideratzea. ▪ Osasun-politiketan lehentasunezko zatitza ezartzea desberdintasunak gehien eragiten dien kolektiboaren osasun-arazoak (klase soziala, generoa, jatorrizko herrialdea, desgaitasun-

	na...).
Etxebizitza	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bizitegi-bazterkeriaren estrategia bizkortzea. ▪ Etxebizitza Sistematik etxebizitza eskuragarri dagoela bermatzea, Gizarte Zerbitzuek laguntza eta esku-hartze psikosoziala eta sozioedukatihoa eskaini dituzten. ▪ Etxebizitza publiko berrien eraikuntza sustatzea alokairu-erregimenean, eta etxebizitza pribatu gehiago atzematea programa publikoetarako. ▪ Etxebizitzarako eskubide subjektiboa aitortuta duten bizikidetzaren unitateei etxebizitza esleitzea. ▪ Gazteei eta eskubide subjektibo aitortua duten eta etxebizitza esleitu ezin zaien unitateei alokairua ordaintzeko laguntza ematen jarraitzea. ▪ Zeharkako esku-hartzea auzo pilotu kalteberetan, Hiri Berroneratze Integralaren bidez eta Hiri Kalteberatasunaren Inbentarioaren arabera, etxebizitza eta auzo osasungarriagoak eta inklusiboagoak lortzeko. ▪ Etxegabeteak prebenitzeko plan espezifikoak egitea, bai jabetzako etxebizitzetan, bai alokairuko etxebizitzetan, sustapen publikokoak zein jabetza pribatukoak izan. ▪ Hirugarren sektoreko beste administrazio eta erakunde batzuei etxebizitzak lagatzea, premia bereziak dituzten kolektiboentzako programetarako. ▪ Energia-pobreziari aurre egiteko prestakuntza- eta laguntza-programak.
Hezkuntza	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gizarte-erakundeekin lankidetzan aritzea, 0 kuotaren tartearen matrikulazioa ahalbidetzeko. ▪ Programa osagarriak eta indartzekoak indartzea, bai eta absentismoa eta eskolagabetea desagerrarazteko lurralde-programak ere. ▪ Ikasle immigranteei hezkuntza-arreta egokia bermatzea, eskola inklusibo eta kulturarteko baten barruan. ▪ Prestakuntza- eta enplegu-ekintza berritzaile integralen diseinua sustatzea, arreta integraleko proiektu bereziak garatuta. ▪ Sareko lana areagotzea, gizarte- eta osasun-arloko eta hezkuntza-arloko lankidetzaren bidez, behar duten ikasleei erantzun integrala emateko. ▪ Oinarrizko Lanbide Heziketaren eta Erdi Mailako Lanbide Heziketaren eredu bat diseinatzea, laguntza-premiak dituzten ikasleen premiei erantzuteko, batez ere adimen-degaitasuna dutenei. ▪ Ikastetxeetan hainbat kapital sozialen banaketa homogenea bermatzea.
Artikulazioa eta koordinazioa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eusko Jaurlaritzak lidergoa indartzea. ▪ Sistemen arteko koordinazio-tresnak eta gizarte-zerbitzuen —etxebizitza, enplegua, osasuna, hezkuntza— arteko jarduketara integratuak garatzea, bereziki kasu konplexuak artatzeko. ▪ Eskualdeko unitateen edo antzekoen alde egitea, sistemen arteko artikulazioa hobetzeko. ▪ Landa-ingurune jarduerak birpentsatzea; izan ere, baliabide gutxiago daude pertsonarik ahulentzat, eta zailtasun handiagoa dago baliabide gehiago dituzten beste eremu batzuetara joateko. ▪ Prebentzio-ikuspegia eta ikuspegi komunitarioa duten neurriak garatzea. ▪ Gazteen emantzipazio-prozesuak hobetzea ikuspegi integral batetik. ▪ Gizarte-bazterkeriako egoeran dauden pertsonen eta/edo haiek ordezkatzeko dituzten erakundearen parte-hartze zuzena sustatzea gizarteratzeko programen diseinuan, zentzuen kudeaketan eta gizarte-politiken aplikazioan. ▪ Auzo kalteberetan jarduera-programak garatzea adingabe eta gazteentzat. ▪ Bazterkerian genero-ikuspegia txertatzea, indarkeria matxistatik haratago; kalteberatasun handiko egoeren balorazioa arautzea: babesgabetasuna, gurasobakartasuna, prostituzioa, immigrazioa, espetxea... ▪ Era guztietako indarkeriaren eta/edo salerosketaren biktima diren eta zerbitzu eta baliabideetara goiz iristen diren emakumeen kopurua handitzea, arreta berezia jarrita zerbitzuak eta baliabideak eskuratzeko aukera gutxiago dutenetan. ▪ Eskuragarritasunerako eskubidean aurrera egitea. ▪ Ezagutzaren kudeaketa eta berrikuntza soziala hobetzea (graduondoko ikasketak, udako ikastaroak, jardunbide egokiak...). ▪ Gizarteratzeko euskal sistemaren legitimitate soziala bermatzea. ▪ E-inklusioa, herritartasun aktiboa eta informazioarako sarbidea bermatzea; eten digitalari heltzea prestakuntzako eta laguntzako programa espezifikoaren bidez. ▪ Zerbitzuen eta programen ebaluazioa sustatzea.

- Berezko aurrekontu-esleipena.
- Justiziaren eremuko jarduketak txertatzea.
- Gizarte Ekintzako Hirugarren Sektorereko (GEHSko) erakundeen parte-hartzea indartzea Planaren diseinuan, gauzatzean eta ebaluazioan.
- Arreta-eredu komunitarioa indartzea GEHSko erakundeetan.
- Gizarteratzeko politiken eraginari buruzko balorazio-sistema hobetzea.

5. kapitulua.

IV. Planaren amaierako ebaluazioaren oinarriko emaitzak

Txosten honen ondorio orokor gisa, eta planteamendu murriztaile samarra izan badaiteke ere, sarreran planteatutako ebaluazio-galdera nagusiei erantzuten zaie atal honetan, IV. Planaren ebaluazio-prozesuan zehar jasotako informazioaren analititik abiatuta.

5.1. Zenbateraino bete dira IV. Planean aurreikusitako jomugak eta jarduketak? Zer balorazio egin dute erakundeek horri buruz?

IV. Planean aurreikusitako helburu eta jarduketan betetze-maila erakundeek eurek emandako informazioaren arabera baloratu da³⁵. Betetze-maila aldatu egiten da analisi-mailaren arabera (7 helburu estrategiko, 34 jomuga eta 148 jarduketa inguru):

- Helburuei dagokienez —mailarik orokorra—, IV. Planaren betetze-maila oso handia da. Helburu guztiak jo dira ezarritzat, hau da, aurreikusitako jomugen % 60 baino gehiago aktibatu da.
- Jomugei dagokienez, betetze-ehuneko orokorra apur bat txikiagoa da: jomugen % 61,8k betetze-maila handia du, % 35,3 hasitzat jotzen da eta soilik % 2,9 jotzen da inaktibotzat.
- Azkenik, jarduketei dagokionez —mailarik zehatzena—, hau dioskute datuek; jarduketan % 45,9k garapen-maila handia izan du; % 41,2k garapen-maila txikiagoa izan du, eta % 12,8 ez da aktibatu.

Esku hartzeko eremuei dagokienez, Osasunaren ardatza nabarmentzen da, betetze-maila handiagatik³⁶, jarduketan % 100 aktibatu baita; horren atzean datoz Hezkuntza (% 92,9), Gizarte-zerbitzuak (% 91,7) eta Enplegua (% 88,5). Aitzitik, hasi ez diren jarduketan edo informazio nahikorik ez duten jarduketan ehuneko aztertzean, eremu hauek nabarmentzen dira: Etxebizitza (% 31,25), Diru-sarreraren bermea (% 20) eta Artikulazioa eta Koordinazioa (% 16,7).

Puntu honetan, hau nabarmendu behar da: IV. Planaren hedapenak COVID-19aren pandemiak eragindako krisiarekin bat egin duela kontuan izanda, betetze-maila orokorrari buruzko datuek agerian jarri dute sistemak ondo funtzionatu duela, erantzun goiztiarra eman baita krisiaren ondorio sozioekonomikoak ahal den neurrian arintzeko mekanismoak aktibatuta. Are

³⁵ Planaren betetze-maila aztertzen duen 2. atalean eta 3. eranskinean ageri da garatutako jarduketei buruzko informazio zehatza —eta zenbateraino garatu diren—, baita martxan jarri ez diren esku-hartzean inguruko xehetasunak ere.

³⁶ Aktibatutako jarduerak dira bai ezarritzat bai hasitzat hartzen direnak, gauzatze-mailaren arabera.

gehiago; COVID-19rik izan ezean, Planean ezarritako ibilbide-orriarekin lotura zuzena duten jarduketan betetze-maila handiagoa izango zatekeela pentsa dezakegu.

IV. Planaren hedapenean inplikaturako erakundeek benetan garatutako jarduketak biltzeaz gainera, erakunde horiek Planaren betetze-mailaz duten ikuspegia ere jaso dugu ebaluazio-prozesuaren barruan, alderdi biak alderatzeko.

Kontsultatutako pertsonen —erakunde publikoen zein pribatuen ordezkariak— «nahiko» nota eman diote Planaren helburuen garapen orokorrari (5/10). Ildo horretan, balorazioa bat dator benetan ezarritako jarduketaren ehunekoarekin (% 45,9) —puntuazioa apur bat altuagoa ere bada—, erakundeek emandako informazioaren arabera. Hala ere, analisia jarduketa-eremuen arabera egiten bada, desadostasunak agertzen dira benetako betetze-mailaren eta erakundearen ikuspegiaren artean. Hala, Diru-sarreraren bermea ardatza agertzen da ezarritako jarduketaren ehunekorik txikiena duen helburu gisa³⁷ (% 20), baina erakundearen iritzia da gehien garatu den helburua dela (5,8/10). Neurri txikiagoan, desfase hori Artikulazioa eta Koordinazioa ardatzean ere ematen da: nahiko bat eman zaio, nahiz eta benetan ezarritako jarduketak ez iritsi % 30era. Kontrako aldean dago Etxebizitza ardatza, zeinean ezarritako jarduketaren ehuneko handienetakoa baita (% 56), baina, hala ere, erakundeek puntuaziorik txikiena eman diote haren garapenari (3,8/10).

Zaila da zehaztea zergatik dagoen itxurako uniformetasunik eza gauzatutako jarduketei buruzko informazioaren eta haien garapenari buruzko ikuspegiaren artean, baina lotuta egon daiteke erakundeek helburu bakoitzari emandako lehentasunarekin. Izan ere, alderantzizko kointzidentzia dago helburu bati emandako lehentasunaren eta haren benetako garapenari buruzko ikuspegiaren artean. Hortaz, erakundeek pentsa dezakete arlo batzuk, duten garrantzia estrategikoagatik, gehiago garatu beharko liriatekeela, gaur egungo hedapen-maila aintzat hartu gabe. Beste azalpen batek zerikusia izan dezake Plana orokorrean ez ezagutzearekin eta, bereziki, beste erakunde batzuek eta/edo beste eremu batzuetan garatutako jardueren buruzko informaziorik ez izatearekin. Halaber, pentsa daiteke neurri bat hasitzat edo ezarritzat jotzeak egoera oso ezberdinak islatzen dituela, jarduketaren zehaztapen-mailak ere oso ezberdinak baitira, besteak beste.

5.2. Zein dira inpakturik handiena izan duten Planeko neurriak, pobretasun-eta bazterketa-egoerak prebenitzeari edo murrizteari dagokionez?

Aurreko orrialdeetan jasotako informazioak agerian utzi du Gizarteratze Aktiboko Euskal Planaren inpaktuaren ebaluazioa egiteko zailtasuna: prebenitu edo murriztu nahi ziren egoera batzuk zenbateraino aldatu diren azter daiteke —kontuan hartuta Planean ezarritako inpaktuari dagokionez lortu diren ala ez³⁸—, baina ia ezinezkoa da zehaztea erregistratutako aldaketek zerikusia duten ala ez Planean jasotako jarduketekin, baldintza sozioekonomiko orokorren aldaketarekin edo biek aldi berean. Zailtasun hori gizarte-politiken arloan esku hartzeko edozein planetan agertuko da. Izan ere, zaila izan ohi da plan horien ondorioak isolatzea eta zehaztea, salbu eta plan horretan jasotako jarduketa espezifikoak ardatz dituzten ebaluazio-metodologia empirikoak garatzen badira.

Erazagoa da, ordea, Plana ezartzeko ardura izan duten edo aurreikusitako jarduketaren hartzaileekin lan egiten duten erakunde eta pertsonen ikuspegia aztertzea. Planaren inpaktu orokorrari buruz galdetuta —0tik 10erako eskalan, 0 puntu balorazio oso negatiboa eta 10 balorazio oso positiboa izanda—, inkestari erantzun dioten pertsonen 6,5 puntu (10etik) eman dizkiote IV. Planaren inpaktuari. Horri dagokionez, nabarmentzekoa da puntuazio hori askoz handiagoa dela III. Planak bere azken ebaluazioan (2017) lortutako 4,29 puntuko baino.

Bazterketa-egoerak prebenitzen edo murrizten inpakturik handiena izan duten alderdiei dagokionez, hauek nabarmendu dituzte erakundeek:

³⁷ Gauzatze-maila altuko (% 60tik gora) jarduketak

³⁸ Alderdi hori sakon aztertzen da 3. kapituluan.

- diru-sarrerak bermatzeko eta etxebizitza lortzeko prestazioak handitzea,
- laguntza soziolaboraleko esku-hartze integralak,
- programa espezializatuak ezartzea,
- eta COVID-19aren ondorioei aurre egiteko martxan jarritako jarduketaren bereziak.

Planaren inpaktua genero-berdintasunaren ikuspegi zehatzetik aztertuta, erakundearen balorazioak zertxobait behera egin du, baina positiboa da oraindik: 10 puntutik 6,1. Emakumeen pobretasunaren gainean inpaktu positiboagoa duten neurrien artean hauek aipatzen dira:

- zenbait alderdi hobetzeko (enpleguaren kalitatea, adibidez) administrazioen koordinazioan izandako aurrerapenak,
- programa batzuetan parte hartzeko diskriminazio positiboa,
- eta kontratazio publikoko klausuletan genero-ikuspegia sartzea.

Azkenik, haurren pobretasuna murrizteko arlo espezifikoan ere positiboa da erakundearen balorazioa, baina puntu gutxiago eman dizkiote: 10 puntutik 5,6, hain zuzen. Haurren pobretasuna arintzeari dagokionez, alderdi hauek nabarmendu dira:

- hobekuntza sozioekonomikoa eta enpleguaren sorrera —COVID-19aren krisia baino lehenago—,
- eta gutxieneko diru-sarreraren prestazioak (DSBE, GLL eta udalen laguntzak) eskuratzeko erraztasuna.

5.3. Zer bilakaera izan dute pobrezia- eta bazterketa-egoerek —eta egoera horien atzean dauden faktoreek— Gizarteratze Aktiboko IV. Planaren indarraldian zehar?

Ikuspegi kuantitatibo hutsetik, honako hauek dira, labur-labur, Plana indarrean egon den bitartean gizarteratzeko eta gizarte-bazterketako prozesuei lotutako arazo eta beharrezko bilakaeraren inguruan agerian jarri diren elementurik garrantzitsuenak³⁹:

- Euskadin erregistratutako hazkunde ekonomikoaren eta enplegu-sorreraren mailak suspertu egin dira, COVID-19aren pandemiak eragindako krisi ekonomiko sakonaren ondoren, seguruenik arlo fiskalean eta monetarioan emandako erantzun azkar eta zabalari esker.
- Pobrezia-tasak egonkortzeko eta metatze-pobreziaren adierazleak murrizteko joera. Horren ondorioz, murriztu egin dira pobrezia errealearen tasak (EAE osoan, 2018ko % 6,1etik 2020ko % 5,6ra pasatu da). Hala ere, errentarik urriena duten biztanleen ehunekoa aintzat hartuz gero, pobrezia larriaren adierazleak gora egin du nabarmen (% 5,1etik % 6,1era), eta maximo historikora iritsi da 2020an. Euskadin egoerak izan duen narriadura —gure inguruko beste herrialde batzuetan izandakoa baino handiagoa— diru-sarreraren desberdintasunek gora egitearekin lotzen da batez ere. Hazkunde ekonomikoko testuinguruan, errenta urrienak dituzten taldeen diru-sarrerak gainerako biztanleenak baino neurri txikiagoan egin dute gora, eta gutxiengo pobreak eta gehiengo ez-pobreak arteko arrakala gero eta handiagoa da⁴⁰.

³⁹ Pobretasun- eta bazterketa-egoeren bilakaera zehatzago aztertzen da txosten honen 3.2 atalean.

⁴⁰ Gizarte-babeseko euskal ereduaren eraginkortasunarekin batera, Euskadin dauden pobrezia- eta desberdintasun-tasa txikiak azaltzen dituen arrazoiak bat produkzio ereduaren da, pobrezia- eta desberdintasun-tasa txikiak sortzeko gai baita, transferentziak egin baino lehen, ikuspegi konparatu batetik behintzat. Pentsa daiteke, beraz, Euskadi gai izan dela egoera on bat mantentzeko urteetan, bai aurrebanaketaren bai birbanaketaren ikuspegitik. Hala ere, azken urteetan, pobrezia primarioaren tasak gehiago hazi dira Euskadin gure inguruko beste herrialde batzuetan baino, eta gizarte-babeseko ereduak ezin izan du erabat bereganatu lan-merkatuaren funtzionamenduak eta babesteko kontribuzio-sistemak sortutako beharrezko egoerak. Beste era batera esanda, euskal produkzio-sarearen gaitasun aurrebatazailak okerrera egin du, eta ez da behar beste konpentsatu politika birbanatzaileen bidez (Zalakain, 2022).

- Gizarteratze-tasa altuak mantendu dira, baina 2018. eta 2021. urteen artean asko gehitu dira bazterketa larriko egoerak, pandemiaren ondorioz. Edonola ere, Euskadiko gaur egungo egoera Espainia osokoa baino nabarmen hobea da. Hala, FOESSA Fundazioaren Beharrian eta Gizarteratzeari buruzko azken inkestaren datuen arabera, EAEko biztanleriaren % 57,7 gizarteratean erabat integratuta zegoen 2021ean (Espainian, % 42,2); % 26,1, gizarteratze ezegonkorreko egoeran (Espainian, % 34,4); % 7,3, bazterketa ertaineko egoeran (Espainian, % 10,7), eta % 9, bazterketa larriko egoeran (Espainian, % 12,7).
- Gora egin dute bizitegi-bazterketako egoerek, baina pentsa daiteke hazkunde hori COVID-19ak eta 2020ko udaberrian ezarritako etxeko konfinamenduak halako egoerak ikusaraztea eragin dutelako gertatu dela. Edonola ere, gorakada hori agerikoa da, bai etxerik gabeko pertsonen arreta eskaintzeko zerbitzuen estatistiketan, bai kaleko zenbaketen bidez aurkitutako pertsonen kopuruan.
- Egonkortu egin da diru-sarrerak bermatzeko errentaren titularren kopurua. Krisi sozioekonomikoa gorabehera, 2020an gorakada txiki bat baino ez da erregistratu diru-sarrerak bermatzeko errentaren titularren kopuruan. Euskadin pobrezia-egoerek eta gizarteratze-bazterketako egoerek izan duten bilakaeraren adierazle ontzat jo daiteke datu hori. Titularren kopuruaren bilakaera egonkortu egin da berriro 2021ean.
- Nabarmen areagotu dira migrazio-fluxuak eta pertsona bakarreko etxeak. Tradizioz, pobrezia- eta bazterketa-tasa altuagoak dituzten taldeak direnez, haien hazkundera erabakigarria da pobrezia-tasen igoeran. Zehazki, 2015etik aurrera, atzerrian jaiotako pertsonen kopuruak % 32 egin du gora. Pertsona bakarreko eta guraso bakarreko etxeei dagokienez, 2013tik 2020ra bitartean, EAEko etxe guztien % 35 izatetik % 38,6 izatera pasatu dira.
- Gora egin dute oinarrizko horniduren kostuek, eta, bereziki, energiaren eta alokairuko etxebizitzaren kostuak. 2013tik gaur arte, alokairuko etxebizitzaren prezioak % 27 egin du gora Euskadin; etxebizitzaren egindako gastua 2011n familiaren gastu osoaren % 34 izatetik 2020an % 38 izatera pasatu da. Bestalde, etxe bakoitzeko alokairuan egindako batez besteko gastuak % 18 egin du gora. Nabarmena da, era berean, energiaren prezioek izan duten gorakada eta horrek energia-pobretasuneko egoeretan izan duen eragina. Hala ere, gabezia materialaren adierazleak behera egin du, 2016ko % 6,4tik 2020ko % 4,1era⁴¹.

5.4. Bete al dira pobrezia- eta bazterketa-egoerak murrizteko Planak berak ezarritako helburuak?

IV. Planak ezarritako helburuak lortu diren ala ez aztertzeko, nahitaez aipatu behar dira COVID-19ak eragindako krisi soziosanitarioaren ondorioz aurreikuspen makroekonomikoek, lanmerkatuari buruzkoek eta babes sozialari buruzkoek izan duten iraulketa. Krisiaren ondorioek agertoki berri bat ekarri dute, zeina edozein aurreikuspenetatik urrun egon baita, eta, beraz, kontu handiz aztertu behar da aurreikusitako helburuen lorpen-maila. Beste alde batetik, gogoratu behar da, inpaktu-adierazle batzuen kasuan, dauden estatistikek ez dutela oraindik islatzen krisiaren inpaktua, 2020a baino lehenagokoak baitira; beraz, pentsatzekoa da horiek ondorioak aurrerago ikusiko direla.

Zehazki, IV. Planak aurreikusten zuenenez, haren indarraldia amaitu ondoren, ezarritako jarduketek sei helburu kuantitatibo hauek betetzen lagundu behar zuten:

1. Mantentze-pobrezia-tasa % 20 murriztea EAEko eskualde guztietan, eta % 5,6 baino txikiagoa izatea EAE osoko pobrezia-tasa.

⁴¹ Euskal biztanleriaren egoera orokorra islatzen duten testuinguru-adierazleen bilakaerari buruzko informazio gehiago hartzeko 4. eranskinean jaso diren taulak eta grafikoa kontsulta daitezke.

Helburua ez da bete: 2016. eta 2020. urteen artean, pobrezia-tasak % 13,8 egin du gora EAE osoan, eta % 7,1eko intzidentzia izatetik % 8koa izatera pasatu da, hau da, 23.000 pertsona gehiago egoera horretan. Edonola ere, nabarmendu behar da, eskualdeei dagokienez, pobrezia-tasen bilakaera oso ezberdina izan dutela: Aiarak (-% 24,2) eta Bizkaiko Kostaldeak (-% 56,3) baino ez dute lortu % 20ko murrizketa. Joera oso ezberdina izan da Bilbon (+% 38,9), Donostialdean (+% 48,6) edo Eskualdean (+% 71,2), besteak beste. Denboraren arabera aztertuta, pobrezia-aren gorakadarik handiena (+% 13,2) 2016. eta 2018. urteen artean izan da, eta azken urte horretatik aurrera tasek egonkortzeko joera izan dute.

2. Lan-intentsitate apalaren tasa % 8 baino txikiagoa izatea.

Kasu honetan bete egin da helburua, lan-intentsitate apalaren eraginak % 25,5 egin baitu behera 2016. eta 2020. urteen artean, eta % 10,2ko prebalentziatik % 7,6kora pasatu da.

3. EAEko gizonen eta emakumeen okupazio-tasa % 75era eta % 66ra handitzea, hurrenez hurren.

Nahiz eta aurreko adierazleek oszilazio aipagarriak ez izan pandemiaren ondorioz, ez da gauza bera gertatzen lan-merkatuari dagozkion adierazleekin. Bai gizonen zein emakumeen okupazio-tasak behera egin du 2019. eta 2020. urteen artean, 2,7 puntu eta 1,1 puntu, hurrenez hurren. Hala, eten egin da 2017. eta 2019. urteen artean hautemandako goranzko joera. Aldi horretan, gizonen okupazio-tasak 2,4 puntu egin zuen gora, eta emakumeenak, 1,9 puntu. Hori dela eta, gizonen abiapuntukoa baino tasa baxuagoa dute (% 69,6 vs % 69,9), baina emakumeen okupazio-tasa hasierako maila baino gorago dago (% 63,6 vs % 62,8). Edonola ere, kasu bietan, balio horiek oso urrun daude ezarritako helburuetatik (% 75 gizonentzat eta % 66 emakumeentzat).

Ohartarazpen hau egin beharra dago: erreferentziako gainerako adierazleen daturik berrienak 2020. urtea baino lehenagokoak dira, eta, beraz, ez dituzte COVID-19aren krisiaren ondorioak islatzen.

4. Eskola-uztearen tasa % 7 baino txikiagoa izatea.

Eskola-uztearen tasa % 9,5 izan zen 2017an, eta % 8,8ra murriztu zen 2019an, baina ez da bete helburutzat ezarritako % 7tik behera jaitea. Hala ere, esan beharra dago, Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioaren arabera, EAE dela eskola-uztearen tasarik baxuenak dituen autonomia-erkidegoa.

5. Sexuen bakoitzean gizarte-mailaren arabera hautemandako osasun txarraren desberdintasunak murriztea (% 10 gizonak, % 20 emakumeak).

Osasunaren arloan, eta oraindik COVID-19aren balizko inpaktua islatzen ez badute ere, ezarritako adierazleen bilakaera negatiboa da. 2018ko EAEOlaren datuek erakusten dutenez, gora egin dute klase sozialaren arabera osasunaren arloan dauden desberdintasunek, bai gizonengan, bai emakumeengan. Osasunaren arloan hautemandako desberdintasun sozialak bereziki nabarmenak dira emakumeen kasuan: desberdintasunaren indize erlatiboa (DIE) 2,83 izan da, hau da, 2013ko DIEa baino % 11,0 handiagoa. Gizonen kasuan, 2018ko DIEa 2,55 izan zen, hau da, 2013ko balioa baino % 6,3 handiagoa.

6. Etxebizitza eskuratu beharrean dagoen biztanleen ehunekoa % 5 baino txikiagoa izatea.

Azkenik, etxebizitzaren arloan, erreferentziako egoerarekin alderatuz gero (2015), 2019ko EBElaren emaitzek erakutsi dute behera egin duela nabarmen etxebizitza eskuratzeko arazoak dituzten familien proportzioak⁴² (-19,7%). Aldi horretan, arazo horren eragina murriztu egin da, % 7,2tik % 6ra, hau da, 10.800 etxe gutxiagok dituzte horrelako arazoak. Hala ere, ez da ehunekoa % 5era murrizteko helburua bete.

5.5. Zer baliabide erabili dituzte administrazioek gizarteratzeko politikak garatzeko?

Egoera sozioekonomiko orokorraren hobekuntzari esker, neurri handi batean, gizarteratzeko gizarte-zerbitzuetan egindako gastuak —gastu arrunta, GLLak, EPOa eta DSBEa barne— % 3,7 inguru egin du behera: 2016ko 623 milioi euroko gastutik 2020ko 600 milioikora. Zehazki, 2016. eta 2019. urteen artean, DSBEaren onuradunen kopuruak % 17,8 egin du behera, eta dirulaguntza horretarako egindako gastuak, berriz, % 13,6. Joera hori izan du EPOrako eta GLLetara bideratuko gastuak ere: % 9,8 egin du behera 2016-2019 aldian. Edonola ere, hau nabarmendu behar da: gastu horren beherakada ekonomiaren bilakaera onaren eta, beraz, EAEko familien egoerak oro har izan duen hobekuntzaren ondorioa izan da, neurri handi batean. Geroago, ordea, COVID-19aren krisiak eragin kaltegarria izan du egoera horretan.

Gizarte-bazterketako egoeran dauden pertsonen zuzeneko arreta emateko zerbitzuek guztiz kontrako bilakaera izan dute. Hala, III. GAEPa indarrean egon zen bitartean (2012-2016) izandako geldialdi-egoerarekin alderatuta, igoera esanguratsua izan dute bai egoitza-plazen kopuruak (+% 32,8) zein langileen kopuruak (+% 10,5).

Halaber, enplegu-politika aktiboen eta langabezia-prestazioen eremuan, 2017. eta 2020. urteen artean gora egin dute erabilitako baliabideek:

- Igoera garrantzitsua izan dute langabezia-prestazioen estaldura-tasak (% 82 egin du gora 2017tik 2020ra bitartean⁴³) eta ordaindutakoaren arabera ez den laguntzako langabezia-prestazioen estaldura-tasak (% 17,3). Igoera hori areagotu egin da bi kasuetan, krisi soziosanitarioaren ondorioz.
- EAEko enplegu-politikei lotutako gastuari dagokionez, nolabaiteko egonkortasuna izan ondoren —310 eta 320 milioi euro arteko gastuarekin—, 2020ko krisiak gora eramane du gastu hori ere, eta 356 milioira iritsi da.
- Azkenik, laneratze-enpresei laguntzeko eta enplegu-zentro bereziak finantzatzeko gastu publikoa nabarmen handitu da 2016tik 2020ra bitartean, % 22,5 eta % 28,4, hurrenez hurren.

⁴² Adierazle hau eraikitzeke, hauek baino ez dira hartu kontuan: 18 eta 44 urte bitarteko biztanleak, diru-sarrerak dituztenak eta lehen etxebizitza izateko beharra dutenak.

⁴³ COVID-19aren osasun-krisia dela eta, 2020an estaldura-tasa izugarri igo zen, % 77,2ra, hain zuzen. Ildo horretan, ezin da ahaztu ABEEE egoeran dauden pertsonak ez direla kontuan hartu erregistratutako langabeziaren estatistiketan. Langabezia-prestazioen estatistiketan, aldiz, bai, zenbatu dira halako egoeran zeudenak. Hortaz, tentu handiagoz aztertu behar dira emaitzak.

6. kapitulua.

Gizarteratzeko V. Plana egiteko orientazioak

Sarreran esan den bezala, ebaluazio-prozesuaren helburu bakarra ez da Gizarteratze Aktiboko IV. Euskal Planaren barruan egin diren jarduketa guztiak zehatz-mehatz jasotzea, ezta behar beste aktibatu ez direnak nabarmentzea ere. Halaber, prozesua ez da mugatzen jarduketa horien gauzatze-maila eta pobrezia- eta bazterketa-egoeretan izan duten inpaktua zehaztera. Izan ere, ebaluazio-prozesuaren xedea da Gizarteratze Aktiboko V. Euskal Plana egiteko baliagarriak izan daitezkeen ondorioak ateratzea, ahal den neurrian, plan hori eraginkorra izan dadin eta aplikatu behar den testuinguru instituzionalera eta egoera hobetu nahi zaien pertsonen beharrianetara ondo egokituta egon dadin.

Hortaz, kapitulu honek erantzuna emango dio helburu horri, ebaluazio-prozesuan jasotako alderdi nagusien sintesiaren bidez.

6.1. Euskadiko gizarteratze-politiketan izan diren aurrerapenak eta aldaketak⁴⁴

Lehenago agerian jarri diren gizarte-premien aldaketez gainera⁴⁵, azken urteetan zenbait aurrerapauso eman dira pobrezia-egoerekin eta gizarteratzearekin lotutako politika publikoetan. Horrez gainera, Euskadin gizarte-bazterketari aurre egiteko politikak planifikatzen direnean aintzat hartu behar diren proiektu, ekimen eta eskumen-egitura berriak planteatu dira.

Jarraian, gertatutako aldaketa nagusiak azaltzen dira labor-labor, baita euskal administrazio publikoek iragarritako edo hasitako proiektuetako batzuk ere, zeinak kontuan hartu beharko baitira, neurri batean edo bestean, Gizarteratzeko V. Euskal Plana egiten denean.

a) Diru-sarrerak bermatzeko euskal ereduan izandako aldaketak: BGDSaren sorre-

---

⁴⁴ Puntu horri buruzko informazio gehiago jasotzeko, kontsultatu Gizarteratzeko V. Plana egiteko oinarrien dokumentuaren zirriborroa. Gizarteratzeko Euskal Kontseiluan aurkeztu zen dokumentu hori (2021eko abenduaren 16a).

⁴⁵ Bazterketa-egoeren eta haien azpian dauden faktoreen bilakaerari buruzko 3.2 kapituluan.

ra, baliabide hori kudeatzeko eskumenen transferentzia eta Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Legea aldatzeko proiektua

Gizarteratzeko IV. Euskal Planaren indarraldiaren amaierak bat egin du, batetik, Estatu osoan bizitzeko gutxieneko diru-sarrerak (BGDS) indarrean jartzearekin eta, bestetik, Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Lege Aurreproiektua egiteko prozesuarekin. Litekeena da DSBEa —Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema, orokorrean— aldatzea aurreproiektua izapidetu eta Eusko Legebiltzarrak onartu ondoren. Bestalde, BGDSa ere martxan jarriko denez eta euskal administrazioek prestazio hori kudeatzeko eskumen guztiak bereganatzea espero denez, pentsatzekoa da egoerak aldaketa handia izango duela eta lotutako jomugak eta jarduketak birformulatu egin beharko direla.

b) Euskal Enplegu Sistemaren Legea egitea eta Lanbide hobetzeko prozesua

Lan eta Enplegu Sailak Euskal Enplegu Sistemaren Legea egiteko lanei ekin die. Lege horrek eragin nabarmena izango du enplegarritasunaren arloan zailtasun gehien dituzten pertsonentzako laneratzeko politiketan. Hauek dira Euskal Enplegu Sistemaren Lege berriaren helburuak: a) enplegu-politika aktiboak garatzeko egiturak eta tresnak antolatzea; b) eskubide subjektiboaren ikuspegia txertatzea enplegu-politika aktiboen euskarri gisa; c) Euskal Enplegu Sistemaren plangintza- eta jardun-mekanismoak zehaztea, baita sistema osatzen duten eragileen ekosistema eta eskaintzen dituen zerbitzuen zorroa ere; d) Lanbide sistemaren elementu nuklear gisa sendotzea; e) gobernantzarako, koordinaziorako eta eragile guztiek parte hartzeko eredu bat zehaztea.

Era berean, martxan jarri da Lanbide Hobetzen eraldaketa-prozesua, lan-merkatua dinamizatzeke gai izango den Euskal Enplegu Zerbitzua lortzeko.

c) Beste proiektu eta plan espezifiko batzuk

Adierazitako arau-aldaketek gainera, euskal administrazioek martxan jarri dituzte —edo laster martxan jartzeko asmoa dute— zenbait ekimen, Gizarteratzeko V. Plana egiten denean aintzat hartzeko modukoak. Hauek dira, labur azalduta:

- **EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa egiteko prozesua.** Eusko Jaurlaritzako Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzak Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa egiteko prozesua aktibatu du, I. Plan Estrategikoaren ebaluaziotik abiatuta. Bazterketa-egoeran edo -arrikan dauden pertsonentzako zerbitzuei dagokienez, ebaluazioak hau dio: «Lurraldean lehen zein bigarren mailako arreta-zerbitzuak hedatzearen eta horiek artikulatzearen ikuspegitik, bazterketaren esparruak eskatzen du lan handiena. Kontuan hartu behar da esparru hori zela gutxien egituratuta zegoena. Hala, aldi estrategiko honetan aurrera egin da, nabarmen, plazei eta gastuei dagokienez, baita zalantzak sorrarazten zituzten zerbitzu zehatzen gaineko erantzukizun publikoa argitzeari dagokionez eta erantzukizun publikokoak badiren zerbitzuen finantzaketa publikoa % 100eraino handitzeari dagokionez ere».

Eta hau eransten du ebaluazioak: «aurrera egiten jarraitu behar da esparru sozio-laboralean, baita gizarteratzera bideratutako politika eta ekintzetan ere, Jaurlaritzako sailen, foru-aldundien eta udalen arteko koordinazioaren eta lankidetzaren bidez, Lanbideren eta GZESaren arteko lankidetzeta eta koordinazioa sustatzen jarraitzeko. Hala, aurrerapausoak eman dira Lanbideren eta GZESA osatzen duten euskal administrazio publikoen hiru mailen arteko lankidetzan, baita hezkuntzaroloko laguntza duten gizarteratzeko eta laneratzeko proiektu pilotuak garatzen ere, bereziki kualifikazio txikia dute gazte langabeei zuzendutakoak». Gomendioen kapituluan, hau esaten du: «bazterkeria-sarea lau sareetatik ahulena izanik (bazterketa, mendekotasuna, babesgabetasuna, desgaitasuna), hura sendotzen jarraitu behar da, sarean bere osotasunean eraginez eta, batez ere, lehen eta bigarren mailako arretaren artikulazioan eta sarea lurraldean hedatzean, hiru hiriburuetan kontzentrazio-maila murriztuta».

- **Aukerak Gizarteratzearen Euskal Agentziaren sorrera eta euskal espetxe-ereduaren garapena.** Eusko Jaurlaritzak espetxe-zerbitzuen arloko eskumenak bereganatu ondoren, 3/2021 Legea, irailaren 30ekoa, Aukerak, Gizarteratzearen Euskal Agentzia, sortzekoa onetsi zuen Eusko Legebiltzarrak. Justizia, Berdintasun eta Gizarte Politiketako Sailak publiko egin du Euskadin espetxe-eredua ezartzeko oinarrien dokumentua, zeinak hiru ardatz estrategiko baititu: a) zigorrak ingurune irekian sustatzea; b) Euskal Birgizarteratze Sarea eraikitzea, eta c) espetxeraztea birgizarteratzera bideratzea.
- **Euskarri Estrategia, zaugarritasun-egoeran dauden adingabeak eta gazteak gizarteratzeko eta laneratzeko.** Eusko Jaurlaritzak, hiru foru-aldundiek eta EU-DELeK, zaugarritasun-egoeran dauden adingabeak eta gazteak gizarteratzeko eta laneratzeko Euskarri Estrategia onetsi zuten 2021eko ekainean.
- **Euskadiko Arreta Soziosanitariorako Estrategia 2021-2024.** Estrategiak bost jarduketa-arlo ezartzen ditu —governantza soziosanitarioa, elkarreragingarritasun soziosanitarioa, prebentzio soziosanitarioa, arreta soziosanitarioa eta I+G+b soziosanitarioa—, baita Gizarteratzeko Euskal Planaren ikuspegitik garrantzitsuak diren zenbait jarduketa ere: batetik, lehen mailako arreta soziosanitarioa hedatzea, eta, bestetik, biztanle-talde jakin batzuek dauzkaten beharrei erantzun koordinatua ematea, talde horiei eragiten dieten faktore eta determinatzaile sozial batzuek arreta soziosanitarioaren xede-kolektibo izatea baitakarte.
- **Bultzatu 2050, Euskadiko Hiri Agenda.** 2019an onetsi zuen Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailak. Bultzatu 2050 agendak kalitate handiko hirigintzan oinarritutako hiri-eredu propioaren, jasangarriaren eta bizikidetzakoaren aldeko apustua egiten du, hirirako eskubidea⁴⁶ baliatzeko baldintzak bermatzeko, ekonomia-, gizarte-, ingurumen- eta teknologia-trantsizioko testuinguru batean. Gizarteratzeko Euskal Planaren ikuspegitik, hauek dira esku-hartzeko ardatz garrantzitsuenak: guztiok izatea etxebizitza eskuratzeko aukera; eraikinak birgaitzea eta hiriak berroneratzea; kalitate handiko ingurune eta espazio publikoak izatea; oinarritzko ekipamenduak bermatzea; espazio-ekitatea; kalitatezko enplegua; tokiko ekonomia erresilientea; ekonomia zirkularra; osasun sistemarako estaldura unibertsala eta irisgarritasuna; osasun-arreta kalitatezkoa eta bidezkoa; bizi- eta aisialdi-ohitura osasungarriak; gizarte-kohesioa; belaunaldien arteko berdintasuna eta aniztasuna; hezkuntza eta prestakuntza bidezkoak eta inklusiboak, eta pertsona guztientzako kultura eta aisia.

6.2. V. Planerako irizpide orokorrak

Ebaluazio-prozesutik ateratako ondorioak eta ikasitakoa kontuan hartuta, jarraian Gizarteratzeko V. Euskal Plana egiteko oinarritzat har daitezkeen irizpide orokor eta oinarritzko printzipio batzuk aipatzen dira⁴⁷. Ildo horretan, hurrengo atalean ez bezala, atal honetan ez dira aipatzen jarduketan eduki zehatzarekin lotutako alderdiak edo Planerako proposatzen diren helburuak, baizik eta, funtsean, gizarteratzearen arloko euskal politika publikoen plangintza egiteko tresna gisa izan behar dituen formatuari eta ezaugarriei buruzko oharra planteatzen dira.

⁴⁶ Hirirako eskubidea da etxebizitza duina izateko eskubidea; oinarritzko zerbitzuak eskaintzen dituen eta sozialki balioetsita dagoen auzo osasungarri bat izateko eskubidea; hiri osoarekin artikulatuta eta hiriaren barruko mugikortasunerako eskubidea; ekintzailletza, enplegu eta prestakuntzarako aukerak izateko eskubidea; biztanle guztien gizarteratzeko, partaidetzarako eta berdintasun politiko eta juridikorako eskubidea.

⁴⁷ Informazio gehiago jasotzeko, kontsultatu Gizarteratzeko V. Plana egiteko oinarrien dokumentuaren zirriborroa (2021eko abendua).

a) Erakundeartekotasunaren eta dimentsioaniztasunaren aldeko apustu berria

IV. Planaren testuak berak zein haren ebaluazioak agerian uzten dituzte haren dimentsioaniztasunari eta erakundeartekotasunari lotutako zailtasunak: alde batetik, sakanatzeko arriskua eta jarduketek ardatzik ez izatea; eta, bestetik, lidergoa gauzatze-ko eta Planari behar duen bultzada politikoa emateko zailtasunak. Hala ere, bai indarrean dagoen arau-esparrua kontuan hartuta, bai gizarte-bazterketa fenomeno dimentsioaniztuntzat jotzen dela kontuan hartuta, komeni da Planaren erakundeartekotasuna eta ikuspegi dimentsioaniztuna mantentzea. Aurrerago azaltzen den bezala, alderdi honek ez du eragozten Planak helburu eta neurri jakin batzuk izatea ardatz, eta, gainera, ezinbesteko egiten du ahalik eta lehentasunik handiena ematea sistemaren baterako gobernantzarekin, sektoreen arteko koordinazioarekin, ezagutzaren kudeaketarekin eta, azken finean, gizarteratzeko politiken erakunde arteko artikulazioarekin lotutako neurriei.

b) Beste plan eta estrategia batzuekin bat etortzea

Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Lege Aurreproiektuak ezartzen du euskal administrazio publikoek Gizarteratzeko Euskal Planaren koordinazioa sustatuko dutela gizarteratze- eta laneratze-prozesuetan eragina duten erakundearteko eta sailarteko beste plan batzuekin; bereziki, enpleguaren, gizarterbitzuen, hezkuntzaren, etxebizitzaren, osasunaren eta arreta soziosanitarioaren arloetako planekin.

c) Planaren arreta gizarte-bazterketako egoeran dauden taldeengan eta egoera horiekin zuzeneko lotura duten premietan jartzea, gizarte-bazterketaren definizio zehatz batetik abiatuta.

Orain arte egin diren gizarteratzeko planen ebaluazioak behin eta berriro jarri du agerian ez dutela behar besteko arreta jartzen kolektibo, behar edo baliabide jakin batzuetan, eta joera dutela edozein gizarte-arazori gizarteratzeko plan baten esparruan aurre egiteko. Funtsezkoa da Gizarteratzeko Euskal Planak bere «perimetroa» zehaztea. Bestela, planteamendu orokorregietan eroriko gara, Planaren jarraipena ez ezik haren eraginkortasuna bera ere oztopatuko dutena. Hala ere, fokalizazio horrek ez du eragotzi behar Planean prebentzio-neurriak sartzeari edo, esan bezala, dimentsio anitzekoa izatea.

d) Orientatzailea eta, aldi berean, loteslea izatea

Planak orientatzailea izan behar du —gomendiok, jarraibideak edo orientazio orokor-
rrak ezartzen dituen neurrian— baita loteslea ere —erakundeek aurreikusitako ekin-
tzak garatzeko konpromisoa hartzen duten heinean—. Oinarrien dokumentuaren zirri-
borroan (2021) jasota dagoen bezala, estrategia hiru mailatan garatzea aurreikusten:
helburuak, konpromisoak eta proiektu traktoreak. Horien xedea da, hurrenez hurren,
orientatzea, konprometitzea eta eraldatzea.

**e) Planaren arreta ahalmen eragilea edo eraldatzailea duten proiektu eta jardueren
jartzea**

Aurreko puntuarekin estu-estu lotuta, ebaluazioaren emaitzek planteatzen dute Planak
arreta jarri behar duela ahalmen eragilea edo eraldatzailea duten eta, funtsean, izaera
esperimentalak duten proiektu edo jarduketak berezi, berritzaile, egituratzaile eta inte-
graletan.

f) Dinamikoa izatea

Araudiak ezartzen du Gizarterako Euskal Planaren indarraldia bost urtekoa izango de-
la. Hala ere, Planak ahalik eta dinamismorik handiena izan behar du, herritarren beha-
rrizantetan eta/edo Planari lotutako politiken eta jarduketan irismenean gertatzen diren
aldaketan arabera berrorientatzeko eta birformulatzeko gaitasuna izan behar baitu.
Planaren etengabeko eguneratze-prozesu hori haren jarraipena eta ebaluazioa egite-
ko prozesu erregularren barruan gauzatuko da.

**g) Planaren ebaluazio- eta jarraipen-jardueren bultzada berria ematea, eta Euskadi-
ko gizarteratze-politiken gobernantzarako egiturak finkatzea**

Gizarteratzeko Euskal Planaren edukia zehazten duenean, Gizarteratzeko eta Diru-
sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Lege Aurreproiektuak aurreikusten du Gizar-
teratzearen arloko Ebaluazio, Ikerketa eta Berrikuntza Organoa sortzea, eta ezartzen
du Planak ebaluazio sistematikoa eta jarraitua egiteko mekanismoen definizioa jasoko
duela, baita gizarteratzearen inguruko ikerketari eta berrikuntzari eskainitako atal bat
ere.

h) Memoria eta zuzkidura ekonomiko espezifikoak egitea

Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema erregulatzen duen arau-
dian ezarritakoaren bat, Gizarteratzeko Euskal Planari memoria ekonomiko bat eran-
tsiko zaio, zeinak esku-hartzeen eta jarduketan kostu ekonomikoaren inguruko aurrei-
kuspenak bilduko baititu.

V. Planaren oinarriko ezaugarrien inguruko hausnarketaren osagarri gisa, interesgarria da
berriro aztertzea erakundeek IV. Planaren ebaluazio-prozesuan egindako ekarpenak, bai
indarguneei dagozkienak bai birplanteatu beharreko alderdiei dagozkienak. Hurrengo tau-
lan labur azaltzen dira Planaren diseinuari buruzko eta haren sustapen, hedapen eta ja-
rraipenari buruzko hausnarketak.

Planeko zein alderdi indartu eta zein birplanteatu beharko litzateke?	
Indarguneak	Hobetu beharreko alderdiak
<ul style="list-style-type: none"> - Parte-hartze handia Plana egiteko. - Sektoreartekotasuna, zeharkakotasuna eta diziplinartekotasuna. - Bazterketaren askotariko arrazoiak aintzat hartzea, - Ardatzak, helburuak eta jomugak egoki zehaztea. 	<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Diseinua eta kontzeptualizazioa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lehendik aurreikusitako jarduketaren katalogoa. - Ekintza gehiegi eta proiektu traktorerik ez izatea. - Benetako konpromisoak hartzeko gaitasun urria. - Berezko aurrekontu-esleipenik ez izatea. - Kronograma errealik ez izatea. - Ikuspegi asistentzialistegia, oso zentratuta enpleguan eta gizarte-zerbitzuetan. - Prebentzio- eta komunitate-ikuspeirik ez izatea. - COVID-19aren krisiak kaltetutako kolektiboetan arreta jartzeko beharra. - Parte-hartze sinbolikoa diseinuan. - Hirugarren sektorearen parte-hartze eskasa diseinuan, hedapenean eta jarraipenean.
<ul style="list-style-type: none"> - Erakundeartekotasuna eta sailartekotasuna. - Gizarteratze-prozesuetan eragina duten beste plan eta sistema batzuekin bat etortzea. 	<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Lidergoa - Koordinazioa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plana dinamizatuko duen lidergo errealik ez izatea. - Beste sistema batzuk benetan inplikatzeko arazoak. - Sistemen arteko koordinaziorako tresnarik ez izatea, kasu konplexuei erantzuna emateko. - Deszentralizazio txikia eta landa-ikuspeirik ez izatea.
<ul style="list-style-type: none"> - Urteko jarraipen-prozesuen sistematizazioa. - Ebaluazio-prozesuaren metodologia. 	<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Ebaluazioa/Jarraipena</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ebaluazio gutxi zerbitzu eta programei dagokieenez. - Aurreikusitako helburu kuantitatiboak ez betetzea. - Ebaluazioak garrantzi handiegia ematen dio betetzeari: gizarteratze-politiken eraginaren gaineko ebaluazio-sistema hobetu behar da.

6.3. V. Planaren lehentasunak: kolektiboak eta jarduketak

Hurrengo atalean, V. Planaren ardatz izan beharko liratekeen kolektibo, helburu eta jarduketaren inguruko lehentasunen proposamena garatzen da. Horretarako, kontuan hartu dira bai ebaluazioaren emaitzak, bai erakundearen balorazioa eta bai oinarrien dokumentuaren zirriborroan planteatutako proposamenak.

Edonola ere, esan beharrik ez dago V. Plana osatu behar duten jomugak, jarduketak eta, batez ere, proiektu traktoreak Plana bera egiteko prozesuan zehaztuko direla, gizarteratzearen arloan diharduten administrazioen eta erakundearen parte-hartzearekin.

a) COVID-19aren inpaktua: kolektibo berriak eta beharrianak

Adostasun handia dago —ezin bestela izan— COVID-19aren krisiak oso eragin kaltegarria izango duela eta ondorioak guztiz gogorrek eta iraunkorrek izango direla esateko.

Egoera berri honetan, arreta berezia beharko dute beharizan eta kolektibo hauek:

- Laneko ezegonkortasun- edo prekarietate-egoeran dauden pertsonak, krisi ekonomikoaren kolperik gogorrena jasan duten lan-sektoreetara lotutakoak.
- Bizitegi-bazterketako egoeran dauden pertsonak.
- Pandemia dela-eta martxan jarritako prestazio eta zerbitzu guztietatik kanpo geratu diren pertsonen profilak.
- Birgizarteratze-prozesuan dauden zigortuen kolektiboa.
- Bakarrik dauden adingabe atzerritarrak, adin-nagusitasunera iristean tutoretzapean eta adingabeak babesteko zentroetan egoteari uzten diotenean.
- Administrazio-egoera erregularizatu gabe duten pertsonak.
- Bizimodu autonomoa egiteko laguntza behar duten indarkeria matxistaren biktima diren emakumeak eta/edo seme-alabak dituztenak.
- Babes-sare urria duten emakume atzerritarrak.
- Babesgabetasun-egoeran dauden helduak.
- Zerbitzu publikoak, hezkuntza edo enplegua lortzeko arrakala digitalaren eraginean dauden pertsonak.
- Zainketen arloan lan egiten duten pertsonak.
- Diru-sarrerak bermatzeko errentaren aplikazio-eremutik kanpo dauden pertsonak eta bizikidetzak-unitateak.
- Nahi gabeko bakardade-egoeran dauden pertsonak.
- Gizarte- eta hezkuntza-arloan desabantaila-egoeran dauden adingabeak; egoera hori are larriagoa da kalitatezko hezkuntza-baliabideak eskuratzea eragozten dieten arrakala digitalaren eta ekitaterik ezaren ondorioz.
- Enplegurik ez duten eta emantzipatzeko arazoak dituzten gazteak.
- Isolatze sozialeko egoeran dauden adineko pertsonak.
- Guraso bakarreko familiak.
- Familia ugariak.

b) V. Planaren helburuak

Aurretik esan den bezala, oinarrien dokumentuaren zirriborroak (2021) aurreikusten du estrategia hiru mailatan garatuko dela: helburuak, konpromisoak eta proiektu traktoreak.

Lehen mailari dagokionez —helburuak—, gogoan izan behar da erakundeei galdetu zitzaien ea zein neurritan mantendu behar ziren IV. Planeko ardatzak eta, ardatz guztietatik, haien ustez zein ziren lehentasunezkoak. Erakundeen iritziz, IV. Planean jasotako helburu guztiak indarrean daude plan berriari begira, eta kalifikazio oso altua eman diete (10 puntutik 8,3tik gora guztietan). Plan berriak ondoren azaltzen diren ardatzak lehenetsi beharko lituzkeela uste da, lehentasunaren arabera ordenatuta (Otik 10era bitarteko puntuazioa)⁴⁸:

---

⁴⁸ Alderantzizko bat-etortzea dago ardatz baten garapenari buruzko pertzepzioaren eta erakundeek ardatz horri lehentasuna emateko beharrezko artean. Hala, erakundeek lehentasun handiagoa ematen diete, haien ustez, hedapen

- Artikulazioa eta koordinazioa (9).
- Etxebizitza (9).
- Enplegua (8,8).
- Gizarte-zerbitzuak (8,7).
- Osasuna (8,7).
- Diru-sarreraren bermea (8,5).
- Hezkuntza (8,3).

Ildo horretan, logikoa dirudi Gizarteratzeko V. Plana oinarritzko hiru ardatzen inguruan antolatzea:

- Diru-sarrerak bermatzeko eta laneratzeko politikekin berriaz lotutako neurriak. Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren nukleoa dira, Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Lege Aurreproiektuaren arabera.
- Gizarte-zerbitzuen, osasunaren, etxebizitzaren, hezkuntzaren arloan eta beste arlo batzuetan⁴⁹ garatu beharreko neurriak, sektore horien plangintzan jada sartuta dauden jarduketetatik abiatuta eta Planean ezartzen diren helburuak eta lehentasunak gehituta.
- Gizarteratze-politiken erakunde arteko artikulazioarekin lotutako neurriak, honako eginkizun hauetan arreta berezia jarrita: planaren sustapen eta jarraipen politikoa, sektoreen arteko koordinazioaren hobekuntza eta, azkenik, esku hartzeko eredu bateratu eta partekatua sortzea ahalbidetuko duten tresna tekniko eta profesionalen garapena.

c) Jarduketak eta proiektu traktoreak

Atal honetan, orientazio moduan, V. Planak ezarritako helburu bakoitzean sar daitezkeen erronka eta jarduketa zehatzak jasotzen dira labur-labur, batez ere ebaluazio-prozesuaren emaitzak eta oinarrien dokumentua abiapuntu hartuta.

Azpimarratu behar da aipatutako jarduketa batzuk bat datozeela, halaber, erakunde informatzaile bakoitzaren barruan erreferentetzat edo traktoretzat jotako esku-hartzeekin. Aurreikuspenen arabera, proiektu traktore hauek berritzaileak, integralak, bereziak eta egituratzaileak izango dira; beraz, funtsezkoak izango dira bazterketa-egoerak hobetzeko eta gizarteratzea lortzeko, asmoa baita eraldatzaileak izatea epe luzera. Hala ere, ez da ikusi horiek dokumentu honetan nabarmentzeko beharrik, Planari atxikitako erakundeek zehaztu eta nabarmendu behar baitituzte.

---

txikiagoa izan duten ardatzei —etxebizitzari, adibidez—. Eta, alderantziz, aktiboagotzat jotzen diren ardatzei —diru-sarreraren bermea, adibidez— ez zaie horrenbesteko lehentasuna ematen.

⁴⁹ Erakunde batzuek adierazi dute komeni dela justizia-sistema inplikatzeko arlo horretan.

25. taula. Lehentasunezko jarduerak V. Planari begira

Diru-sarreraren bermea
<ul style="list-style-type: none"> - Diru-sarrerak bermatzeko euskal sistemaren babes-ahalmena handitzea, pobrezia larriko egoerak eta desberdintasunak murrizteko eta diru-sarrerak bermatzeko sistematik kanpo geratzen diren pertsonen eta familien oinarrizko beharrianak hobeto betetzeko. - Diru-sarrerak bermatzeko euskal sistema garatzeko prozesua amaitzea, Eusko Jaurlaritzak bizitzeko gutxieneko diru-sarrera kudeatzeko eskumenak bereganatzen dituenean. - Diru-sarrerak bermatzeko euskal politikak haurtzaroaren aurrean duen ikuspegi familiar eta lagunkoi horren aplikazioan sakontzea, haurren pobrezia eta gizarte-bazterketaren belaunaldien arteko transmisioari aurre egiteko gaitasuna biderkatuz. - Prestazio ekonomikoen kudeaketa normalizatu, sinplifikatu eta bizkortzea —bai erabil-tzaileei dagokienez, bai administrazio kudeatzaileari dagokionez—, eta onuradunen eskubideak eta betebeharrak argitzea. - Gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden pertsonen gizarteratu eta laneratzeko zerbitzu eta programa eraginkorrak eskaintzea, gizarte-zerbitzuen eta enplegu-zerbitzuen lan koordinatuaren bidez, batez ere. - Gizarte Larrialdietarako Laguntzen (GLLen) kudeaketa eraginkorra eta zaugarritasun-egoeran dauden biztanleen larrialdi-egoerei aurre egiteko gaitasuna bultzatzea. - Diru-sarrerak bermatzeko euskal sistemaren prestazio ekonomikoak eta PFEZren esparruan aplikatutako zerga-tresnak koordinatzeko eta integrazeko aurrerapausoak ematea. - Diru-sarrerak bermatzeko euskal sistemaren barruan, enplegurako pizgarrien eta hobarien sistema bat definitzea, pobrezia inguruko iruzurra saihesteko eta soldata txikiak dituzten langileak babesteko, eta, hala, laneko pobrezia ekiditeko.
Enplegua
<ul style="list-style-type: none"> - Euskal Enplegu Sistema arautu eta garatzea, Euskadik behar dituen enplegu-politika aktiboak garatu ahal izateko. - Lanbide hobetzeko, modernizatzeko eta eraldatzeko prozesua burutzea. - Lana aktibatzeke baliabideak garatzea, enplegarritasunerako laguntza-premia handiagoak dituzten pertsonen enplegu jasagarriak eta kalitatezkoak lortzeko aukerak eskaintzeko (adingabeak eta migratzaile gazteak, desgaitasunen bat duten pertsonak edo luza-roko langabeak, besteak beste). - Enpleguko pobrezia arazoari aurre hartzea eta aurre egitea, eta lan-prekarietatearekin zerikusia duten faktoreen eragina murriztea. - Gizarteratzeko eta laneratzeko esperientzia berritzaileak eta proiektu bereziak diseinatzea. - Laneratzeko laguntza osagarriak ematera bideratutako proiektu pilotuak garatzea (kontziliazioa, garraioa, laguntza ekonomikoak...). - Emakumeen eta gizonen arteko soldata-arrakala prebenitu eta murriztea, eta emakumeen autonomia ekonomikoa bultzatzea, kalitatezko lanpostuetan sar daitezen sustatuz. - Laneratzeko aukera iraunkorrak sortzea ekonomia sozialaren eta autoenpleguaren esparruan, arreta berezia jarrita aukera-sektoreetan (merkataritza, enplegu zuria eta enplegu berdea), baita kontratazio publiko iraunkor eta arduratsuen bidez eta enplegu publikoaren bidez ere. - Laneko iruzurraren aurka egitea, eta, horretarako, laneko ikuskaritza indartzea.
Gizarte-zerbitzuak

- Bazterketa-egoeran dauden eta laguntza egonkorrak behar dituzten pertsoneri arreta bermatzeko estrategia integrala abiaraztea, esku-hartzearen eta gizarteratzearen eremutik.
- Lurralde bakoitzean gizarte-zerbitzuen sarea zabaltzen jarraitzea, gizarteratzeko ibilbideetan integratuta eta haiekin bat eginda.
- Martxan jartzea gizarteratzeko laguntza antolatu, hobetu eta bermatzeko programa integral bat, gizarteratzeko hitzarmenen bidez eta erreferentziako profesionalak esleituta, diru-sarrerak bermatzeko politikaren eta beste batzuen (gizarte-zerbitzuak, soziolaboralak, soziosanitarioak...) arteko osagarritasuna lortzeko beharrian espezifikoen arabera.
- Etxerik gabeko pertsonen egoerari, energia-pobreziari eta bereziki zaugarriak diren pertsonak (adinekoak, gazteak, adingabeak, desgaitasunen bat duten pertsonak...) ukitzen dituzten beste pobrezia-egoera batzuei aurrea hartzeko eta aurre egiteko jarduketak indartzea, arreta berezia jarrita askotariko diskriminazio-egoerak jasaten dituztenengan, arreta-sare «tradizionalera» egokitzen ez direnengan eta/edo babes sozialeko saretik ez dutenengan (nahi gabeko bakardadea...).
- Haurren eskubideak bermatzeko programa bat sustatzea, haurren pobreziari aurre egiteko estrategia orokor baten funtsezko elementu gisa, Europar Batasunak emandako gomendioen bidetik.
- Arreta-sarea deszentralizatzeko aukerak definitzea, udalen arteko lankidetzaren bidez eta dagokion aldundiarekin ezarritako lankidetzaren bidez, udalerrri ertain eta txikietara iristeko, lurralde bakoitzaren beharrian eta baliabideen arabera formulak erabilia: gestio-mandatuak; partzuergo, mankomunitate edo kuadrillen eraketa eta abar.
- Balio anitzeko laguntza-azpiegituren plan bat egitea, migrazio-errealitateek harreraren arloan sorrarazten dituzten premia guztiei erantzuteko.
- Erakundeen arteko lankidetzaren bultzatzea, bakarrik dauden haur migratzaileei behar duten babes bermatzeko; adibidez, gizarteratze-ibilbideak egiteko aukera eskainiz eta adin-nagusitasunerako trantsizioan izan dezaketen babesgabetasunari aurre eginez.
- Leihatila bakarria martxan jartzea, indarkeria matxistaren biktimei laguntzeko eta babes emateko espedienteen kudeaketa integratua zein ekintza-programa pertsonalizatuak ahalbidetzeko.
- Biktimentzako eta haien seme-alabentzako laguntza ekonomikoen programa eta gizarteratzeko eta laneratzeko programak indartzea, indarkeriarik gabeko bizimodu librea hasi ahal izateko.
- Prestazio ekonomikoen (batetik, FGZPEa eta LPPEa, eta, bestetik, ZLPEa eta bazterketaren arloan artikulatzen ari diren laguntza ekonomiko batzuk) aplikazioari buruzko hausnarketa eta planteamendu partekatua egitea, baita beste zerbitzu batzuei (ELZ, adibidez) eta arlo horretan bizimodu independentea sustatzeko ikuspegiari buruzkoa ere.

Osasuna

- Gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden pertsonen artean prebentzioa sustatzea, baita ohitura osasungarriak hartzea edo hauei eustea ere.
- Gizarte-bazterketako egoeran edo arriskuan dauden pertsoneri osasun-zerbitzuak erabiltzeko aukera bermatzea eta osasun-egoera txarragoan dauden pertsoneri laguntzeko jarduketa bereziak garatzea, osasun-arretaren arloan desberdintasunak murrizteko, arreta berezia eskainiz adineko pertsoneri, desgaitasunen bat dutenei, immigranteei, buruko gaixotasunak dituztenei edo askatasunik gabe daudenei.
- EAEko biztanleen artean osasunaren arloan dauden desberdintasun sozialak edo generoari lotutakoak murriztea, egoerarik ahulenean dauden taldeen egoera hobetuta.
- Nahasmendu mental larri luzeetan, laguntza-prozesua komunitatera bideratzea eta egoerarik ahulenean dauden taldeen osasun mentala eta gizarteratze- eta bazterketa-

prozesuetan duen inpaktua lantzea.

- Osasun-arloko desberdintasunei buruzko monitorizazio eta ikerketarako tresnak sustatzea eta garatzea.
- Osasuna sustatzea, bai eta substantzien premia murrizten eta adikziorik gabe bizitzen laguntzen duten trebetasunak ere. Halaber, Euskadiko osasun-sarearen eta gizarte-zerbitzuen bidez, adikzioek dakartzaten arriskuak eta kalteak murriztea.

Etxebizitza

- Gizarte-zerbitzuen eta Etxebizitza arloen artean hausnarketa partekatua egitea bi eremuetan eskaintzen diren zerbitzuei eta prestazioei buruz, eta behar beste zehaztea. Halaber, gizarteratzearen arloko irizpide edo printzipio partekatuak, interes komunak eta lankidetzaren eremuak identifikatzea.
- Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agenda hedatu eta ezartzea. Horretarako, maila anitzeko gobernantza-sistema bat garatu behar da Bultzatu 2050 Foroa martxan jartzeko prozesuaren inguruan. Zeharkako esku-hartzea egoera ahulean dauden auzo pilotuetan, hiri-berroneratze integralaren bidez eta Hiri-kalteberatasunaren Inbentarioaren arabera, etxe eta auzo osasungarriagoak eta inklusiboagoak lortzeko.
- Etxebizitzarako eskubide subjektiboa erregelamendu bidez garatzea, DSBEaren osagarri den etxebizitzarako prestazio osagarritik Etxebizitzaren Legean aurreikusitako etxebizitzarako prestazio ekonomikorako trantsizioa eta kudeaketa ordenatua bermatzeko. Aurreko guztia horretarako egokiak diren akordioen eta zuzkiduren bidez gauzatu behar da.
- Etxebizitza publiko berrien eta zuzkidura-bizitokiaren sustapena bultzatzea, baita etxebizitzak beste administrazio batzuei edo hirugarren sektoreko erakundeei lagatzea ere, premia bereziak dituzten taldeentzako programetan erabiltzeko. Etxebizitza hutsen arau-esparrua garatzea. Merkatuko etxebizitza hutsak biltzea, alokairu sozialerako erabiltzeko, Bizigune programa eta alokairu segurua arrazoizko prezioan bermatzeko ASAP programa indartuta. Alokairu babestua sustatzeko ekintzak garatzea. Horretarako, pizgarriak eman behar dira alokairu hori sustatzeko eta etxebizitza pribatuak mugitzeko.
- Lokal eta lonja hutsak etxebizitza bihurtzeko planak eta programak garatzea, udalekin lankidetzan.
- Etxebizitza ordaintzeko laguntzen sistema indartzea eta alokairu sozialerako etxebizitzaren parkea handitzea.
- Foru-aldundiekin eta udalekin elkarlanean, etxebizitza hutsen parkea murrizteko eta alokairurako eskaintzea sustatzeko neurri fiskalak ezartzea.
- Etxebizitzak esleitzeko prozedurak eta haiek lortzeko baldintzak hobetzea, askotariko gizarte-profileko kolektiboak laguntzeko, bereziki gazteei, adinekoei, seme-alabak dituzten guraso bakarreko familiei eta genero-indarkeriaren biktimei, betiere ghettoak sortzea saihestuz.
- Etxebizitza-parke publikoaren kudeaketa aurreratua eta integrala sustatzea, energia-efizientziaren eta digitalizazioaren irizpideak ezarrita eta energia-pobreziari aurre egiteko estrategia txertatuta. Aurrekoa egiteko, energiaren kudeatzaile propio bat sortuko da etxebizitzaren parte publikorako. Energia-pobreziari aurre egiteko prestakuntza- eta laguntza-programak.
- Egoera ahulean dauden pertsonen etxe-utzarazpeneko prozeduretan laguntzea.
- Etxebizitza babestuen parkearen kudeaketaren eraginkortasuna hobetzea, Alokabideren esku-hartze komunitarioko programa zabalduz eta hirugarren sektore sozialerako elkarlana sustatuz.
- Martxan jartzea etxebizitza eskuratzeko aukera berritzaileak, «*cohousing*» delakoaren bidez, erabilera-lagapeneko kooperatiben eta erosketaren eta alokairuaren arteko aukeren bidez. Halaber, lankidetzaren sustatzea ekimen pribatuarekin eta udalekin, eraikin eta

<p>auzoetan belaunaldi ezberdinen arteko bizikidetza-formulak sustatzeko.</p>
<p>Hezkuntza</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Bidezko eta kalitatezko hezkuntza-zerbitzu bat indartzea, Euskal Eskola Publikoa funtsezkoa dela aintzat hartuta. - 0 eta 2 urte bitarteko eskolatze goiztiarra ezartzen jarraitzea, gizarte-ingurune ahuletako familien seme-alaben eskolatzea azpimarratuta. Kolektibo ahulei laguntza ematen dieten erakundeekin elkarlanean aritzea, matrikulazioa sustatzeko 0 kuotako tartearen bidez. - Aniztasunaren eta kulturartekotasunaren aurrean gizarte-kohesioa sustatzea. Horretarako, ikasle atzerritar ugari dituzten ingurune ahulenetako zentroak lehenetsiko dira. Zentroetan kapital sozial ezberdinen banaketa homogeneoa bermatzea. - Sare-lana sustatzea, ikasteko aukera-berdintasuna bermatzeko; hezkuntza jasotzeko edozein desoreka edo desberdintasun kentzea, arlo soziosanitarioaren eta hezkuntza-arloaren arteko lankidetzaren bidez. - Umeen arazoei arreta goiztiarra emateko programak indartzea. Horretarako, dagoen protokoloa eta haren aplikazioaren kudeaketa hobetuko dira. - Programa osagarriak eta indartze-programak indartzea, baita absentismoa eta eskolatu gabekoen tasa hutsera ekartzeko lurralde-programak ere. - Eskola-mapa eguneratzea, hezkuntza-sistamarako sarbidea orekatua, bidezkoa eta gardena dela bermatzeko. - Emaitzak hobetzeko plana sustatzea, euskal hezkuntza-adierazleen sisteman oinarrituta. Horretarako, hautemandako hobetu beharreko arloei lotutako prestakuntza-ekimenak txertatuko dira. - Balioen hezkuntza indartzea, hezkidetzeta eta eskola-jazarpenaren prebentzioa eta desagerpena ahalbidetuko dituen bizikidetza positiboa lortzeko. - Etengabeko ikaskuntza sustatzea Lanbide Heziketaren bidez, guztientzako irakaskuntza malguagoa, integratuagoa eta eskuragarriagoa eskainiz. - Garapen iraunkorrerako eta inklusiborako helburuekin bat egiten duen lanbide-heziketaren alde egitea. Oinarrizko lanbide-heziketako eta erdi-mailako heziketa-zikloko eredu bat diseinatzea, erantzuna emango diena laguntza behar duten ikasleen beharri-zanei, eta, bereziki, desgaitasun intelektuala duten pertsonen premiei.
<p>Artikulazioa eta Koordinazioa</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eskualde eta udalerrri behartsuetan jarduteko berariazko planak garatzea eta lurralde-mailan sareko lana sustatzea. Landa-eremuko jarduketak indartzea, baliabide gutxiago baitaude pertsona ahulentzat eta zailtasun handiagoak baliabide gehiago dituzten eskualdeetara mugitzeko. - Prebentzioan eta ikuspegi komunitarioan oinarritutako neurriak sustatzea. Gizarte Ekin-tzako Hirugarren Sektorereko erakundeetan arreta-eredu komunitarioa indartzea. - Sistemen arteko koordinazio-tresnak eta gizarte-zerbitzuen arteko —etxebizitza, enplegua, osasuna, hezkuntza— jarduketa integratuak garatzea, bereziki kasu konplexuei arreta emateko. - Gizarteratzeko euskal sistemaren zilegitasun soziala bermatzen duten jarduketak sustatzea, gizarte sentsibilizatzeko neurriei garrantzia emanez. - Gizarteratzearen arloan esku-hartzeko esparru komuna sortzea, praktika profesionala pertsonan oinarritutako arretaren, indibidualizazioaren, aktibazio inklusiboaren eta bizikaltatearen printzipioen inguruan ardaztuta. - Gizarteratzearen arloko Ebaluazio, Ikerketa eta Berrikuntza Organoa garatzea. - Ebaluazioaren kultura sustatzea gizarteratzearen arloko programa, zerbitzu eta zentro-

<p>tan.</p> <ul style="list-style-type: none">
- Egiten ari diren jarduketei, erabiltzen ari diren baliabideei eta, ahal den neurrian, lortzen ari diren emaitzei buruzko informazioa benetan sistematizatzeko aukera emango duen adierazle-sistema bat garatzea.
- Gizarteratzeko Erakundearteko Batzordearen funtzionamendua sustatu eta dinamizatzeari, Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema dinamizatzeko eta sustatzeko foro gisa. Gizarteratzeko Euskal Kontseiluaren funtzionamendua sustatzea.
<p style="text-align: center;">Justizia</p>
<ul style="list-style-type: none">
- Espetxe-politika eta presoen birgizarteratzea kudeatzeko hartutako eskumenak garatzea, Aukerak Gizarteratzearen Euskal Agentziaren hedapenaren bidez, besteak beste.
- Justizia-sistemaren barruan baldintza berdinak bermatzeko neurriak hartzea.
<p style="text-align: center;">Aisia eta parte-hartzea</p>
<ul style="list-style-type: none">
- Komunitate-presentzia, gizarte-harremanak, baloratutako rolak, trebetasun pertsonalak, autodeterminazioa eta harreman-ingurune inklusiboak sustatzen dituzten ekimenak garatzea, bizimodu independentearen ereduaren sustapena barne dela.
- Auzorik ahulenetan, adingabe eta gazteentzako jarduera-programak garatzea.
- E-inklusioa, herritar aktiboak eta informaziorako sarbidea bermatzea; arrakala digitalaren arazoa lantzea, prestakuntza eta laguntza emateko programa berezien bidez.

